

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ІХ Міжнародної науково-практичної конференції
«СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ РЕФОРМИ
В КОНТЕКСТІ
ІНТЕГРАЦІЙНОГО ВИБОРУ УКРАЇНИ»

Рівне · 21–22 листопада 2013 року

У двох томах

Том 2. Питання сталого економічного розвитку

Дніпропетровськ
Видавець Біла К. О.
2013

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ:

Голова оргкомітету:

Корецький М. Х. – д. держ. упр., професор, Заслужений діяч науки і техніки України, в. о. ректора Національного університету водного господарства та природокористування, м. Рівне.

Члени оргкомітету:

- Бакуменко С. Д. – д. держ. упр., професор, Заслужений діяч науки і техніки України, проректор з наукової роботи Академії муніципального управління, м. Київ;
- Дацій О. І. – д. е. н., професор, Заслужений працівник освіти України, директор Науково-навчального інституту регіонального управління та місцевого самоврядування Академії муніципального управління, м. Київ;
- Бутко М. П. – д. е. н., професор, завідувач кафедри менеджменту організацій та державного управління Чернігівського державного технологічного університету.

С 69 Соціально-економічні реформи в контексті інтеграційного вибору України : зб. наук. праць ІХ Міжнар. наук.-практ. конф., 21–22 листоп. 2013 р. : у 2 т. – Дніпропетровськ: Біла К. О., 2013.

ISBN 978-617-645-150-1

Т. 2 : Питання сталого економічного розвитку. – 2013. – 111 с.

ISBN 978-617-645-152-5

У збірнику надруковано наукові праці ІХ Міжнародної науково-практичної конференції «Соціально-економічні реформи в контексті інтеграційного вибору України».

Даний том містить роботи по секціях: «Регіональна економіка і проблеми муніципального розвитку», «Інвестиційні та інноваційні пріоритети діяльності економічних суб'єктів».

Для студентів, аспірантів, викладачів ВНЗів та наукових закладів.

УДК 336
ББК 65.02

ISBN 978-617-645-150-1

ISBN 978-617-645-152-5 (Т. 2)

© Авторський колектив, 2013

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПРОБЛЕМИ МУНІЦИПАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

К. э. н. Азизов Г. С.

Севастопольский национальный технический университет, Украина

ОБ ИСПОЛЬЗОВАНИИ ЭКСПОРТНОГО ПОТЕНЦИАЛА ОБЛАСТЕЙ УКРАИНЫ

Результаты исследования. Экономическая эффективность внешнеэкономической торговли (Эвэт) должна рассматриваться с позиций «экспортно-ориентированной модели социально-рыночного хозяйства». Это значит, что числителем, выражающим эффективность, должен быть доход Украины или ее регионов (Двэт), получаемый от внешнеэкономической деятельности, а знаменателем должен быть экспортный потенциал страны или региона, обеспечивший этот доход.

Именно экспортный потенциал (как стоимость всех привлеченных ресурсов) отражает совокупные затраты на создание экспортного продукта. Предлагаемый в статье метод расчета полностью соответствует основным положениям теории экономической эффективности.

Определим, какую долю всего производственного потенциала занимает экспортный потенциал областей Украины (табл. 1), полагая, что его величина составляет ту же долю, что величина экспорта по отношению валового продукта, т. е. стоимости всех видов товаров и услуг страны (выпуск).

Из таблицы видно, что доля экспортного потенциала областей по отношению всего их производственного потенциала очень сильно колеблется. Есть ряд областей, в которых доля экспортного потенциала очень велика. Так, например, в Донецкой области – 37,5 %, Запорожской – 27,5 %, Днепропетровской – 25,2 % всего производственного потенциала.

Но есть области, где экспортный потенциал незначителен. Так, например, в Черновицкой области всего 4,1 %, Хмельницкой области – 5,9 %. Черниговской – 6,8 %, Житомирской области – 7,5 %, Кировоградской – 8,8 % и т. д.

Возьмем в качестве норматива для расчета одного работника Украины – 111 514 грн, с учетом, что из работающих 33,5 % имеют высшее образование (2010 г.).

Денежная оценка используемых в сельском хозяйстве земельных ресурсов по областям Украины берется нами не по нормативной стоимости, построенной

на технологических картах 1990 г. по зерновым культурам, а как фактическая реальная рента растениеводства, полученная по областям Украины. Остальные показатели взяты из статистического справочников 2011 г. и 2010 г.

Таблица 1. Расчет величины доли экспортного потенциала во всем производственном потенциале областей Украины

Регионы Украины	Экспорт товаров и услуг, млрд грн	ВРП, млрд грн	Доля экспорта в ВРП, %	Доля экспорта в ВП региона, %	Регионы Украины	Экспорт товаров и услуг, млрд грн	ВРП, млрд. грн	Доля экспорта в ВРП, %	Доля экспорта в ВП региона, %
А. Р. Крым	7,08	32,4	0,218	0,094	Николаевская	14,67	24,05	0,609	0,262
Винницкая	4,89	23,59	0,207	0,089	Одесская	23,21	53,88	0,431	0,185
Волынская	3,85	14,43	0,266	0,115	Полтавская	18,34	44,29	0,414	0,178
Днепропетровская	68,19	116,13	0,587	0,253	Ровненская	3,75	15,88	0,236	0,102
Донецкая	111,3	128,9	0,863	0,371	Сумская	6,45	18,33	0,351	0,151
Житомирская	3,29	18,74	0,175	0,075	Тернопольская	1,13	12,72	0,089	0,038
Закарпатская	9,82	15,29	0,642	0,276	Харьковская	13,29	65,29	0,203	0,088
Запорожская	27,51	42,73	0,644	0,276	Херсонская	3,21	15,65	0,205	0,088
Ивано-Франковская	4,76	20,44	0,232	0,099	Хмельницкая	2,52	18,09	0,139	0,059
Киевская	13,44	44,95	0,298	0,128	Черкасская	5,54	22,35	0,248	0,106
Кировоградская	3,21	15,75	0,204	0,088	Черновицкая	0,95	9,892	0,096	0,041
Луганская	28,33	45,54	0,402	0,173	Черниговская	2,69	17,01	0,159	0,068
Львовская	88,39	41,65	2,12	0,91					

Источник: Расчеты произведены автором по данным статистического справочника Украины 2011г.

Все показатели сведены в табл. 2, где производственный потенциал региона определяется как сумма основных и оборотных средств, человеческого капитала региона и денежной оценки используемых земельных ресурсов. Далее, находится экспортный потенциал, как доля всего производственного потенциала из табл. 1. и, затем, определяется экономическая эффективность использования экспортного потенциала, как выход экспорта (в гривнах) на 1 тыс. гривен экспортного потенциала, делением величины экспорта на величины экспортного потенциала региона (табл. 2).

Таблица 2. Расчет экономической эффективности использования экспортного потенциала регионами Украины, 2010г.

Регионы Украины	Основные средства, млрд грн	Человеческий капитал, млрд грн	Денежная оценка земли, млрд грн	Оборотные средства, млрд грн	Производственный потенциал, млрд грн	Доля экспортного потенциала, %	Экспортный потенциал, млрд грн	Экспорт региона, млрд грн	Выход экспорта на 1 тыс. грн потенциала, грн
А. Р. Крым	161,438	107,57	9,42	78,29	356,71	0,094	33,53	7,08	211
Винницкая	104,865	85,99	18,2	50,86	259,91	0,089	23,13	4,89	211
Волынская	37,948	52,87	1,84	18,4	110,06	0,115	12,77	3,85	301
Днепропетровская	702,986	185,06	30,3	340,95	1259,3	0,253	318,6	68,19	214
Донецкая	454,778	241,61	5,66	220,57	922,6	0,371	342,3	1111,3	325
Житомирская	56,572	69,26	4,27	27,44	157,54	0,075	11,81	3,29	278
Закарпатская	86,774	64,92	1,07	42,09	194,85	0,276	53,79	9,82	182
Запорожская	227,548	99,54	18,54	110,36	455,99	0,276	125,85	27,51	218
Ивано-Франковская	57,133	64,43	3,03	27,71	152,30	0,099	15,08	4,76	315
Киевская	124,498	91,17	18,91	60,38	294,96	0,128	37,75	13,44	356
Кировоградская	85,116	52,80	23,75	41,28	202,95	0,088	17,86	3,21	179
Луганская	122,542	122,0	19,31	59,43	323,282	0,173	55,92	28,33	507
Львовская	207,220	132,7	11,17	100,5	451,89	0,091	41,09	8,839	215
Николаевская	128,519	65,36	11,54	62,33	267,749	0,262	70,15	14,67	209
Одесская	172,682	44,48	9,68	83,75	310,592	0,185	57,46	23,21	404
Полтавская	178,212	79,62	32,12	86,43	376,382	0,178	66,99	18,34	274
Ровненская	54,343	59,33	6,84	26,36	146,873	0,102	14,98	3,75	250
Сумская	57,441	62,02	10,58	27,86	157,803	0,151	23,82	6,45	271
Тернопольская	32,783	53,76	13,69	15,89	116,123	0,038	4,412	1,13	256
Харьковская	735,772	152,24	30,89	356,85	1248,75	0,088	109,89	13,29	121
Херсонская	58,080	59,65	13,13	28,17	159,03	0,088	13,99	3,21	229
Хмельницкая	78,105	70,87	13,92	37,88	200,77	0,059	11,85	2,52	213
Черкасская	76,127	69,95	18,65	36,92	201,65	0,106	21,37	5,54	259
Черновицкая	37,293	46,61	2,95	18,09	104,94	0,041	4,3	0,95	221
Черниговская	59,024	59,79	16,64	28,63	158,084	0,068	10,75	2,69	250

Источник: Расчеты произведены автором по данным статистического справочника Украины 2011 г.

Из табл. 2. видно, что наиболее эффективно использовали свой экспортный потенциал в 2010 году Луганская, Одесская, Киевская, Донецкая области. Недостаточно эффективно использовали экспортный потенциал Харьковская, Кировоградская, Закарпатская области.

Таковы основные положения и результаты применения метода расчета экономической эффективности использования экспортного потенциала.

К. э. н. Багова О. И., к. э. н. Халишхова Л. З.

*Кабардино-Балкарский государственный аграрный университет
имени В. М. Кокова, г. Нальчик, Российская Федерация*

ДЕФИЦИТ РЕГИОНАЛЬНОГО БЮДЖЕТА И МЕТОДЫ ЕГО РЕГУЛИРОВАНИЯ

В соответствии с Бюджетным Кодексом бюджет субъекта Российской Федерации (региональный бюджет) – форма образования и расходования денежных средств, предназначенных для обеспечения задач и функций, отнесенных к предметам ведения субъекта Российской Федерации.

Анализ состояния и исполнения консолидированного бюджета КБР, показал, что бюджет республики дефицитен, а доходная его часть на 40–50 % состоит из дотаций и субсидий из федерального бюджета.

Рассмотрим размеры бюджетного дефицита консолидированного бюджета Кабардино-Балкарской республики, предусмотренные в региональном законе КБР «О республиканском бюджете КБР» в динамике за 2009–2013 гг.

**Дефицит консолидированного бюджета
Кабардино-Балкарской республики за 2009–2013 гг., тыс. руб.**

Показатель	2009	2010	2011	2012	2013
Доходы	20798499,6	19627970,2	23182198,4	23409574,2	25281686,3
Расходы	21920181,1	21122481,2	24595140,4	26030595,2	27030118,3
Профицит/ Дефицит	-1121681,5	-1494511,0	-1412942,0	-2621021,0	-1748432,0

Доходы и расходы бюджета любого уровня должны быть сбалансированы. Как видно из табл. 1, за последние 5 лет не было ни одного года, когда бюджет был принят бездефицитным.

Вышеприведенные данные свидетельствуют о том, что продекларированный налоговый федерализм, позволяющий обеспечить бюджеты всех уровней собственными налоговыми источниками доходов, укрепляющими самостоятельность этих бюджетов, на практике не реализуется. В действительности бюджеты регионов, в частности бюджет КБР, весьма уязвим и во многом зависят от политики федеральных органов власти.

В случае принятия бюджета на очередной финансовый год с дефицитом законом об этом бюджете утверждаются источники финансирования дефицита бюджета. При этом перечень источников финансирования различен для разных уровней бюджетной системы Российской Федерации. Законодательством Российской Федерации установлены предельные размеры дефицита бюджета.

Например, размер дефицита федерального бюджета не может превышать суммарный объем бюджетных инвестиций и расходов на обслуживание государственного долга Российской Федерации; размер дефицита бюджета субъекта Российской Федерации не может превышать 10 % объема доходов бюджета субъекта Российской Федерации без учета финансовой помощи из федерального бюджета. Для покрытия дефицита бюджета используются государственные заимствования – займы, привлекаемые от физических и юридических лиц, иностранных государств, международных финансовых организаций, по которым возникают долговые обязательства Российской Федерации, как заемщика или гаранта погашения займов другими заемщиками, выраженные в иностранной (внешней) или российской валюте (внутренние заимствования).

Ежегодно рассматривая бюджет – субъект Федерации сталкивается с острейшими проблемами, связанными с межбюджетными отношениями, в первую очередь с распределением налогов, расходов и расходных полномочий между всеми уровнями бюджетной системы. Действующая система межбюджетных отношений, исключает практику индивидуальных плановых согласований объемов доходов и расходов бюджетов субъектов Федерации, их финансовой поддержки. Распределение средств фонда финансовой помощи регионам осуществляется по единым правилам в одностороннем со стороны Минфина порядке, что расширяет возможности принятия субъективных решений.

Проблема межбюджетных отношений проявляется не только на стадии формирования бюджета, но и в процессе его исполнения. В отдельных случаях принимаемые на федеральном уровне решения не соответствуют бюджетному и налоговому законодательству, ставя бюджеты субъектов Российской Федерации в весьма сложное положение.

Первопричиной критики существующих межбюджетных отношений со стороны субъектов Федерации являются не столько недостатки методики, сколько отсутствие возможностей у федерального бюджета оказывать регионам финансовую помощь, исходя из их потребностей. При таких условиях никакая методика расчета трансфертов не снимает остроту существующих противоречий.

На федеральном уровне необходимо обеспечить более тесное взаимодействие структур финансово-экономического блока, в первую очередь, Минфина, Минэкономики, Федеральной налоговой службы. Их несогласованность, прежде всего, отражается на региональном уровне. Особенно это относится к разделению доходных полномочий и источников, которое является нестабильным и отражается на доходной налоговой базе региональных бюджетов, нуждающихся в серьезном укреплении.

Сегодня нет сомнения в том, что в основу формирования межбюджетных отношений, прежде всего, должны быть положены закрепленные законодательно полномочия всех уровней власти по осуществлению своих функций для каждого уровня бюджетной системы. Эта проблема становится особенно острой, когда рассматриваются бюджеты субъекта Федерации и бюджеты муниципальных образований, где определить границу между функциями государственными и муниципальными фактически невозможно.

Нынешняя система межбюджетных отношений, преследует объективно обусловленные цели создания механизма выравнивания социально-экономического развития субъектов Российской Федерации. Были созданы предпосылки для перехода от господствовавшего ранее индивидуального согласования объемов финансовой поддержки отдельных регионов к единым правилам распределения финансовой помощи на основе формализованных и уже в силу этого более объективных критериев и расчетов.

Существующая система базируется на использовании четырех основных форм осуществления финансовой поддержки субъектов Российской Федерации:

- финансовая поддержка региональных бюджетов в рамках межбюджетных отношений – включает Федеральный фонд финансовой поддержки субъектов Российской Федерации (ФФПР), а также субвенции, дотации и др.;
- финансирование на решение конкретных социальных задач, осуществляемое по линии различных министерств и ведомств, т. е. в рамках формально отраслевой финансовой поддержки;
- расходы, связанные с осуществлением финансовой поддержки, учитываемые в ходе исполнения различных федеральных программ (в особенности, направленных на социально-экономическое развитие субъектов РФ);
- финансирование на возвратной основе из федерального бюджета решения некоторых социальных проблем в регионах.

На сегодняшний день, главная задача, стоящая перед органами государственной власти это обеспечить реально работающий механизм бюджетного федерализма, обеспечивающего каждый бюджет, будь то федеральный, региональный или местный собственными источниками дохода. Поскольку бюджет занимает центральное место в финансовой системе любого государства. Он является формой образования и расходования фонда денежных средств, предназначенных для финансового обеспечения задач и функций государства и местного самоуправления.

Гаркушева Є. О

Донбаська національна академія будівництва та архітектури, Україна

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ НАПРЯМКІВ БЛАГОУСТРОЮ МІСТ НА ПРИКЛАДІ МІСТА МАКІЇВКИ

Постановка проблеми. Розвиток благоустрою міських територій, що включає до себе будівництво нових об'єктів цивільного та промислового будівництва, реконструкції фасадів будівель, озеленення вулиць, скверів та парків, заміну заощення пішохідних тротуарів, бульварів, ремонт зовнішнього освітлення тощо, є невід'ємною складовою розвитку сучасного міста. У місті Макіївка щорічно створюються та реалізуються міські програми заходів з благоустрою міст. Проаналізувавши декілька таких програм за останні роки, можна зробити висновок, що ці програми є досить комплексними, але мають деякі недоліки, такі як відсутність серед пунктів програми такого напрямку як створення «безбар'єрне середовище» для осіб з обмеженими фізичними здібностями.

Мета дослідження. Проаналізувавши основні положення та показники програм з благоустрою міста Макіївки розробити рекомендації щодо вдосконалення та розширення цих програм.

Виклад основного матеріалу. Місто Макіївка – одне з великих індустріальних міст Донбасу з населенням 392,5 тис. чол., щільність населення більше 1000 чоловік на 1 кв. км. Оскільки місто є досить великим, промисловим та густонаселеним заходи з благоустрою є одними з першочергових завдань органів місцевої влади. У 2012 році була розроблена Програма економічного і соціального розвитку м. Макіївка на 2013 рік. Замовником цієї програми виступила Макіївська міська рада. Метою цієї програми є реалізація заходів, спрямованих на поліпшення якості життя населення за рахунок стабільного економічного зростання. Загальні обсяги фінансування програми представлені у табл. 1.

Таблиця 1. Обсяги фінансування програми економічного і соціального розвитку м. Макіївка на 2013 рік

Всього	у тому числі:				
	державного бюджету	обласного бюджету	бюджетів міст	підприємств	інших джерел
903,4	309,0	32,2	127,4	277,2	157,6

Контроль за виконання програми покладений на Головне управління економіки облдержадміністрації, управління економіки міської ради, управління та відділи міської ради, підприємства, установи міста.

Основними напрямками програми є: охорона здоров'я, освіта, політика у справах сім'ї, жінок, молоді та дітей, культура, розвиток фізичної культури та спорту,

розвиток інформаційного простору, охорона навколишнього природного середовища, захист населення і територій від надзвичайних ситуацій, науково-технічний та інноваційний розвиток, розвиток земельних відносин, використання промислового потенціалу, транспорт, агропромисловий комплекс, розвиток житлово-комунального господарства.

Доповненням до цієї програми стало рішення Макіївської міської ради «Про затвердження міської програми «Основні напрямки благоустрою міста Макіївки» від 25.04.2013. Метою якої є визначення та реалізація основних заходів, спрямованих на благоустрій міста Макіївки, реалізація яких дозволить поліпшити загальний благоустрій міських територій, оптимізувати мережу існуючих об'єктів, споруджень і конструкцій. Основними напрямками програми є 1) обладнання нових і відновлення існуючих дитячих та спортивних майданчиків; 2) благоустрій територій житлових мікрорайонів; 3) влаштування зупиночних павільйонів.

Проаналізувавши ці дві взаємозалежні програми, можна зробити висновок, що в них відсутні такі пункти як гуманізація архітектурного середовища, або створення «безбар'єрного середовища» для осіб з обмеженими фізичними здібностями.

Цей напрямок благоустрою міст є досить актуальним у наш час. Конституція України визнає всіх рівними у своїх правах. Тобто, наприклад, візочник має право, як і будь-хто, відвідувати місця праці, відпочинку, торгівлі, культові тощо. Проте реально це є неможливим. Також законодавчо вимоги щодо безбар'єрності в соціальній інфраструктурі передбачено ще у 1991р. У місті Макіївка на початок 2013 року налічується 122775 громадян пільгової категорії, з них приблизно 5 % інвалідів – візочників, 4 % слабозорих, 9 % інвалідів опорно-рухового апарату. Ці категорії громадян особливо потребують створення безбар'єрного середовища. В першу чергу це стосується створення безперешкодного доступу людей з обмеженими фізичними можливостями до об'єктів житлового та громадського призначення та транспортної сфери.

Отже до програми основних напрямків благоустрою міста Макіївки пропонується внести доповнення, які будуть охоплювати наступні заходи щодо гуманізації архітектурного середовища:

1. Проведення дослідження по районах міста Макіївки, щодо місць проживання осіб з обмеженими фізичними здібностями, для подальшого планування благоустрою прибудинкових територій.

2. Пункт другий програми «Основні напрямки благоустрою міста Макіївки» – Благоустрій територій житлових мікрорайонів включає до себе створення

нових і реконструкцію існуючих доріг та пішохідних тротуарів. Пропонується доповнити цей пункт введенням заходів по встановленню пандусів, поручнів, підйомників там, де це першочергово необхідно, тобто у місцях проживання інвалідів-візочників та на об'єктах житлового та громадського призначення.

3. У Програмі економічного і соціального розвитку міста Макіївка передбачений такий напрямок благоустрою міста як розвиток міського транспорту, що включає у себе оновлення основних виробничих фондів усіх видів транспорту на основі використання продукції вітчизняної промисловості із застосуванням сучасних фінансових механізмів, удосконалення транспортно-маршрутної мережі в місті, підвищення рівня обслуговування та безпеки перевезень усіма видами транспорту. Цей напрямок соціального і економічного розвитку пропонується також зробити орієнтованим на осіб з обмеженими фізичними здібностями, тобто закупка нових та удосконалення існуючих транспортних засобів потрібно робити із розрахунку на такі групи населення, як це вже практикується у європейських країнах, та у більш розвинених містах України.

Висновки. Доступність середовища для кожної людини вимірюється її потребами, обсягом та характером діяльності. Відповідно до статті 26 Закону України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні»: «Органи державної влади і управління, підприємства (об'єднання), установи і організації (незалежно від форм власності і господарювання) зобов'язані створювати умови для безперешкодного доступу інвалідів до жилих, громадських і виробничих будинків, споруд громадського транспорту, для вільного пересування в населених пунктах». Відповідно статті 30 Закону України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні»: «Жилі приміщення, займані інвалідами або сім'ями, у складі яких вони є, під'їзди, сходові площадки будинків, в яких мешкають інваліди, мають бути обладнані спеціальними засобами і пристосуваннями відповідно до індивідуальної програми реабілітації, а також телефонним зв'язком».

Проблема створення безбар'єрного середовища є дуже актуальною і виступає як одне з найголовніших завдань соціального розвитку та благоустрою міста. На сьогоднішній день рівень доступності середовища у місті Макіївка залишається на низькому рівні. Саме тому необхідним є включення до програми соціального розвитку міста та основних напрямів благоустрою заходів спеціально орієнтованих на гуманізацію архітектурного середовища, та створення безбар'єрного міста.

Дмитерко М. О.

Українська академія банківської справи Національного банку України, м. Суми

РЕГІОНАЛЬНІ КЛАСТЕРИ УКРАЇНИ: ЕФЕКТИВНІСТЬ ЇХ СТВОРЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Розвиток регіональних промислових кластерів на сьогодні є загально визнаним засобом, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності економіки країни. А постійно зростаюча кількість кластерних об'єднань в країнах світу підтверджує їх ефективність.

Світова практика застосування кластерних структур доводить, що кластеризація – це, перш за все, запорука становлення розвиненого господарства та конкурентоспроможної економіки. По-друге, кластер – це поєднання кооперації та конкуренції між його учасниками, яке дозволяє їм отримувати синергетичний ефект, що підвищує конкурентоспроможність об'єднання в порівнянні з окремими підприємствами. Та, по-третє, процеси кластеризації базуються на взаємодії між такими трьома групами учасників кластеру як: органи державної влади та місцевого самоврядування, підприємства та науково-освітні установи. Така взаємодія дозволяє підвищити інноваційність виробництва та удосконалити їх роботу.

Дані переваги не залишились непоміченими українськими вченими та підприємцями та завдяки регіональним ініціативам за останні 10 років кількість кластерних структур значно зросла. Більшість областей України були досліджені на доцільність створення кластерів, в результаті розпочалося формування перспективних кластерних структур.

Перші спроби створити кластер в Україні були здійсненні в середині 90-х років ентузіастами з бізнесу, професорсько-викладацьким складом місцевого університету, мерами кількох міст та представниками обласної адміністрації в Подільському регіоні і вже в 1998 році з'явився перший кластер будівельної галузі «Поділля Перший».

Завдяки ініціативі ентузіастів в Україні було започатковано просування кластерної стратегії підйому економіки регіонів країни. Під час просування даної стратегії було проведено серйозну дослідницьку роботу по виявленню можливостей для створення та розвитку кластерних структур. На Поділлі, а саме на території Хмельницької області отримали розвиток кластери різного роду туризму, виробництва одягу, продуктів харчування та ін.

Хмельницький будівельний кластер на сьогодні об'єднує близько 30 підприємств та за перші роки функціонування створив 5 тисяч нових робочих

місць. Кластер «Поділля» досяг успіхів на місцевому ринку та вийшов на будівництво об'єктів за межі свого регіону. Також даний регіон має успішно функціонуючий швейний кластер, якому також в короткий строк вдалося створити біля 3 тисяч нових робочих місць.

На сьогодні в Україні функціонує близько 50 кластерів у різних регіонах країни та галузях, а саме:

- Вінницька область: Вінницький переробно-харчовий кластер;
- Волинська область: лісовий та туристсько-рекреаційний кластери;
- Дніпропетровська область: національний інноваційний кластер «Нові машини»;
- Донецька та Луганська області: національний інноваційний кластер «Нові технології природокористування»;
- Житомирська область: лісовий та туристично-рекреаційний кластери;
- Закарпатська область: транспортно-логістичний кластер;
- Запорізька область: інноваційний технологічний кластер «АгроБУМ», медовий кластер «Бджола не знає кордонів», харчовий кластер «Купуй Запорізьке. Обирай своє»;
- Івано-Франківська область: кластер виробництва сувенірів «Сузір'я»;
- Київська область: національний інноваційний кластер «Енергетика сталого розвитку», національний інноваційний кластер «Технології інноваційного суспільства», національний інноваційний кластер «Інноваційна культура суспільства», національний інноваційний кластер «Нові продукти харчування»;
- Львівська область: Львівський кластер ІТ та бізнес-послуг;
- Одеська область: кластер «Транзитний потенціал України» та ін.;
- Полтавська область: регіональний кластер екологічно чистої продукції;
- Рівненська область: кластер деревообробки;
- Сумська область: регіональний кластер екологічно чистої продукції, Сумський будівельний кластер;
- Тернопільська область: інноваційно-інвестиційний кластер;
- Харківська область: Харківський технопарк «Технополіс» – кластер альтернативної енергетики та науково-освітній кластер, ін.;
- Херсонська область: транспортно-логістичний кластер «Південні ворота України»;
- Хмельницька область: кластер сільського туризму, Хмельницький будівельний кластер, Хмельницький швейний кластер, Кам'янець-Подільський туристичний кластер.

Як зазначалось, перші спроби впровадження кластерних структур були здійсненні ще в середині 90-х років у Подільському економічному регіоні. При

підтримці обласної державної адміністрації продовжували створюватися кластери у Закарпатському економічному регіоні на основі регіональної програми впровадження системи кластерних моделей розвитку економіки. Мета даної програми – відродження традиційних ремесел гуцульського краю. І вже в 2000 році даний регіон (кластер «Сузір'я») отримав перші кластерні структури в сферах туризму, виробництва сувенірів та виробів з вовни. А потенційними регіональними кластерами Закарпаття є деревообробні, будівельні кластерні об'єднання, а також кластери по охороні та захисту природи та гірських річок, з вівчарства, швейні, рекреаційно-туристичні та ін. Формування кластеру з деревообробки на Рівненщині було здійснено в межах проекту «Розвиток приватного підприємництва в північних районах Рівненської області».

Кластерні дослідження 2004 року у м. Севастополь виявили перспективні напрями формування інноваційних кластерів та навесні 2006 року були сформовані та почали функціонувати 7 кластерних структур, зокрема інноваційний кластер «ЕкоЕнерго», кластер «Євростандарт UA» та ін.

В Херсонській області було створено транспортно-логістичний комплекс, де функціонує 106 підприємств та організацій, до яких належать 3 морських торгових портів, 7 річних портів, 5 суднохідних компаній та ін.

Не дивлячись на зростаючу зацікавленість регіонів до нової моделі економіки, збільшення кластерів в Україні є незначним. Це відбувається, перш за все, через відсутність системного законодавства зі створення інститутів підтримки кластерів. По-друге, влада має затвердити концепцію кластерної політики на місцевому, регіональному та національному рівнях.

Отже, у майбутньому необхідно вирішувати дані недоліки, а також підтримувати функціонування та розвиток існуючих кластерів та сприяти створенню нових. Перспективними кластерними об'єднаннями на сьогодні для Причорноморського економічного регіону є агропромислові, логістичні, рибні, суднобудівні, туристичні та ін. кластери, а для Східного – перспективними є машинобудівні, металургійні, хімічні та ін. кластери.

К. т. н. Качуровський В. Є.

Вінницький національний аграрний університет, Україна

ЛОГІСТИЧНИЙ ПІДХІД ЯК ЗАГАЛЬНОНАУКОВА МЕТОДОЛОГІЯ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ

Новим прогресивним підходом, новою філософією управління інформаційними, фінансовими, матеріальними, кадровими та енергетичними потоками в регіонах є логістичний підхід, застосування якого орієнтується на мінімізацію

сукупних витрат підприємств і організацій регіону при максимальному задоволенні попиту споживачів.

Автором досліджується узагальнена система теоретичних підходів, щодо поняття «регіональна логістична система» та обґрунтування основних напрямків застосування логістичного підходу в регіональному управлінні.

Концепція логістики сформувалась у наприкінці 70-х років минулого століття. Країни з розвинутою економікою першими відчували високий потенціал логістики і проголосили логістику «новою філософією управління», «невивченим континентом економіки», «третім (поряд з менеджментом та маркетингом) важелем» її оптимізації. Це стало наслідком того, що логістика ставить завдання пошуку відповіді на виклики ринку з мінімальними витратами. Отже, логістика набуває важливого значення при прийнятті рішень у різних сферах діяльності.

Більшість авторів розглядає логістику як окрему науку, що виділилася з теорії управління (менеджменту). Але при цьому робиться акцент на прагматичний бік логістики, який зводиться здебільшого до управління рухом різних потоків. Для нас найбільший інтерес представляють ті підходи, які визнають логістику теоретичним базисом для здійснення управлінських процесів з приводу планування, організації та контролю проходження матеріального, фінансового, кадрового, інформаційного та інших потоків в різних економічних системах.

Варто зауважити, що в працях багатьох науковців вказується на тісний зв'язок логістики та маркетингу. Хоча й відмічається, що вхідна інформація про попит для системи маркетингу не є прийнятною для системи логістики. Так, ефективний контроль вимагає інформації про кольори, моделі тощо. Зі зростанням тарифів транспорту загального користування скорочуються радіуси багатотоннажних поставок сировини і матеріалів та готової продукції. В результаті маркетинг став виконувати функції визначення цілей і шляхів їх досягнення, в той час як логістика – функції організації, виконання і контролю. Отже, логістика дає можливість суб'єктам управління формувати ефективну стратегію щодо забезпечення конкурентних переваг на основі зосередження на конкретних споживачах, ринках готової продукції.

В сучасних умовах зростає актуальність формування регіональної логістики як окремого напрямку логістики – науки з управління різними потоками на регіональному рівні, що формують регіональні логістичні системи (РЛС).

Регіональні логістичні системи – це складні відкриті економічні системи, які складаються із взаємодіючих між собою та зовнішнім середовищем підсистем, що забезпечують процес функціонування господарських зв'язків галузей та підприємств регіону у регіональних логістичних ланцюгах, формування яких

спрямоване на досягнення соціально-економічних цілей розвитку регіону на основі оптимізації економічних потоків.

Регіональний логістичний ланцюг – це множина ланок РЛС, по якій проходять товарні, фінансові, інформаційні та інші потоки від постачальника до споживача. Відповідно вивчення динаміки і залежності один від одного потоків в економіці регіону дозволяє оптимально організовувати та реалізувати на практиці основний ланцюг в системі «ресурси – виробництво – споживання» регіону.

З позицій загальної теорії управління, РЛС доцільно розглядати в контексті взаємодії об'єкта та суб'єкта логістичного управління. Об'єктом РЛС є сукупність матеріальних, транспортних, фінансових, трудових та інформаційних потоків регіону, що формують регіональні логістичні ланцюги.

Суб'єктом РЛС, зазвичай, виступають регіональні органи влади. Діяльність органів влади загалом має бути спрямована на стимулювання розвитку РЛС, забезпечення всіх етапів відтворювального процесу в регіоні за допомогою створення умов для взаємодії підприємств у регіональних логістичних ланцюгах.

Регіональна логістична система включає в себе дії необхідні з позицій споживача, виробника, постачальника та інших учасників логістичного процесу, що забезпечують ефективні відносини, між ними, та визначають ефективне функціонування економіки регіону.

Розглянемо основні логістичні дії в РЛС. Безумовно, головна увага в РЛС звертається на фізичне переміщення, або потік товарів. А саме переміщення вимагає вибору та використання певних способів перевезення та відповідних видів транспорту.

Другий вид діяльності – зберігання – зв'язаний з кількістю, розміром, типом і місцеположенням і іншими питаннями, пов'язаними із запасом. Рішення, що приймаються в процесі перевезення, безпосередньо зачіпають запас. Так, повільний і менш надійний спосіб перевезення, зазвичай, вимагає великого запасу. В регіонах є можливість зменшити загальні логістичні витрати та переміщення і зберігання шляхом формування транспортно-логістичних (товаророзподільчих) центрів.

Передбачення попиту ґрунтується на знаннях регіональних ринків і обробці даних методами статистики для отримання прогнозу.

Після прогнозу, оцінки запасу та витрат на виконання замовлення може бути визначена кількість одиниць продукції, яка гарантує задоволення потреби ринку. Тому інтеграція в РЛС функцій планування виробництва є обов'язковою.

Основним доказом для включення закупівлі в РЛС як виду діяльності є те, що існують прямі зв'язки між витратами на перевезення і географічним місцеположенням (відстанню) сировини та компонентів, придбаних для виробничої необхідності компаніями.

Зміна в місцеположенні може змінити час, а також зв'язки між підприємствами і ринками, або між пунктами постачання і підприємствами. Такі зміни впливають на тарифи перевезення та ставки обслуговування, на обслуговування споживача, вимоги щодо розмірів запасу тощо.

Орієнтація на споживача суттєва для регіональної логістики. Тому що рішення щодо запасу, перевезення, складування торкаються якості обслуговування споживача.

Як складові регіональної логістики можуть розглядатися й інші дії (підтримання рівня запасів в регіоні, використання відходів тощо).

В РЛС важливу роль відіграють фінансові потоки. Фінансовий потік регіону являє собою сукупність потоків доходів або витрат всіх суб'єктів регіональної економічної системи. Основними складовими в структурі регіонального фінансового потоку є фінансовий потік підприємств нефінансового сектора регіональної економіки, фінансових підприємств і організацій, фізичних осіб, місцевих бюджетів та державного бюджету.

Для управління фінансовим потоком регіону використовується система оціночних показників. Вона дає можливість досліджувати фактичний перерозподіл фінансових потоків у регіональній економіці за інституціональними секторами з відображенням динаміки фінансових потоків кожного із секторів економіки, а також прогнозувати очікувані зміни в перерозподілі регіональних фінансових потоків, що визначають поточний і перспективний стан економіки регіону.

Головною умовою формування ефективного управління регіональними фінансовими потоками є економічна самостійність регіону (в поєднанні з економічною самостійністю його підприємств). Для забезпечення економічної самостійності регіонів у них необхідно сформувати пучки (кластери) взаємопов'язаних галузей спеціалізації.

Важливим напрямом застосування логістики на регіональному рівні є її використання в управлінні потоковими процесами у регіональних індустріальних кластерах.

Основним мотивом використання концепції логістики в регіональному управлінні є її здатність забезпечити інтегративний підхід до діяльності підприємств і організацій регіону, зокрема в регіональних індустріальних кластерах.

Кирлик Н. В.

ДВНЗ «Ужгородський національний університет», Україна
ДЕРЖАВНІ ІНВЕСТИЦІЇ В ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ

Формування та розвиток людського капіталу підприємства завжди супроводжується певними інвестиціями у нього. Цей вплив має різновекторний та різнорівневий характер: на національному рівні він детермінований державною економічною та соціальною політикою, а на регіональному та мікроекономічному рівні супроводжується активною діяльністю окремих підприємств. Також не варто забувати про головного суб'єкта інвестиційного процесу – саму людину, яка своїми витратами фактично формує умовний «портфель активів», що збільшують здатність даного індивіда до продуктивної праці.

Багато зарубіжних та вітчизняних вчених займаються дослідженням теоретичних аспектів концепції інвестування в людський капітал. Такі вчені як О. А. Грішнова, В. В. Токарева, О. В. Захарова, А. В. Корицький розглядають процес інвестування в людський капітал в розрізі його суб'єктів, однак не проводять при цьому практичний аналіз інвестицій в людський капітал на національному та регіональному рівнях.

Практична частина проведеного дослідження ґрунтується на основі даних взятих із таких джерел: Статистичний збірник «Соціальні індикатори рівня життя населення» [1], Видатки обласного бюджету Закарпатської області на 2011 р. [2], Видатки обласного бюджету Закарпатської області на 2012 р. [3], Державна казначейська служба «Річний звіт про виконання державного бюджету за 2011 р.» [4], Державна казначейська служба «Річний звіт про виконання державного бюджету за 2012 р.» [5], Статистичний збірник «Наукова та інноваційна діяльність в Україні» [6], що дають змогу більш точно оцінити розміри вкладень в людський капітал на рівні держави та Закарпатської області.

Ціль даного дослідження – проаналізувати якісний та кількісний склад інвестицій у людський капітал на національному та регіональному рівні (Закарпатська область). Ціль зумовила вирішення декількох завдань: виділити та проаналізувати видатки, що спрямовуються на розвиток людського капіталу населення країни, порівняти обсяги державних інвестицій в розвиток людського капіталу, що припадають на одну людину, провести аналіз складу та структури інвестицій, спрямованих в інноваційну та наукову діяльність на державному та регіональному рівнях.

Держава, як один з головних інвесторів у національний людський капітал, здійснює видатки з державного та місцевого бюджетів і спрямовує їх на різні цілі. Із них для оцінки обсягу державних інвестицій у людський капітал були

обрані наступні: охорона здоров'я, духовний та фізичний розвиток, освіта, соціальний захист та соціальне забезпечення, фундаментальні та прикладні дослідження і розробки у сфері державного управління, дослідження і розробки в галузях економіки.

Проведена оцінка абсолютних та відносних показників державних інвестицій у людський капітал, на основі даних [1–5], дає можливість зробити наступні висновки:

1. Загальний обсяг інвестицій у людський капітал в 2012 р. на національному рівні та на регіональному (Закарпатська обл.) зросли на 17,07 % і 22,6 % відповідно.

2. Найбільші темпи приросту були зафіксовані по показниках інвестицій у духовний та фізичний розвиток, а також у фундаментальні та прикладні дослідження та розробки у сфері державного управління, збільшення яких склало відповідно 43,3 та 43,6 %.

3. Обсяги витрат на охорону здоров'я та на освіту у 2012 р. збільшились на 11,1 %. Позитивна динаміка також спостерігається і в показниках витрат на соціальний захист та соціальне забезпечення, який у 2012 р. зріс на 18,4 %.

5. Серед негативних тенденцій слід відзначити скорочення обсягів інвестицій у дошкільну та шкільну освіту, які зменшились на 9 % і 16 %. Також на 9 % скоротилось фінансування соціального захисту сімей та молоді.

6. При аналізі державних інвестицій у людський капітал на рівні Закарпатської області також спостерігаються переважно позитивні тенденції. Синхронно на 20,5 % збільшились витрати на освіту і духовний та фізичний розвиток. Витрати на охорону здоров'я та соціальний захист і соціальне забезпечення також збільшились відповідно на 25,7 та 19,3 %.

7. На рівні Закарпатської області майже не спостерігається негативних тенденцій, окрім скорочення витрат на засоби масової інформації на 46,8 %.

В рамках структурного аналізу була також проаналізована питома вага кожного із показників державних інвестицій у людський капітал у загальному обсязі. Результати аналізу показали, що:

1. Найбільшу питому вагу в структурі державних інвестицій у людський капітал на національному рівні має соціальний захист та соціальне забезпечення – 59,1 % у 2012 році. За ним ідуть інвестиції у освіту (23,75 %), охорону здоров'я (8,92 %), духовний та фізичний розвиток (4,31 %) і фундаментальні та прикладні дослідження у сфері державного управління (2,09 %).

2. Найменшу питому вагу мають видатки на дослідження і розробки в різних галузях економіки – 1,01 %. На рівні Закарпатської області більшу частину займають інвестиції в охорону здоров'я (44,36 % у 2012 році) і освіту (40 %),

в той час як на соціальний захист та соціальне забезпечення припадає лише 7,74 % від усіх інвестицій у людський капітал.

3. Обсяги державних інвестицій на одну людину на національному рівні у 2012 р. склали 2790,2 грн., а на регіональному – 658,1 грн. Таким чином загальний обсяг державних інвестицій у людський капітал у 2012 р. склав 3448,3 грн. на одну особу.

Одним із найважливіших напрямків інвестування у розвиток людського капіталу в сучасному світі є науковий та інноваційний. Підприємствам та державі вкрай важливо підтримувати обсяги фінансування наукових та інноваційних розробок на належному рівні, адже саме вони є головною рушійною силою постіндустріальної економіки. У зв'язку із цим окремо проаналізуємо склад та структуру інвестицій у науковий та інноваційний компонент людського капіталу, на основі даних Статистичного збірника «Наукова та інноваційна діяльність в Україні» [6], можемо зробити наступні висновки:

1. Структурний аналіз джерел фінансування науково-технічних робіт дає можливість переконатися, що більшість із них виконуються за державні кошти. Третина всіх досліджень на національному рівні фінансується із державного бюджету (3 859 679 тис. грн.); 26 % фінансується за рахунок підприємств України (2 285 889,8 тис. грн.) і майже стільки ж за рахунок коштів іноземних держав (2 478 091,2 тис. грн.).

2. Доволі значущу роль відіграють власні кошти науково-дослідних організацій, за рахунок яких було виконано робіт на 841 780,3 тис. грн.

3. Найменшу питому вагу в структурі джерел фінансування науково-технічних робіт в Україні займають фонди спеціального призначення (16 903 тис. грн.), місцеві бюджети (25 358,3 тис. грн.) та інші джерела (83 647,9 тис. грн.).

4. На місцевому рівні роль держави в процесі інвестування у розвиток науки та інновацій проявляється ще більше. У загальній сукупності джерел фінансування державний бюджет займає понад 90 % – 28 792,6 тис. грн.

5. Значна частка також припадає на власні кошти наукових організацій – 1 839,2 тис. грн., та на іноземні джерела фінансування – 532,2 тис. грн.

6. На частку підприємств припадає не більше 1 % всіх спрямованих коштів – 211,3 тис. грн., що свідчить про не високі можливості останніх для інвестування у науково-інноваційну складову людського капіталу регіону.

Держава, як суб'єкт інвестування у людський капітал, загалом витрачає значні кошти на його формування та розвиток як на національному, так і на регіональному рівні. Порівнявши 2011 та 2012 рр. було визначено, що на державному рівні відбулось зростання розміру інвестиційних вкладів у духовний та

фізичний розвиток, фундаментальні та прикладні дослідження та розробки у сфері державного управління.

Щодо інвестицій в людський капітал на одну особу, то на рівні держави вони є значно вищими ніж на рівні Закарпатської області, однак на національному рівні досить значна частина коштів витрачається на соціальний захист та соціальне забезпечення, при цьому інвестування в охорону здоров'я на обох рівнях здійснюється із дуже незначно різницею.

Як показали результати проведеного дослідження, необхідним є збільшення фінансування науково-технічних робіт з боку фондів спеціального призначення та місцевих бюджетів. На рівні Закарпатської області більш активне фінансування інноваційно-наукового напрямку повинні проводити підприємства, оскільки в даний час інноваційна складова людського капіталу є однією з основних складових, розвиток якої забезпечить успішне функціонування підприємств та розвиток регіону.

Список використаних джерел:

1. Статистичний збірник «Соціальні індикатори рівня життя населення» / відп. за вип. І. В. Калачова. – К.: Державна служба статистики України, 2013.
2. Видатки обласного бюджету Закарпатської області на 2011 р. за тимчасовою класифікацією видатків та кредитування місцевих бюджетів [Електронний ресурс] . – Режим доступу: <http://www.carpathia.gov.ua/data/upload/publication/main/ua/4197/2.pdf>
3. Видатки обласного бюджету Закарпатської області на 2012 р. за тимчасовою класифікацією видатків та кредитування місцевих бюджетів [Електронний ресурс] . – Режим доступу: http://www.carpathia.gov.ua/data/upload/publication/main/ua/4197/bjudget_2012_dod2.pdf
4. Державна казначейська служба «Річний звіт про виконання державного бюджету за 2011 р.» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=147449>
5. Державна казначейська служба «Річний звіт про виконання державного бюджету за 2012 р.» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=185635>
6. Статистичний збірник «Наукова та інноваційна діяльність в Україні» / відп. за вип. І. В. Калачова // К.: Інформаційно-видавничий центр Держстату України. – 2012.

К. е. н. Савіцька О. П. *, к. е. н. Савіцька Н. В. **, к. е. н. Кулиняк І. Я. *

** Національний університет «Львівська політехніка», Україна;*

*** Львівський інститут економіки і туризму, Україна*

ПОДАТКОВЕ НАВАНТАЖЕННЯ ЯК ФАКТОР ТІНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Податки в умовах ринкової економіки виступають важелем впливу держави на економічні процеси та покликані наповнювати бюджети різних рівнів для реалізації державою своїх повноважень. Глобалізаційні процеси зумовлюють

необхідність коригування податкового законодавства держав щодо захисту вітчизняних підприємств. Використання податкових важелів на економіку країни потребує якісної спрямованості, чіткої системності та обґрунтованих прогнозних рішень. У разі надмірного податкового навантаження ділова активність суб'єктів господарювання знижується, темпи зростання валового внутрішнього продукту уповільнюються, що може призвести до кризових явищ у суспільстві. Від рівня податкового навантаження підприємства залежить розмір коштів, які можна використати на забезпечення конкурентної позиції на ринку. Всеукраїнське громадське об'єднання «Успішна Україна» зазначило, що в умовах існуючої податкової системи України практично неможливо отримати відповідний прибуток у значній кількості галузей економіки при сплаті всіх податків. Значна частина бізнесу в Україні залишається поза правовим полем, частіше не зі своєї вини [1].

За висновками зарубіжних експертів, Україна належить до країн із найбільш «тінізованою» економікою, рівень якої становить близько 50 %. За результатами дослідження Міжнародної фінансової корпорації бізнес-середовища в Україні, 60 % опитаних підприємств вважали привілейоване становище «тіньового» сектору однією із головних проблем чинної податкової системи держави. Податкова політика – це діяльність держави в сфері встановлення і стягнення податків, зокрема, з формування державних доходів за рахунок постійних і тимчасових джерел, визначення видів податків, платників, об'єктів, ставок, пільг, механізму зарахування. Формуючи свою податкову політику, держава шляхом збільшення або зменшення обсягів податкових надходжень, зміни податкових ставок, тарифів, звільнення від оподаткування окремих галузей, територій, груп населення може сприяти зростанню чи спаду господарської активності, створенню сприятливої кон'юнктури на ринку, умов для розвитку пріоритетних галузей економіки, реалізацію збалансованої соціальної політики та пропорцій в розвитку продуктивних сил [2].

Вплив глобалізації на підприємство в контексті сплати податків проявляється за кількома напрямками. Нерезиденти можуть реалізовувати продукцію та надавати послуги за нижчими цінами завдяки меншому податковому навантаженню у власній країні. З іншого, українське підприємство, що здійснює зовнішньоекономічну діяльність у формі виробничо-інвестиційної моделі потрапляє під податкову юрисдикцію іншої країни, що потребує ретельного аналізу її внутрішнього податкового середовища. Глобалізація та економічна криза впливають на зовнішнє податкове середовище підприємства шляхом посилення конкуренції в державі між підприємствами за кращі умови оподаткування, адаптації податкового

законодавства до інших країн в економічних умовах. Загрози фінансово-господарській діяльності підприємств від глобалізації та економічної кризи створюють умови для переходу підприємств в «тіньовий» або «напівтіньовий» сектор економіки. «Тіньовий» сектор економіки пов'язаний з тим, що підприємства, які не сплачують податків, користуються державними соціальними благами, а сплату за їх використання перекладають на офіційний сектор. Другий, пов'язаний з недобросовісною конкуренцією, коли завдяки відсутності сплати податків підприємства мають цінові конкурентні переваги.

В економічній науковій літературі немає єдиного поняття податкове навантаження. Досить часто воно ототожнюється з терміном податковий тягар, який відповідно до нового економічного і юридичного словника означає: «ступінь, рівень економічних обмежень, що накладаються на платників податків, які обумовлені відрахуванням коштів на сплату податків, відволіканням їх від інших можливих напрямів використання» [3].

Показник податкового навантаження на макрорівні відображає ефективність податкової політики, тобто кількісно вимірює сукупний вплив податкових платежів на джерела їх сплати. Динаміку показників податкового навантаження наведено в табл. 1 [4].

Таблиця 1. Динаміка показників податкового навантаження в Україні [4]

Показники	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.
Податкові надходження до зведеного бюджету, млрд грн	161,2	227,1	208,0	234,4	334,7	374,1
Валовий внутрішній продукт, млрд грн	720,7	948,1	913,3	1082,6	1302,0	1409,0
Рівень податкового навантаження, %	22,4	24,0	22,8	21,7	25,7	26,6
Власні доходи пенсійного фонду, млрд грн.	76,0	102,0	103,1	119,3	139,0	163,6
Рівень податкового навантаження на працю, %	10,5	10,8	11,3	11,0	10,7	11,6
Рівень загального податкового навантаження, %	32,9	34,7	34,1	32,7	36,4	38,2

За даними табл. 1 бачимо, що рівень податкового навантаження в Україні за 2007–2012 роки постійно змінювався: протягом 2009–2010 років відбулось зменшення податкового навантаження, але починаючи з 2011 року рівень податкового навантаження зріс і досяг в 2012 році найвищого рівня – 26,6 %, незважаючи на введення нового Податкового Кодексу України і зменшення кількості податків. Сьогодні в Україні немає резервів зниження сукупного рівня податкового навантаження, проте доцільним є пошук резервів його перерозподілу як

щодо суб'єктів, так і об'єктів оподаткування. Податкове навантаження має бути оптимальним, яке б давало можливість не лише розвивати економічні процеси в економіці, але й давати можливість вкладати вивільнені кошти у розширення виробництва та стимулювання інвестиційних процесів в Україні.

Список використаних джерел:

1. Рішення Круглого столу «Де взяти бізнесу гроші, щоб сплатити всі податки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uspishnaukraina.com.ua/uk/strategy/61/239.html>
2. Мединська Т. В. Податкова система: навч. посіб. / Т. В. Мединська, Н. І. Власик. – Львів: «Магнолія – 2006», 2012. – 424 с.
3. Иванов С. А. Налоги и налогообложение: учеб. пособ. / С. А. Иванов. – Тамбов: Изд-во Тамб. Госта, 2005. – 80 с.
4. Офіційний сайт державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

К. э. н. Сушкова И. А.

*Институт социального образования (филиал) РГСУ,
г. Саратов, Российская Федерация*

ИННОВАЦИОННАЯ МОДЕРНИЗАЦИЯ ЭКОНОМИКИ РЕГИОНОВ РОССИИ В УСЛОВИЯХ ВТО

В связи с вступлением Россия в ВТО, некоторыми специалистами высказывается мнение о том, что Россия потеряла экономический суверенитет и несёт прямые потери бюджета. По их оценкам в 2013 г. они должны составить около 188 млрд руб. [1].

По данным федеральной службы государственной статистики внешне-торговый оборот России по методологии платёжного баланса в 2012 г. составил (в фактически действовавших ценах) \$864,7 млрд (26 866,3 млрд руб.), в том числе экспорт – \$529,3 млрд (16 444 млрд руб.), импорт \$335,4 млрд (10 422,3 млрд руб.).

Замедление роста ВВП России некоторые специалисты связывают также со вступлением в ВТО, при этом делают акцент на возрастание сырьевой направленности экономики. Такие утверждения представляются довольно спорными, однако не учитывать их нельзя.

Безусловно, выгоды от членства в ВТО не возникают автоматически, для этого необходимы модернизация экономики, перестройка государственной, в том числе региональной политики. Региональными особенностями инновационной модернизации экономики субъектов РФ в Приволжском федеральном округе (далее по тексту – ПФО) являются следующие факторы:

- сложившаяся структура экономики по видам экономической деятельности;
- обеспеченность ресурсами;
- величина и качество кадрового потенциала научно-инновационной сферы;
- степень разработанности в регионах нормативно-правовой базы инновационной деятельности.

Анализ влияния структуры экономической деятельности на процесс инновационной модернизации экономики показал, что комплекс отраслей, относящихся к обрабатывающим производствам, в которых более всего востребованы технологические инновации, наибольший удельный вес в ВРП ПФО имеет Нижегородская область, Пермский край, Республика Башкортостан, Республика Татарстан и Самарская область (рис. 1).

Рис. 1. Доля отраслей обрабатывающих производств субъектов РФ в ПФО за 2012 г.
(Источник: составлено автором на основе: [7])

Вместе с тем в 2012 году доля обрабатывающих производств в ВРП ПФО снизилась в сравнении с 2008 годом (рис. 2).

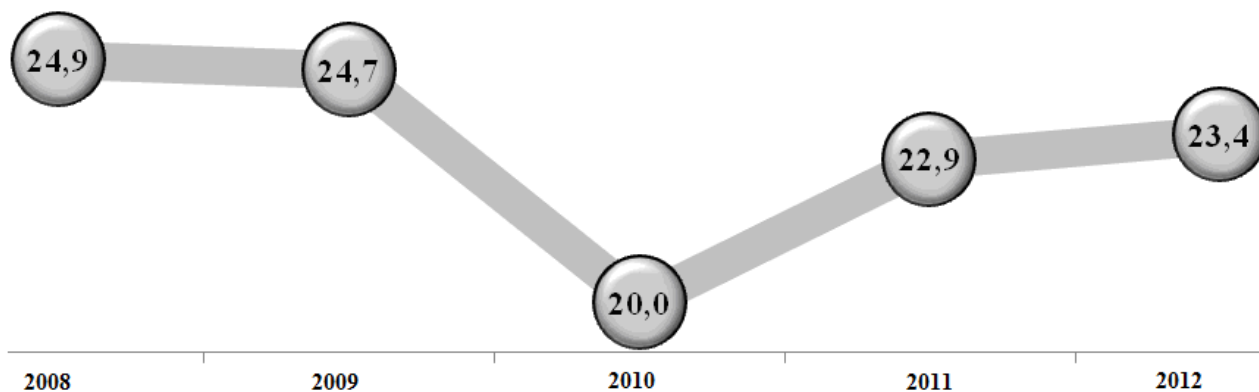

Рис. 2. Динамика доли обрабатывающих производств в ВРП ПФО за 2008–2012 гг. (%)
(Источник: составлено автором на основе: [7])

Снижение в ПФО доли ВРП обрабатывающих производств связано с сокращением численности занятых в этом виде экономической деятельности. Такая тенденция устойчива и касается не только общей численности занятости, но и численности исследователей и разработчиков, что непосредственно влияет на инновационный потенциал экономики регионов (рис. 3).

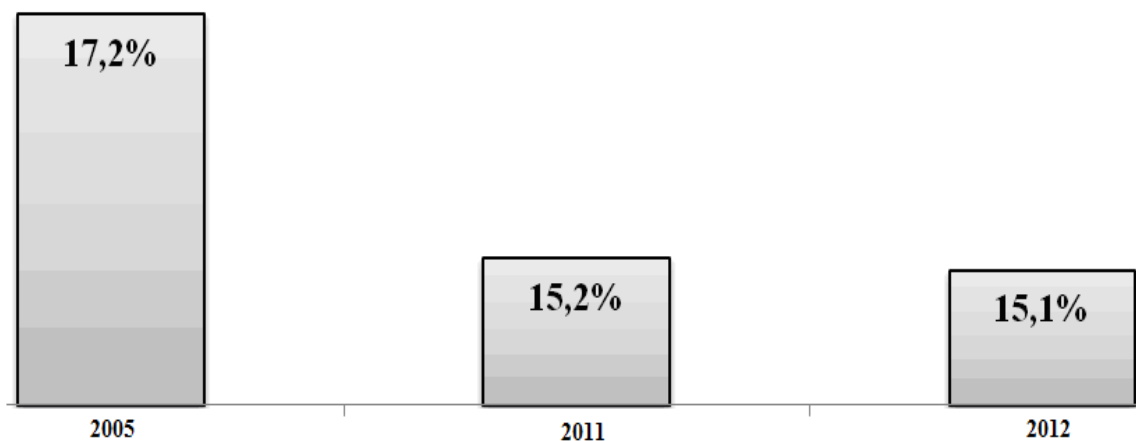

Рис. 3. Динамика доли занятых в обрабатывающих производствах в ПФО
(Источник: составлено автором на основе: [8])

Анализируя возможности инновационной модернизации экономики регионов необходимо сделать несколько выводов, основанных на исследовании статистики и научных публикаций касающихся инновационной деятельности:

- 1) неравномерность пространственного распределения инновационного потенциала и степени инновационности экономики регионов [2];
- 2) низкая степень связанности научно-инвестиционного пространства, в том числе из-за изолированности территорий оборонной направленности [3];
- 3) отставание вовлечённости в глобальную научно-инновационную и образовательную среду;
- 4) отсутствие полноценной на уровне государства и регионов организационной и институциональной среды.

Компании, осуществляющие создание принципиально новых продуктов и технологических процессов, составляют около 10 % общего числа инновационных предприятий (не многим более 1 % от всей совокупности промышленных компаний в РФ). В настоящее время производственная база для всех инновационных стратегии, иначе говоря, для инновационной индустриализации в широком смысле (с опорой на собственные радикальные технологические инновации, исследования и разработки либо освоения новой технологии), достаточно узка

и составляет приблизительно 50 % инновационных предприятий и около 5 % от всей совокупности промышленных компаний в России [4].

Эти выводы можно отнести и к субъектам ПФО. Несмотря на некоторый рост затрат организаций на технологические инновации в 2006–2012 гг. численность работников, выполнявших научные исследования и разработки в течение этого периода снижалась (табл. 1).

Таблица 1. Динамика затрат организаций на технологические инновации и численности работников, выполнявших научные исследования и разработки в 2006–2012 гг.

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
<i>Затраты организаций на технологические инновации, млрд руб.</i>							
Российская Федерация	211,4	234,1	301,2	399,1	400,8	733,8	904,6
<i>Приволжский федеральный округ</i>	<i>66,0</i>	<i>71,2</i>	<i>90,0</i>	<i>82,3</i>	<i>79,3</i>	<i>165,2</i>	<i>244,1</i>
Кировская область	0,8	0,9	3,1	1,1	0,9	2,0	3,1
Нижегородская область	5,9	8,4	9,8	23,8	18,8	30,3	59,0
Оренбургская область	0,7	2,5	6,7	4,1	6,1	6,1	5,1
Пензенская область	1,5	0,9	1,5	0,7	2,2	4,4	3,9
Пермский край	8,1	9,6	12,6	9,8	9,6	17,0	22,8
Республика Башкортостан	5,9	5,9	8,2	11,7	7,0	13,8	12,8
Республика Марий Эл	0,05	0,08	0,13	0,51	0,22	0,55	0,93
Республика Мордовия	3,3	2,7	2,9	0,6	1,0	16,1	3,6
Республика Татарстан	17,6	19,0	23,7	8,3	14,4	44,2	38,1
Самарская область	17,3	11,8	10,4	7,9	9,5	17,4	74,1
Саратовская область	1,7	3,3	1,7	3,4	3,3	5,6	8,9
Удмуртская Республика	1,3	2,8	5,0	4,2	2,9	4,2	3,9
Ульяновская область	0,7	0,9	1,1	2,0	1,2	1,5	2,2
Чувашская Республика	1,3	2,5	3,3	3,2	1,8	2,2	5,7
<i>Численность работников, выполнявших научные исследования и разработки, тыс. чел.</i>							
Российская Федерация	807,1	801,1	761,3	742,4	736,5	735,3	727,2
<i>Приволжский федеральный округ</i>	<i>134,2</i>	<i>126,9</i>	<i>120,6</i>	<i>117,0</i>	<i>116,3</i>	<i>111,6</i>	<i>114,2</i>
Кировская область	1,9	2,0	1,9	1,8	1,6	1,7	1,8
Нижегородская область	47,0	44,4	42,8	40,9	40,6	39,9	40,9
Оренбургская область	0,9	1,0	1,0	1,0	0,9	0,9	0,9
Пензенская область	7,1	7,2	6,6	6,1	6,1	6,4	5,9
Пермский край	11,5	10,5	9,7	9,8	9,7	9,8	10,0
Республика Башкортостан	8,0	8,2	8,0	7,5	7,6	8,0	8,1
Республика Марий Эл	0,5	0,4	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1
Республика Мордовия	1,1	1,1	1,3	1,2	0,9	0,9	0,9
Республика Татарстан	14,2	13,2	12,9	12,7	13,1	13,2	13,7
Самарская область	24,9	23,4	20,5	20,6	20,2	15,7	17,3
Саратовская область	6,3	5,8	5,4	5,1	5,0	4,8	4,7
Удмуртская Республика	2,0	1,6	1,7	1,4	1,5	2,0	1,5
Ульяновская область	7,6	7,1	7,2	7,4	7,6	6,9	7,0
Чувашская Республика	1,1	0,8	1,2	1,0	0,9	0,9	1,3

Источник: составлено автором на основе: [8].

Согласно точке зрения большинства учёных экономистов в современной экономике уже достаточно долгий период конкурируют не отдельные предприятия и отрасли, а кластеры. С учетом инновационной составляющей формирования и функционирования кластеров в целом ряде стран на уровне государственного управления много внимания уделяется разработке и реализации кластерной политики. Таким образом, можно обеспечить территориальную концентрацию предприятий, активизировать технологическую модернизацию, что в конечном итоге способствует усилению конкурентных преимуществ отдельных кластеров, входящих в их состав организаций и национальной экономики в целом [1].

Территориальные инновационные кластеры можно определить как группы предприятий и организаций, совместно взаимодействующих на основе общих интересов достижения целей активизации совместной инновационной деятельности, обеспечения устойчивого инновационно-технологического развития и повышения взаимоусиливающего эффекта функционирования на базе формирования общего информационно-инновационного потенциала.

Предприятия и организации, входящие в кластер, представляют собой самостоятельные хозяйствующие субъекты, действующие добровольно на основе партнёрских отношений.

При создании инновационного кластера, по мнению автора, следует придерживаться определённых принципов. Обязательной предпосылкой его создания является наличие высшего учебного заведения (университета) и академических либо научно-исследовательских институтов, которым должна отводиться решающая роль в осуществлении, а также координации научных исследований и разработок, в подготовке квалифицированных кадров, в развитии материальной базы. Другим необходимым условием создания инновационного кластера является наличие наукоёмких предприятий и фирм, являющихся привлекательными для инвесторов.

В соответствии с поручением Президента РФ по итогам заседания президиума госсовета РФ от 11 ноября 2011 г. (Протокол № ПР-3484ГС от ноября 2011 г., п. 2в), а также решения Правительственной комиссии по высоким технологиям и инновациям (протокол №1 от 30 января 2012 г., п. 6б) Минэкономразвития РФ сформировал перечень пилотных программ развития инновационных территориальных кластеров.

На конкурс были представлены программы развития кластеров от всех федеральных округов, за исключением Северо-Кавказского. В конкурсном отборе приняли участие 52 субъекта РФ, среди них 6 субъектов ПФО представили программы развития 9 кластеров [5] (табл. 2).

Таблица 2. Перечень заявок, поданных для конкурсного отбора программ развития инновационных территориальных кластеров регионами ПФО

№ п/п	Субъект РФ	Наименование инновационного территориального кластера	Основная специализация
1	Нижегородская область	Саровский инновационный кластер	Ядерные технологии, суперкомпьютерные технологии, лазерные технологии
		Нижегородский индустриальный инновационный кластер в области автомобилестроения и нефтехимии	Нефтепереработка, газопереработка, нефтехимия. Автомобилестроение
2	Пермский край	Инновационный территориальный кластер ракетного двигателестроения «Технополис «Новый Звёздный»	Производство летательных и космических аппаратов, двигателестроение, новые материалы
3	Республика Башкортостан	Нефтехимический территориальный кластер	Нефтегазопереработка и нефтехимия
4	Республика Мордовия	Энергоэффективная светотехника и интеллектуальные системы управления освещением	Приборостроение
5	Республика Татарстан	Камский инновационный территориально-производственный кластер республики Татарстан	Нефтепереработка, газопереработка, нефтехимия. Автомобилестроение
6	Самарская область	Инновационный территориальный Аэрокосмический кластер Самарской области	Производство летательных и космических аппаратов
7	Ульяновская область	Ядерно-инновационный кластер г. Димитровграда Ульяновской области	Ядерные технологии, радиационные технологии, новые материалы
		Консорциум «Научно-образовательно-производственный кластер «Ульяновск-Авиа»	Производство летательных и космических аппаратов, новые технологии

Вышеизложенный анализ позволяет сделать вывод о недостаточно высоких темпах развития инновационной деятельности в ПФО, а также о низком участии экономически активного населения в инновационной деятельности. На сегодняшний день продолжает оставаться низким уровень эффективности инфраструктуры поддержки инновационной деятельности.

Стратегия «Основы политики Российской Федерации в области развития науки и технологий на период до 2020 г. и дальнейшую перспективу» предусматривает переход Российской Федерации к 2020 году на мировой уровень исследований и разработок на направлениях, определённых национальными научно-техническими приоритетами (рис. 4) [6].

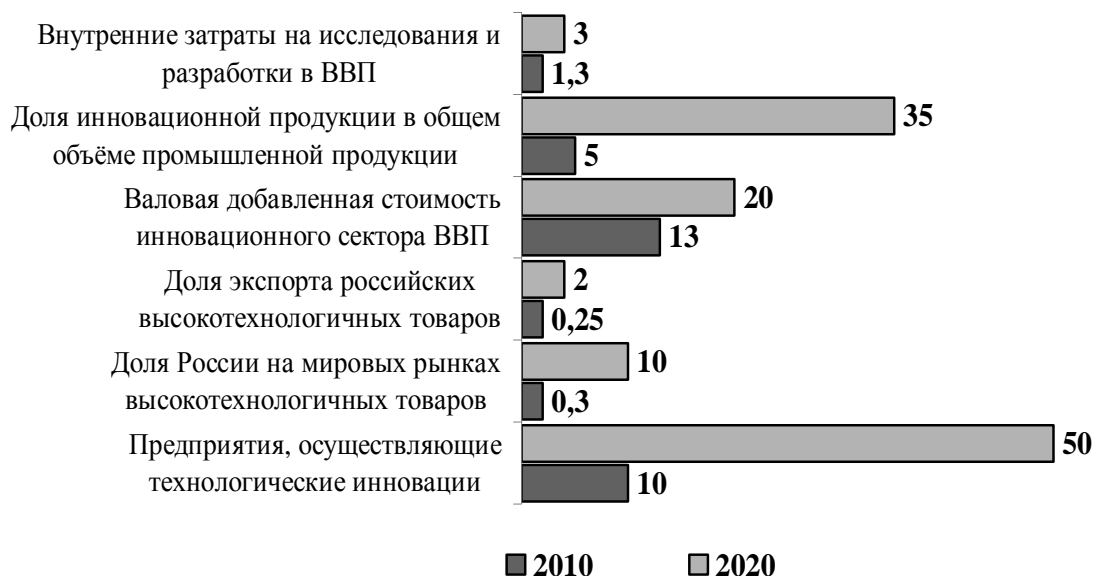

Рис. 4. Показатели инновационного развития РФ (%)

Тем не менее, на современном этапе реальных сдвигов в сторону модернизации производственной, инфраструктурной и институциональной систем в ПФО не наблюдается. Уровень развития регионов в первую очередь определяется не инновационными факторами, а по-прежнему – нефтегазодобывающим сектором. При этом обновление оснащённости обрабатывающего сектора происходит крайне медленно и не соответствуют задачам и темпам модернизации экономики России.

Список использованных источников:

1. Кузнецов С. В. Особенности инновационной модернизации экономики в регионах России в условиях ВТО / С. В. Кузнецов // Экономическое возрождение России. – 2013. – № 2(36). – С. 18–29.
2. Россия в цифрах. 2013: Крат. стат. сб. / М.: Росстат. – 2013. – 573 с.
3. Кузнецов С. В. Инновационный потенциал модернизации экономики макрорегиона «Северо-Запад» / С. В. Кузнецов // Экономика и управление. – 2012. – № 11. – С. 48–56.
4. Российский инновационный индекс / под ред. Л. М. Гохберга. – М.: Национальный исследовательский университет «Высшая школа экономики». – 2011. – С. 18–19.
5. Письмо заместителя министра экономического развития РФ от 05.07.2012 № 13575-АК/Д19 «О проекте перечня пилотных программ развития инновационных территориальных кластеров».
6. Основы политики Российской Федерации в области развития науки и технологий на период до 2020 года и дальнейшую перспективу [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.courier-edu.ru/cour1189/1400.htm> (дата обращения 05.11.2013).
7. Анализ статистических данных федеральной службы государственной статистики [Электронный ресурс] / Единая межведомственная информационно-статистическая система (дата обращения 04.11.2013). – Режим доступа: <http://www.fedstat.ru/indicator/data.do>
8. Анализ статистических данных федеральной службы государственной статистики [Электронный ресурс] / Единая межведомственная информационно-статистическая система (дата обращения 05.11.2013). – Режим доступа: <http://www.fedstat.ru/indicator/data.do>

Научный руководитель:
Гурфова С. А., к. э. н., доцент
кафедры «Финансы предприятий и инвестиции»
ФГБОУ ВПО Кабардино-Балкарского ГАУ

Урсова Д. Р., Журтова Д. А.

*ФГБОУ ВПО Кабардино-Балкарский государственный аграрный университет
имени В. М. Кокова, г. Нальчик, Российская Федерация*

**ПРИОРИТЕТНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ
СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ**

В Стратегии социально-экономического развития Северо-Кавказского федерального округа (СКФО) Российской Федерации до 2025 года определены основные направления, способы и средства достижения стратегических целей устойчивого развития на территориях региональных образований, входящих в его состав. Стратегия разработана на основе Концепции долгосрочного социально-экономического развития Российской Федерации на период до 2020 года.

Согласно данной Концепции инновационное развитие российской экономики предполагается осуществлять в 2 этапа, которые сопровождаются различными социально-экономическими условиями, факторами и рисками, а также характеризуются определёнными приоритетами экономической политики государства.

Первый этап (2008–2012 годы) основывался на реализации и расширении конкурентных преимуществ России в традиционных сферах (энергетика, транспорт, аграрный сектор, переработка природных ресурсов).

На втором этапе (2013–2020 годы) предполагается рывок в повышении конкурентоспособности экономики на основе её перехода на новую технологическую базу, улучшения качества человеческого потенциала и социальной среды, структурной перестройки хозяйства.

В рамках разработки Стратегии развития Кабардино-Балкарской Республики, являющейся частью СКФО, до 2030 года рассматривались три направления развития экономики Кабардино-Балкарии:

- «Инерционное развитие»;
- «Кабардино-Балкарская Республика – центр рекреации и туризма»;
- «Кабардино-Балкарская Республика – центр здоровья и эффективного природопользования».

Наиболее перспективным было признано третье направление. Именно в нём максимально полно раскрывается природно-экологическое богатство республики –

одна из главных составляющих её социально-экономического потенциала, самый ценный ресурс в стремительно развивающемся мире.

Кабардино-Балкарская Республика, являясь горным регионом, обладает высоким природно-рекреационным потенциалом. В связи с этим целесообразно сконцентрировать усилия на приоритетном развитии туристической отрасли рекреационных услуг, стремясь поднять уровень управления и обслуживания с учетом интенсивного развития рекреации.

Растущий спрос обеспечит возможности развития современного гостиничного бизнеса. Параллельно возникнет объективная необходимость в расширении производства товаров и услуг, связанного с гостиничным бизнесом. Следующий этап – повышение конкурентоспособности пищевой и легкой отраслей промышленности и сельского хозяйства за счет проведения их модернизации, а также развитие транспорта и строительства.

За период 2008–2012 годов в рамках мероприятий по развитию туристско-рекреационного комплекса Кабардино-Балкарии профинансировано работ на общую сумму 4,39 млрд рублей.

С 2011 года создается туристско-рекреационная особая экономическая зона на трех площадках: горно-рекреационный комплекс «Приэльбрусье», горно-рекреационный комплекс «Джилы-Су и туристско-рекреационный комплекс «Безенги». В целом создание туристического кластера предполагает создание 25 тысяч новых рабочих мест.

Наряду с рекреационной отраслью приоритетным направлением развития экономики республики выступает и агропромышленный комплекс, прежде всего сельское хозяйство – отрасль, отличающаяся масштабами связанных с ним видов деятельности, многообразием выполняемых функций, включая решение задач воспроизводства новых физически и духовно здоровых поколений людей. Довольно часто проблемным является привлечение капитальных вложений в аграрную сферу. Изучение и сопоставление систем управления экономикой в России, США и других развитых странах позволяет сделать следующие выводы.

Региональные или федеральные власти отвечают за разработку и осуществление проектов, которые имеют общенациональное значение. Не всегда имеются ресурсы для реализации таких проектов. Однако ввиду именно большой их значимости власти, по нашему мнению, не должны заинтересовать собственников осуществлять капитальные вложения в данные проекты. Это будет не совсем правомерно. Для выполнения данных функций власти обязаны принуждать капитал осуществлять общественно полезные инвестиции. Такие меры вполне допустимы и должны осуществляться в демократических рамках на законодательной основе, не содержащей коррупционных схем.

Таким образом, федеральная и региональная власть обязана соблюдать общественные и общенациональные интересы в развитии аграрной сферы. Если указанная функция исполняется властями удовлетворительно, то аграрная сфера развивается успешно, и наоборот. Ведь среди множества объективных и субъективных причин отставания отечественного АПК одной из главных является несогласование общенациональных, общественных, отраслевых, корпоративных и личных интересов. А это – непосредственная функция государства, его федеральных и региональных структур.

Рыночная экономика не может существовать вне связи с деятельностью государства. Но интересы государства могут не совпадать с интересами других экономических субъектов, особенно коммерческих организаций (главная цель которых – получение прибыли). Государство ответственно за национальную безопасность страны и уровень жизни населения, за устойчивость и пропорциональность развития страны в целом и всех её регионов, в том числе в расчёте на долговременную перспективу.

Вопросы достижения высокого уровня экономической эффективности и региональной конкурентоспособности, в частности АПК, следует решать не только с учётом потенциала конкретного региона и структуры, но и, ориентируясь на цели и задачи, стоящие непосредственно перед государством. Иными словами, региональная экономика не должна и не может развиваться оторвано от народнохозяйственного комплекса в целом. По нашему мнению, только продуманное взаимовыгодное сотрудничество, а не голая конкуренция, приводящая к огромному разрыву в уровнях развития российских регионов, и рациональное хозяйствование окажут положительное влияние на экономический рост. В этой связи нельзя признать оптимальным соотношение между средствами, выделяемыми федеральным центром и регионами. Дело в том, что бюджеты отдельных субъектов Федерации значительно дифференцированы по размерам и наполнению, поэтому потенциал бюджетной поддержки агропромышленной сферы на региональном уровне может сильно различаться. Особенно явно эта дифференциация будет заметна теперь, после вступления России в ВТО. В рамках переходного периода следует предпринять немало усилий, чтобы смягчить по возможности контраст в развитии субъектов Федерации.

Именно поэтому в агропромышленном комплексе взят курс на внедрение самых современных технологий и инноваций, использование наиболее продуктивного посадочного материала и племенных животных, создание логистических цепочек, позволяющих оставлять в республике максимум добавленной стоимости, не являясь лишь производителями сырья.

Реализации намеченных приоритетных направлений социально-экономического развития КБР будет способствовать внедрение Стандарта деятельности органов исполнительной власти по обеспечению благоприятного инвестиционного климата в регионе, успешное выполнение требований которой позволит увеличить приток инвестиций, сформировать инфраструктуру эффективной коммуникации между бизнесом и местными властями, защитить права инвесторов и повысить прозрачность системы поддержки предпринимателей.

К. э. н. Хочуева З. М., к. э. н. Боготова О. Х.

*Кабардино-Балкарский государственный аграрный университет
имени В. М. Кокова, г. Нальчик, Российская Федерация*

МЕХАНИЗМ УПРАВЛЕНИЯ РЕГИОНАЛЬНЫМ РЕКРЕАЦИОННЫМ КОМПЛЕКСОМ

Проблема природопользования на современном этапе развития человечества приобретает особую значимость, так как защита окружающей среды, рациональное использование природных ресурсов во многом определяет возможности выживания человека, эффективного функционирования экономики.

Для регионов с уникальными природно-климатическими условиями рекреационный комплекс выступает важной экономико-экологической составляющей хозяйственного комплекса, служащей основой эффективного регионального развития.

Расширение границ рекреационной деятельности и усиление ее социальной значимости выдвинули на первый план задачи эффективного управления рекреационным комплексом, прежде всего на региональном уровне, так как именно регионализм представляет важнейшую особенность нынешнего состояние рекреационного рынка в России. Политика в области рекреации зависит от взглядов местного населения, вкусов туристов, экономических, экологических и социальных. Рыночные отношения по-новому поставили вопросы эксплуатации и развития возможностей компонентов природной среды.

Отсутствие рационального поведенческого подхода использования рекреационных ресурсов и традиции экономико-экологического государственного регулирования природопользования затрудняют развитие регионов на принципах экономико-экологической самоорганизации и саморегулирования.

Исходя из этого, в качестве основной цели управления рекреационным природопользованием может выступать функция непрерывного во времени

активного поддержания такого состояния природно-ресурсного потенциала регионов (природных ресурсов, качества окружающей среды и т. д.), которое позволяет удовлетворить социальные, экологические и экономические потребности общества.

Прежде чем рассматривать вопрос о том, какой должна быть система регионального управления, следует, на наш взгляд, оценить, насколько рекреационный комплекс является системообразующим в Кабардино-Балкарской республике?

На фоне признания важности для экономики Кабардино-Балкарской республики рекреационного комплекса нельзя не обратить внимание на тот факт, что реально экономика Кабардино-Балкарской республики в последние десятилетия развивалась фактически без учета возможностей этого комплекса.

Социально-экономическую ситуацию в рекреации Кабардино-Балкарской Республики, имеющей значительный природно-рекреационный потенциал, можно характеризовать как сложную. Ее состояние обусловлено рядом экономических и структурно-организационных проблем, связанных с недостаточным финансированием комплекса, снижением реальных трудовых сбережений населения, ухудшением инфраструктурного обеспечения, слабой материально-технической базой предприятий отрасли, разрушением привычных для населения межрегиональных связей, туристических маршрутов и т. д.

Кабардино-Балкарская республика обладает уникальным сочетанием природных условий, благоприятных для ее превращения в один из мощных рекреационно-оздоровительных центров Российской Федерации. Она традиционно являлась одним из отечественных центров отдыха и оздоровления, здравницы, которой ежегодно принимали до 100 тыс. отдыхающих. Санаторно-курортный комплекс с общей занятостью более 5 тыс. чел, обеспечивал значительные финансовые поступления в экономику Кабардино-Балкарской Республики.

В связи с изложенным, последовательность и согласованность реализации экономико-экологической политики в значительной мере должны обеспечиваться за счёт тесной межведомственной координации правительственных органов Кабардино-Балкарской республики. Имеется в виду, необходимость повышения роли государства в организации и осуществлении рекреационного природопользования, особенно в кризисные, переходные и стабилизационные периоды. Это означает не возврат к системе государственной монополии на потребление рекреационных ресурсов, а усиление организующего и контролирующего начал. С этой точки зрения, приоритетным является создание завершённой вертикали и эффективной организационной структуры государственного управления рекреационным природопользованием, особенностью которой

будет наличие контролирующих органов, функционирующих на различных уровнях, вплоть до правительства и премьер-министра РФ.

Организационный механизм управления рекреационным природопользованием на современном этапе характеризуется обострением экономико-экологических конфликтов в системе взаимоотношений общества и природы и позволяет говорить о реально обозначившихся повсеместных изменениях структурного характера – локальных, региональных, глобальных. Понимание закономерностей экономико-экологического развития становится необходимым для стратегического планирования и управления рекреационным природопользованием.

Экономический механизм управления рекреационным природопользованием характеризуется отсутствием учёта экологических последствий производства на окружающую среду. Деятельность предприятий по улучшению среды обитания практически никак не стимулируется.

При отсутствии продуманной стратегии управления рекреационным природопользованием выявляется обострение экологической ситуации.

В этих условиях объединение вопросов сохранения окружающей среды и рационального использования природно-ресурсного потенциала обусловлено тем, что природные ресурсы следует рассматривать одновременно в двух качествах как экономические ресурсы, обеспечивающие многообразные материальные потребности общества, и как компоненты окружающей среды, подлежащие охране и воспроизводству. При этом следует исходить из предпосылки, что решение вопросов бережного ресурсопользования при соблюдении экологических требований обеспечит решение многих проблем сохранения окружающей среды. Пренебрежение к фактору предельной нагрузки в целях достижения экономических результатов может стать причиной необратимых экологических процессов.

Финансовая нестабильность, наблюдающаяся в последние годы, разрыв хозяйственных связей, и как следствие, снижение уровня жизни населения привели к существенным изменениям в размерах, структуре и использовании рекреационных услуг в стране. Поэтому наблюдающаяся тенденция снижения рыночного потребления рекреационных услуг видится нам в низком качестве данных видов услуг, в отсутствии должного уровня сервиса, что ведет соответственно к уменьшению объема рекреационных услуг за исследуемый период.

Реформирование российской экономики привело также к изменениям и в структуре объема рекреационных услуг по организационно-правовым формам собственности. То есть, складывающуюся на сегодня ситуацию можно

считать практическим подтверждением необходимости выработки адекватной государственной экономической политики для развития рекреационного комплекса. Следует четко осознать, что без фокусирования усилий властных институтов невозможно результативное развитие экономики региона на базе рекреационной отрасли.

Функционирование экономического механизма развития рекреационного комплекса должно задействовать стимулы к повышению эффективности использования имеющихся ресурсов с помощью стратегии синергизма, поскольку рекреационный комплекс отличается своей целостностью, комплексным характером и включает в себя следующие взаимодействующие подсистемы.

Целостности рекреационных систем, на наш взгляд будет способствовать организация интегрированных структур, обеспечивающих взаимосвязь её подсистем, поскольку новые объединения могут и должны создавать свои цепочки услуг, маршрутов.

Возможным выходом из сложившегося в рекреационном секторе положения нам представляется поиск высокоэффективных организационных форм объединения ресурсов разрозненных субъектов рекреационного комплекса.

Стратегия синергизма предполагает наличие у организации конкурентного преимущества за счет совместного использования ресурсов (стратегия технологий и издержек), рыночной инфраструктуры (совместный сбыт), или сфер деятельности (синергия планирования и управления). Значение этой стратегии заключается в том, что она помогает получить большую рентабельность производства при взаимосвязи организаций, чем в ситуации, когда они управляются отдельно.

Таким образом, с целью согласования и координации усилий в решении отдельных задач – в проведении маркетинговых исследований, разработке, производстве и сбыте услуг, а также подготовке персонала – организации комплекса могут входить в стратегические альянсы.

Расширение демократических основ в управлении экономикой привело к тому, что все больше возможностей передается в регионы. Региональные власти и структуры управления становятся полновластными хозяевами в организации и управлении ресурсами, расположенными на их территориях. Одновременно это накладывает большую ответственность на региональные власти, которые обязаны обеспечить не только сносный уровень материального благосостояния населения на своих территориях, но также соответствующее решение экологических, социальных и других проблем.

Циканова Л. М.

ФГБОУ ВПО «Кабардино-Балкарский государственный аграрный университет имени В. М. Кокова», г. Нальчик, Российская Федерация

**БЮДЖЕТНЫЙ ФЕДЕРАЛИЗМ КАК ФАКТОР
СОЦИАЛЬНО-ПОЛИТИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ
ФЕДЕРАТИВНОГО ГОСУДАРСТВА**

Понятие бюджетного федерализма впервые ввели американские ученые, понимая под ним автономное функционирование бюджетов отдельных уровней власти и бюджетные взаимоотношения, основанные на четко сформулированных нормах. Характер модели бюджетного федерализма является фундаментальным фактором построения оптимальной системы бюджетного выравнивания в условиях дифференциации социально-экономического развития субъектов федеративного государства. Парадоксальным явлением современной действительности в области рассматриваемой проблематики является тот факт, что существенные различия между странами в целом сочетаются со значительным сходством между определёнными типами регионов в разных государствах. Это обуславливает наличие общих черт в подходах разных стран к внутренним региональным проблемам. В мире существует множество федераций с большим числом регионов (США, Германия, Канада и т.д.), но субъекты Российской Федерации отличаются значительным разнообразием природно-географических, демографических, хозяйственных, этнических особенностей. На неоднородность экономического пространства России оказало влияние системное проявление кризисных явлений 90-х годов. Российская бюджетная система унаследовала многие черты прежней союзной. Традиции тоталитарного государства особенно заметны в способах формирования доходов разных уровней власти. Согласно действующему российскому законодательству, доходы территориальных бюджетов состоят преимущественно из закрепленных за ними и регулирующих доходов, что свидетельствует об ограниченных возможностях формирования доходной части бюджетов местных органов власти, зависимости от вышестоящего уровня, непостоянстве источников территориальных доходов.

Процесс развития системы бюджетного федерализма позволил выделить две основные модели ее организации в мировой практике – американская и германская (децентрализованная и кооперативная). Для первой характерно относительно твердое закрепление различных налоговых инструментов за бюджетами соответствующих уровней, система бюджетного выравнивания развита слабо, межбюджетные трансферты незначительны и не имеют широкого применения, как правило, федеральные средства предоставляются в виде целевых перечислений

на финансирование конкретных программ. Подобная система используется в США, Канаде, Индии и других странах. Германская модель, существующая в большинстве европейских стран, характеризуется широким участием региональных властей в перераспределении национального дохода, наличием собственных и регулирующих налогов для каждого уровня бюджетной системы. Типичными странами с подобной системой являются Германия и Австрия [1]. Кооперативная модель, как правило, используется там, где существуют весьма значительные различия в уровнях бюджетной обеспеченности разных регионов и большое значение приобретает вертикальное выравнивание за счет дотаций, субсидий, субвенций.

При правильной организации процесса обе модели бюджетного федерализма дают положительные результаты. В связи с этим выбор между американской и германской моделью основан не столько на учете экономической целесообразности, сколько на исторических особенностях развития национальной экономики. На практике выстраивание эффективной модели бюджетного федерализма предполагает разумное разграничение налогов по бюджетам разных уровней. Например, для американской модели это выливается в необходимость определения набора федеральных, региональных и местных налогов, за счет которых и будут пополняться соответствующие бюджеты. Для германской модели задача трансформируется в необходимость определения пропорций распределения каждого налога между бюджетами разных уровней. В России сложилась модель бюджетного федерализма, которую можно назвать смешанной, аккумулирующей элементы обеих моделей одновременно. Более того, в историческом аспекте очевидно, что в России имели место периодические эксперименты по переходу от доминирования одного принципа к доминированию другого. Бюджетный федерализм в Российской Федерации строится на принципе эффективности системы межбюджетных отношений. Эта система соответствует международным стандартам, реализуется во многих странах. В США и некоторых других странах, где главенствует бюджетный федерализм, трансферты – это финансовые перечисления, которые должны выравнивать условия в различных регионах. Выравнивание имеет значение не только для установления некоторой социальной справедливости, но и для эффективного функционирования экономики этих стран. Если в одном из штатов США снижается уровень налогов, то для поддержания уровня бюджетных расходов федеральное правительство вынуждено увеличивать отчисления в этот штат (за счет налогоплательщиков других штатов). Так как штаты тратят трансферты по своему усмотрению и по разным направлениям, с точки зрения федерального правительства эффективнее

переводить трансферты с определенными условиями или непосредственно гражданам (персонифицированные трансферты). Таким образом, фактически трансферты в США в первую очередь способствуют более эффективному экономическому развитию федерации в целом. Сегодня актуален подход к политике распределения трансфертов, распространенный в странах с бюджетным федерализмом, по которому федеральные трансферты – не только средство выравнивания, но и способ стимулирования проведения определенной региональной политики.

В России, где 72 дотационных региона из 83, охватывающих 87 % территории страны [2], особенно важно найти оптимальное сочетание общенациональных и региональных интересов. Создавая систему бюджетной помощи территориям, очевидно, следует исходить из приоритетов стабилизации и ускорения общеэкономического роста относительно выравнивания межрегиональных различий. Это предполагает большую ориентацию на бюджетную самостоятельность субъектов Федерации в решении их внутренних социально-экономических проблем. Распределения налоговых поступлений между бюджетами различных уровней должно приводить к выравниванию финансовой обеспеченности регионов и сокращать дотационность региональных бюджетов. Но отсутствие связи между объемом предоставляемых бюджетных услуг и сбором местных налогов снижает эффективность использования финансовых ресурсов. Целесообразно расширять налоговые полномочия региональных и местных властей, обеспечить уплату налогов, поступающих в региональные и местные бюджеты по месту фактической деятельности предприятий.

Главной задачей создания политически стабильного общества и устойчиво растущей национальной экономики является выбор оптимальной модели бюджетных отношений в стране, реализация которой способствует устранению возникающих противоречий и диспропорций, решению проблем выравнивания межрегиональных различий.

Список использованных источников:

1. Капитал страны. Федеральное интернет-издание [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.kapital-rus.ru>
2. Энциклопедия экономиста [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.grandars.ru>

ІНВЕСТИЦІЙНІ ТА ІННОВАЦІЙНІ ПРІОРИТЕТИ ДІЯЛЬНОСТІ ЕКОНОМІЧНИХ СУБ'ЄКТІВ

К. е. н. Білоцерківець В. В., к. е. н. Завгородня О. О.

Національна металургійна академія України, м. Дніпропетровськ

НАЦІОНАЛЬНА ІННОВАЦІЙНА КУЛЬТУРА ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ ЧИННИК МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ ДИНАМІКИ

Сучасна економічна онтологія представлена множиною конкретних форм, кожна з яких породжується певним типом активності економічних суб'єктів, уособлює їх специфіку та вирізняється у чомусь унікальними результатами. В умовах сьогодення роль каталізатора загальносистемної процесуальності виконує інноваційна динаміка, спеціалізована на спрямованих якісних перетвореннях людинорозмірної реальності та подоланні обмежень її саморушності в стохастично-мінливому середовищі. Протягом останніх десятиріч саме вона забезпечує близько 65–70 % приросту глобального продукту світу, задаючи вектори структурних зрушень на всіх рівнях глобальної економіки та підкорюючи собі її відтворювально-циклічні механізми. Безальтернативність інноваційного шляху самозбереження і розвитку у вирі перемін зумовлює високу актуальність проблем, пов'язаних із мотивуванням економічних суб'єктів до участі в інноваційних процесах, насамперед стимулюванням їх інноваційної активності, наданням нано- та мікропроявам інноваційності суспільно корисної спрямованості і масовості.

У межах широко репрезентованих дискусій щодо економічного майбутнього України осторонь уваги науковців залишається низка питань, пов'язаних із дослідженням такого потужного невичерпного ресурсу розвитку як національна інноваційна культура (ІК). Оскільки вона безпосередньо визначає усереднену схильність конкретного суспільства до економічної творчості та інноваційної активності, характер сприйняття ним піонерних ідей, загострення потреб самооновлення та обрання практичних технологій їх задоволення, то зазначені «білі плями» потребують найшвидшого заповнення.

ІК, як і будь-який різновид культури, представляє собою історично обумовлену відносно сталу систему, до складу якої входять ціннісні орієнтири, фрейми раціональності, верифіковані на ефективність паттерни економічної поведінки, прийняті в даній країні й індивідуалізовано засвоєні її суб'єктами господарювання. Привласнення і персоніфікація культурних стереотипів для кожного з них детермінується: а) особистою стратегією самореалізації й прямування

в майбутнє; б) критеріями відбору (селекції) моделей поведінки; в) природною креативністю та інновативністю, інтенсивністю потреби вирізнити своє індивідуальне «Я» від колективного «Ми», усвідомленням наслідків такої несхожості, готовністю прийняти відповідальність за неї.

Вона є носієм закріплених в національній екогенетичній пам'яті суспільства стереотипів поведінки, що були сформовані на попередніх етапах його розвитку та продовжують створюватися його членами при інтерактивних інтеграційно-коеволюційних взаємодіях з навколишнім середовищем і кооперативно-конкурентних проміж собою. У цілому вони відображають суспільно виважені світоглядні позиції суб'єктів щодо їх місця і ролі в безперервному соціально-економічному русі, готовність і здатність бути актором (суб'єкт – об'єктом) еволюції. На нашу думку, серед таких уявлень і стереотипів на найбільшу увагу заслуговують:

- фаталістичне, пасивне чи активне сприйняття майбутнього суспільством в цілому та його окремими індивідами, що визначає їх діяльну позицію в процесі його очікування;

- патріотизм, міра індивідуальної відповідальності за власне майбутнє (самодетермінацію і самореалізацію) та майбутнє своєї країни;

- орієнтація на цінності минулого, поточного чи майбутнього, яка відображає ранги пріоритетів міжчасового вибору економічних суб'єктів;

- ставлення до комплементарності і партнерства новацій та традицій, яке характеризує: а) потенційну реформаційну пластичність економічних суб'єктів і її межі; б) статус новаторів; в) міру терпимості до проявів нового і новітнього; г) конфліктогенності співіснування нового і традиційного;

- відношення до ризику, що показує: а) загрозову межу мінливості середовища, невизначеності і непевності щодо майбутнього, за якою відбувається інтенсифікація інстинктоїдних адаптаційних потреб економічних суб'єктів та «запускається» програма реактивних інновацій; б) припустиму вірогідність несприятливого розгортання подій і не досягнення планованого результату, на який погоджується переважна більшість акторів при внесенні поліпшувальних змін в узвичаєний відносно комфортний перебіг подій («економічний авантюризм»); в) прийнятний розмір винагороди за ризик;

- ставлення до особистої свободи, до «коридору» кількості ступенів «свободи від» та «свободи заради», що відображають прийнятну міру відкритості зовнішньому світу і стохастичності міжсуб'єктних взаємодій, нелінійна динаміка яких сприяє продукуванню інновації, обумовлює передумови біфуркацій та варіабельну мотивацію інноваційних проривів;

- повага до інтелектуальної власності та здобутків першопрохідців.

Ці та інші стереотипи ІК задають ключові параметри функціонування національної інноваційної системи, визначають її спроможність продукувати інновацій і безпосередньо впливають на внутрішній попит на них. Вони мають відігравати вагомий роль при розробці різнорівневих інноваційних стратегій та обґрунтуванні тактики досягнення поставлених цілей. При їх недооцінці вже на етапі планування будуть закладатися передумови неефективності, що обернуться втратами, у т.ч. надмірними трансакційними витратами внаслідок внутрішнього пасивного опортунізму чи активної протидії нововведенням.

Водночас слід враховувати, що національні культурні традиції не є застиглими у часі. З ними можна і необхідно проводити відповідну селекційну роботу. Зокрема видаляти ті, що стають перепонами на шляху розвитку; займатися інтенсивною культивуацією еволюційно перспективних; зважено залучати ззовні ефективні моделі інноваційної поведінки, «прищеплювати» їх до власного генетичного матеріалу, максимізуючи ефективність такої комбінаторики. Робити це необхідно вкрай обережно і поступово, без порушень механізмів і принципів спадковості, що можуть призвести до відторгнення нових цінностей і паттернів поведінки чи породження суспільно неефективних паразитарних економічних форм.

К. е. н. Бондар Н. М.

Національний транспортний університет, м. Київ, Україна

**ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ МЕХАНІЗМУ
ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА
ДЛЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ
ДОРОЖНЬО-ТРАНСПОРТНОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ**

Транспорт є однією з стратегічних галузей економіки будь-якої країни, ефективно функціонування та розвиток якої визначає ділову активність, національну безпеку та суспільний добробут населення. Велика капіталомісткість та тривалий термін окупності, державне регулювання тарифів не створюють інвестиційної привабливості транспорту для приватного бізнесу. В той же час, через обмеженість бюджетних коштів, державі складно не тільки забезпечувати розвиток транспортної інфраструктури, а й підтримувати існуючі об'єкти на належному рівні. Це зумовлює необхідність пошуку нових джерел інвестиційних ресурсів для розвитку галузі.

Як свідчить світовий досвід, дієвим механізмом залучення приватних інвестицій у транспортну галузь є розвиток різноманітних форм партнерських відносин держави та приватного бізнесу: концесій, спільних підприємств, системи

контрактів тощо. Результатом партнерських взаємодій держави та приватного бізнесу є впровадження проектів, реалізація яких у найближчій перспективі виключно силами держави була б неможливою через обмеженість бюджетних коштів. Втілення ж цих проектів на партнерських засадах забезпечує не тільки досягнення поставлених цілей розвитку галузі, а й створює додаткові робочі місця, активізує підприємницьку ініціативу, сприяє соціальній стабілізації у суспільстві, що, в кінцевому рахунку, створює передумови як для підвищення ефективності функціонування галузі, економіки країни у цілому, так й для зростання рівня життя та добробуту населення. Практика спільної участі державного та приватного сектору у вирішенні суспільно значимих завдань назву державно-приватного партнерства (ДПП) (англійською – Public–Private Partnership (PPP) – публічно-приватного партнерства).

Ситуація, що склалась у дорожньо-транспортному комплексі України, відсутність якісних автомобільних доріг та розв'язок призводить до гальмування соціально-економічного розвитку не тільки цілих регіонів, а й країни у цілому. Перші спроби здійснити кардинальні зміни у розвитку мережі автомобільних доріг були припали на кінець 90-х років минулого століття. Тоді були укладені перші концесійні угоди на будівництво автомобільних доріг «Львів-Краківець», «Львів – Броди», реалізація яких була призупинена у перші три роки. Причинами цього були: 1) зміна діючого законодавства у концесійній сфері; 2) невиконання приватними партнерами своїх інвестиційних зобов'язань. Отже, державний партнер не виконав своїх зобов'язань щодо забезпечення правової стабільності виконання проектів, приватний партнер – своїх зобов'язань щодо фінансування відповідних будівельних робіт.

Протягом декількох років Укравтодор запрошує приватних інвесторів до реалізації інвестиційних пропозицій щодо будівництва та експлуатації нових або розвитку вже існуючих автомобільних доріг на засадах концесії. Нажаль, результати є невтішними: до сього часу не укладений жодний концесійний договір.

Дослідження умов партнерських засад у дорожньо-транспортному комплексі, що пропонуються урядом України для приватних інвесторів, дали змогу виявити причини відсутності зацікавленості останніх до участі у проектах ДПП. Найсамперед, такою причиною є відсутність за стільки років вдалого досвіду реалізації на партнерських засадах хоча б одного проекту. Досвід припинення договору через зміну законодавства не створює у приватних інвесторів впевненості у стабільності домовленостей з державою.

По-друге, у Бюджетному кодексі відсутні положення щодо можливості виплат гарантованої компенсації збитків приватному партнеру. Це може призвести

до невиконання державою своїх зобов'язань за договорами ДПП, і як наслідок – зриву реалізації таких проектів.

По-третє, в Україні відсутні законодавчо визначені стабільні джерела виконання прийнятих державним партнером прийнятих ним гарантійних фінансових зобов'язань за проектами ДПП (наприклад, спеціального фонду). Також не створює стабільної фінансової основи підтримки проекту з боку держави щорічне затвердження бюджету та коригування бюджетних програм.

По-четверте, у Податковому та Митному кодексах відсутні положення щодо пільг для реалізації проектів ДПП, що зумовлює зниження їхньої привабливості для приватних інвесторів.

По-п'яте, у приватних партнерів відсутня впевненість у можливості рівноправного із державою захисту своїх інтересів у системі правосуддя, у тому числі й можливості вимагати від держави виконання зобов'язань та компенсації понесених втрат через невиконання зобов'язань.

Вшосте, відсутня гарантія отримання приватним партнером від органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування дозвільних документів та погоджень;

Всьоме, в органах влади наявний високий рівень корупції, що призводить до відсутності прозорості процедури вибору переможця конкурсу.

Ввосьме, діючий в Україні порядок визначення концесійних платежів за надання концесії на будівництво та експлуатацію автомобільних доріг кардинально відрізняється від практики західних країн із розвинутою транспортною інфраструктурою. Як свідчить світова практика, в основі концесійних платежів приймається орендна плата за надані земельні ділянки, яка коригується на коефіцієнт, що враховує інтенсивність використання збудованої автомобільної дороги. Це дає змогу забезпечувати зв'язок обсягів доходів концесіонера та концесіодавця від корисності такої дороги для суспільства. Кошти, отримані від концесіонера у вигляді концесійних платежів концесіодавець спрямовує на часткове відшкодування збитків, зазнаних під час придбання (вилучення) земельних ділянок для реалізації проекту.

В Україні ж витрати концесіонера збільшуються на додаткові витрати у вигляді концесійних платежів, загальний розмір яких повинен повністю забезпечити державі відшкодування витрат, пов'язаних із викупом у власників (користувачів) земельної ділянки, водних джерел, відшкодуванням вартості відповідних будівель, насаджень, тощо, які у цілому є витратами, спрямованими для реалізації стратегічних державних потреб у розвитку транспортної інфраструктури і повинні забезпечуватись державою. До того ж земельна ділянка,

як і збудований об'єкт інфраструктури є державною власністю, яка може і надалі надаватись у концесію для відновлення та експлуатації. Це викликає питання про додержання принципу партнерських відносин.

Значні розміри таких концесійних платежів призведуть до необхідності збільшення рівня тарифів для користувачів платної дороги. В кінцевому рахунку високі тарифи не будуть забезпечувати користувачам платної дороги очікувані економічні вигоди, через що трафік руху транспортних засобів скоротиться і неминуче призведе до невивідності проекту для інвесторів та зростання ризику його провалу. Це зумовлює необхідність перегляду існуючого в Україні порядку встановлення концесійних платежів за право будівництва та експлуатації автомобільної дороги.

Отже, успішний розвиток ДПП як механізму активізації інвестиційної діяльності у дорожньо-транспортному комплексі можливий лише за умови створення інституційних, правових та економічних передумов реального забезпечення балансу інтересів держави і приватного партнера.

К. е. н. Василик Н. М., Ляхов Ю. Ю.

Луцький національний технічний університет, Україна

ІННОВАЦІЙНІ МУЛЬТИМЕДІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В РОБОТІ МУЗЕЇВ

Сучасний музей все ширше використовує у своїй експозиційній та виставковій діяльності інноваційні комп'ютерні технології. Мультимедійні комп'ютерні системи можна розглядати як сучасний рівень подачі інформації відвідувачу. Вони забезпечують швидкий і зручний пошук інформації, надання великого її обсягу, можливість одночасної подачі різних типів інформації, показ матеріалів що ніколи не експонувались. Сучасні технології, забезпечують «занурення» відвідувача в ідею виставки, пояснюють концепцію експозиції, сприяють знайомству відвідувача не лише із колекціями одного музейного закладу, а й з матеріалами, що зберігаються в інших музеях [2, с. 71].

Що може дати мультимедіа музею в його роботі не з «віртуальним», а реальним відвідувачем, що прийшов в музей на реальну експозицію або виставку?

Мультимедіа забезпечує:

- свободу вибору для відвідувача (інтерактивність);
- залучення відвідувача в гру, активну участь у виставці;
- показ явищ і процесів, які важко спостерігати в реальному житті;
- орієнтацію в музейному просторі.

Нажаль, в Україні, на сьогодні, використанням сучасних мультимедійних систем можуть похвалитись лише невелика кількість музеїв, розміщених переважно в столиці та інших великих містах. Більшість провінційних музейних закладів використовують мультимедійні комп'ютерні системи ще не достатньо широко. В більшості випадків справа обмежується лише інтерактивною дошкою та кількома іншими не надто інноваційними технічними засобами [1, с. 84].

Волинський краєзнавчий музей в цьому плані не є виключенням. Використання сучасних технологій у головному музейному осередку Волинської області обмежується демонстрацією відео та слайд-шоу на інтерактивній дошці та записом співу птахів в експозиції відділу природи. Таке відставання у впровадженні сучасних мультимедійних систем пояснюється недостатнім фінансування галузі культури у нашій країні. Музейні заклади, зазвичай, просто не мають коштів на закупівлю та встановлення нових, як правило, не дешевих, технічних засобів. Проте, хоч і повільно але все більше українських музеїв починають використовувати у своїй експозиційній та освітній діяльності новітні технології. Саме тому на даному етапі, це питання є досить актуальним як для всієї галузі музейної справи так і для Волинського краєзнавчого музею зокрема.

Мультимедійні комп'ютерні системи можуть мати різні форми. Це і інтерактивні кіоски на тимчасовій виставці, і спеціальні інформаційні зони, інтегровані в музейну комп'ютерну мережу, що дають можливість відвідувачу працювати з мультимедійними базами даних різних колекцій, і мультимедійні інсталяції, повністю інтегровані у виставковий простір, і музейні гіді, що дозволяють орієнтуватися в музеї, а також рольові ігри або симуляційні установки [3, с. 85].

До прикладу в експозиції та тематичних виставках Волинського краєзнавчого музею можна було б за досить помірні кошти впровадити такі інновації, як:

- поруч із опудалом тварини транслювати відеофільм в котрому б демонструвалось як веде себе дана тварина у дикій природі;
- поруч із опудалом птаха програвати запис його співу;
- біля музичного інструменту транслювати його звучання;
- в експозиції відділу новітньої історії демонструвати документальні відеозаписи часів Другої світової війни;
- демонструвати на моніторі роботу представленої в експозиції техніки (віялка, гончарний круг).

Існують і більш дорогі та технічно складніші мультимедійні технології, до прикладу: демонстрація геологічної структури Землі, зміни поверхні планети в різні періоди, робота вугільної шахти і т. п. [5, с. 52].

Розробка комп'ютерної графіки і технологій віртуальної реальності дають можливість музеям викликати ефективні чуттєві відчуття. Ці відчуття включають

високу ступінь взаємодії експонатів і відвідувача, вони є тими емоційними зачіпками, котрі підвищують глядацький інтерес і занурюють відвідувача в експозицію [1, с. 83].

Однак при використанні мультимедійних технологій не треба забувати і про традиційні форми роботи з відвідувачем. Бажано щоб процес впровадження мультимедійних систем був частиною більш масштабної роботи з оновлення всієї експозиції.

Розробка ефективної освітньої мультимедійної системи для відвідувачів вимагає ретельної взаємодії спеціалістів різних профілів: музейних працівників, мистецтвознавців, соціологів, комп'ютерних фахівців. Використання інноваційної мультимедійної технології в музеї має бути викликано не тим що це модно і сучасно, а тим, що це найбільш адекватно відповідає виставковій та освітній місії музею [4, с. 60].

Таким чином, на сьогоднішній день, в епоху стрімкого прогресу і розвитку технологій, використання інновацій стає справжньою необхідністю для тих музейних закладів, котрі намагаються успішно конкурувати з іншими культурно-дозвіллевими та науково-дослідними центрами, залучати відвідувачів та успішно розвиватись.

Список використаних джерел:

1. Дукельський В. Ю. Віртуальний проект у просторі музею / В. Ю. Дукельський, А. В. Лебедев // Довідник керівника установ культури. – 2008. – № 1. – С. 83–84.
2. Знаменський А. В. Модернізація музейної діяльності / А. В. Знаменський // Довідник керівника установи культури. – 2003. – № 10. – С. 71.
3. Калініна Л. Л. Інформаційний простір музею / Л. Л. Калініна, І. В. Пролеткін, М. Є. Шпак. – 2006. – № 12. – С. 85.
4. Кокоріна Є. А. Інформатизація музеїв / Є. А. Кокоріна // Довідник керівника установ культури. – 2006. – № 5. – С. 60.
5. Лебедев А. В. Віртуальні експонати: Сучасні засоби відображення інформації в музейній експозиції / А. В. Лебедев // Довідник керівника установи культури. – 2006. – № 7. – С. 52.

К. е. н. Вдовиченко А. М. *, к. іст. н. Нагайник В. А. **

** Одеська національна академія зв'язку імені О. С. Попова, Україна;*

*** Одеський державний екологічний університет, Україна*

ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНА СКЛАДОВА ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ

Проблемі підвищення конкурентоспроможності економіки України, яку без впровадження інновацій вирішити неможливо, приділяється чимраз більше уваги не тільки з боку вчених, а й державних і громадських діячів. Занепокоєння

викликано тим, що останнім часом глобальний індекс конкурентоспроможності України впав на 11 позицій; Україна опинилася на 84 місці в ряду 148 держав. Продовжується падіння промислового виробництва (на 5,6 % за 9 місяців 2013р.). Погіршується структура економіки, скорочується частка галузей, від яких залежить технічний прогрес і особливо машинобудування. Крім того, знизилася інноваційна активність вітчизняних підприємств, збавляється частка високотехнологічної продукції в експорті, наукоємність ВВП знаходиться на рівні 0,7 % (в розвинених країнах світу він досягає 60–80 %). За словами Прем'єр-міністра М. Я. Азарова, в Україні потрібно розпочинати «нову індустріалізацію», а інвестиційний процес зовсім не відповідає інноваційній моделі розвитку.

За звичаєм причину негараздів пов'язують з нестачею коштів. Не заперечуючи в принципі таке пояснення, хочеться зауважити. Про яку нестачу коштів можна говорити, враховуючи той факт, що за роки державної незалежності із України вивезено близько 200 млрд. доларів; більша частина з них і досі залишається за кордоном. Дуже прикро, що процес вивезення коштів наростає і за перше півріччя 2012 р. у порівнянні з таким же періодом 2011р. вивіз фінансових ресурсів збільшився в 1,65 % разу.

На нашу думку, головною причиною нестерпно скрутного становища стало впровадження економічної моделі розвитку під гаслом «ринку все поставить на місце, йому не треба заважати», а одне з найголовніших питань сьогодення – про роль і місце держави в сучасному суспільстві – залишилося осторонь.

Приватизація, котра здебільшого проводилася з ідеологічних позицій, ослабила державний сектор економіки. Одночасно з цим спекулятивний капітал розростався, а сировинні галузі, працюючи на старих технологіях, одержували прибуток за рахунок експорту. Спостерігалось відчужування науки від держави, інституціональна роль якої зменшувалася; умови для інноваційної діяльності практично не створювалися.

Між іншим, ХХ ст. відзначалося поступовим розширенням ролі держави, перетворенням її в активного учасника соціально-економічних процесів. На наш погляд, економічна історія після кризи 1929–1933 рр. – це історія відмови від чисто ліберальної ідеології на користь посилення ролі держави. Про це свідчить і реалізована Президентом США Ф. Рузвельтом Програма «Новий курс», котра фактично заперечувала тезу, що ринок є автоматичним координатором господарської діяльності.

Зміна ролі держави виявилася особливо помітною в зв'язку з НТР і посилювалася сьогодні в умовах поглиблення конкурентної боротьби й формування інформаційного суспільства, в якому роль інновацій стала визначальною для більшості держав світу. Тенденція до зростання ролі держави продовжується і на початку ХХІ ст., коли підвищення якості й ефективності державного управління

є типовими для розвинених країн світу, цілеспрямована політика яких сприяла стабільному розвитку і прогресу передусім за рахунок впровадження інновацій. Так, у щорічних посланнях Президента США Конгресу містяться обґрунтовані концепції розвитку, великомасштабні інвестиційні проекти, напрями структурної перебудови тощо. В одному із своїх виступів Президент США Б. Обама заявив: «Держава повинна домагатися модернізації економіки, підтримувати наукові дослідження заради збереження технологічного лідерства» (підкреслено нами).

Останнім часом з'явилися навіть спеціальні теорії по розробці нових моделей управління під назвою НДУ (нове державне управління), в яких розглядаються питання підвищення інституціональної ролі держави в напрямі забезпечення інноваційного розвитку і, що дуже важливо, не тільки на період виходу із кризи, а й на подальшу перспективу.

Система державного фінансування, координації і регулювання інноваційної діяльності є типовим явищем і для країн Європи. Наприклад, у Франції існує «Рада з науки і технологій», «Національна стратегія наукових досліджень». Інструментом нової державної інноваційної політики стали «полюса конкурентоспроможності» з метою поєднання підприємств дослідницьких організацій і освітянських центрів однієї території для накопичення синергії в інноваційних проектах. В регіонах створені «зони рівноваги», «полюса наукових досліджень і вищої освіти», розроблена нова інституціональна і законодавча база. Великобританія інноваційну політику назвала головним способом виходу із кризи, виділивши ряд пріоритетних напрямів її реалізації, серед яких будівництво центрів інноваційних технологій. Довгострокова інноваційна стратегія зафіксована в так званій Білій книзі «Інноваційна нація». Діє «Департамент бізнесу, інновацій і професійної освіти», «Рада по технологічній стратегії». Стратегічне завдання: збільшення сукупних витрат на наукові дослідження і розробки до 2,5 % національного доходу. І, на останку, в Євросоюзі розроблена Концепція системної підтримки реального сектора. До речі, при фінансуванні підприємств визначений критерій – акцент на інноваційність бізнесу.

З метою посилення технологічного потенціалу в Китаї, Індії, Бразилії, В'єтнамі великі кошти вкладаються в науку і освіту заради забезпечення переходу до інноваційної моделі розвитку в широкому розумінні. Особливий інтерес виявляє досвід проведення реформ у В'єтнамі. Особливий тому, що реформи розпочалися в 1991 р. (році одержання незалежності України). В основу реформ була покладена державна програма «Стратегія оновлення». В країні було прийнято ряд законів і правових актів з урахуванням системного підходу. Міністерство планування та інвестицій розробило систему стимулів, що заохочували вкладати кошти іноземців найперше в промисловість і експортні промислові зони. Предметом особливої уваги стали фінансова і банківська системи.

Держава здійснювала контроль над бізнесом, одночасно створювала умови для рівноправної конкуренції. Прошли зміни і в податковій політиці. Незважаючи на відсутність приватної власності на землю, інвестиції в сільське господарство підвищилися, оскільки податкові ставки за оренду були нижчі, ніж у сусідніх країнах. Які ж наслідки реформ? За 10 років ВВП В'єтнаму збільшився в 2 рази, при показниках зростання 7,5 % на рік, частка промисловості і будівництва у ВВП зростає до 41 %. Кількість інвесторів також зростає (до 100 крупних ТНК). Вклад підприємств в експортних промислових зонах склав біля 20 % ВВП. Одночасно збільшилася до 1 млн. кількість робочих місць. І, що особливо важливо зростає частка високотехнологічної продукції (електронна, суднобудівна, автомобільна). Після 11 років проведення інституційно-інвестиційної політики В'єтнам посів друге після Сінгапура місце як найпривабливіша держава для інвестицій. Цікаво, що паралельно з лібералізацією торгівлі держава підтримувала підприємства, продукція яких мала важливе значення для внутрішнього забезпечення.

Як бачимо, сьогодні країни Заходу і не тільки об'єднує те, що всі вони спираються на вивірені державні стратегічні програми розвитку, в яких інноваціям надається велике значення. І навіть в період сучасної кризи продовжується їх фінансування. Якщо брати останні 20 років, то темпи приросту глобальних наукових витрат майже в 1,5 рази випереджають приріст світового ВВП.

Отже, аналіз наукової літератури, досвіду господарювання країн, котрі останнім часом досягли успіхів, підтверджує: конкурентоспроможними стають ті країни, для яких інноваційна модель розвитку є визначальною, а основним суб'єктом її впровадження є держава. Що ж до України, то, на наш погляд, тільки корекція антикризової політики в сполученні зі стратегією інноваційного розвитку не тільки виведе економіку з кризи, а й зробить її конкурентоспроможною. Безумовно, при цьому не слід забувати і про людський фактор.

Д. т. н. Голоскоков К. П.^{*}, Тюріков А. В.^{}**

^{}Санкт-Петербургский государственный экономический университет,
Российская Федерация;*

^{**}Санкт-Петербургский институт управления и права, Российская Федерация

ТРЕБОВАНИЯ К КОМПЛЕКСУ ЭКОНОМИКО-МАТЕМАТИЧЕСКИХ МОДЕЛЕЙ ОТРАСЛЕВОГО ПЛАНИРОВАНИЯ

Разработка экономико-математических моделей оптимизации отраслевого планирования осуществляется, как правило, в отношении временных циклов управления или регулирования отдельных аспектов производственно-хозяйственной

деятельности. Преобладающее значение при этом имеет построение частных моделей для оптимизации отдельных аспектов производственно-хозяйственной деятельности, которые непосредственно обеспечивают видимый эффект, но не решают проблем создания отраслевых автоматизированных систем управления (ОАСУ) и интеграции обработки информации.

Построение комплекса моделей для циклов управления является более трудоемким и длительным процессом. Однако он позволяет выработать общие требования к созданию ОАСУ, синтезу частных моделей, формированию интегрированных систем обработки данных. Построение комплекса экономико-математических моделей в этом плане должно охватывать:

- прогнозирование развития отрасли в зависимости от направлений развития народного хозяйства страны;
- перспективное планирование деятельности отрасли;
- текущее планирование;
- оперативное регулирование хода выполнения плана;
- учет и анализ деятельности отрасли.

При этом разрабатываемый комплекс экономико-математических моделей должен обеспечивать решение задач управления деятельностью отрасли в соответствии с выделенными циклами, которые примерно могут быть представлены следующим образом:

1. Прогнозирование развития отрасли (на 10–20 лет):
 - а) прогнозирование научно-исследовательских работ;
 - б) прогнозирование потребности в продукции отрасли;
 - в) выбор перспективного типажа новой продукции;
 - г) ориентировочное определение структуры и объема производства на перспективу;
 - д) прогнозирование развития мощностей и средств обеспечения производства.
2. Перспективное планирование (в основном на 5 лет):
 - а) планирование научно-исследовательских работ и проектно-конструкторских разработок;
 - б) расчет потребности в продукции отрасли;
 - в) расчет производственных мощностей и планов ввода новых мощностей;
 - г) определение номенклатуры и объемов производства;
 - д) составление плана специализации и кооперирования производства;
 - е) разработка сводных балансов затрат на производство;
 - ж) распределение плана по предприятиям.

3. Текущее планирование (на ближайший год):

а) планирование научно-исследовательских работ и проектно-конструкторских разработок;

и далее повторяются задачи б), в), г), д), е), ж) перспективного планирования, однако решаются они на менее продолжительный период и соответственно с большей детализацией информации.

4. Оперативное регулирование хода выполнения плана:

а) получение информации о текущей деятельности предприятий;

б) анализ полученной информации;

в) прогнозирование сбоев в выполнении текущих планов;

г) выработка обоснованных решений для своевременного устранения сбоев.

5. Учет и анализ:

а) механизация обработки всех видов учетной документации;

б) анализ всех видов учетных данных. Рассматриваемые ниже экономико-математические модели разработаны применительно к отраслям машиностроения, выпускающим главным образом орудия производства, т.е. продукцию длительного использования. Это обуславливает ограниченность рассмотрения проблемы построения моделей и ориентировку на вышеотмеченные отрасли. Этим определяются и исходные экономические условия моделирования задач отраслевого планирования.

Таким образом, автоматизированные системы управления предприятием помогают не только упростить процесс управления, повысить качество выпускаемой продукции, но и снизить издержки предприятия и увеличить производительность труда, что в свою очередь увеличивает конкурентоспособность предприятия.

Определение оптимального плана представляет сложную задачу, которая требует широкого использования достижений математики и вычислительной техники.

Оптимальное планирование – сложная проблема и для своего решения требует самого широкого использования численных методов.

Современные математические методы позволяют отыскать действительно оптимальный вариант, избежав при этом прямого перебора всех возможных вариантов. Модели оптимального планирования представляют собой более высокую ступень развития экономико-математических построений по сравнению с матричными моделями.

Одним из наиболее эффективных, разработанных и проверенных методов решения задач является линейное программирование.

Гречаниченко Є. О

Донецький національний технічний університет, Україна

ОСОБЛИВОСТІ РИЗИКІВ ЗБУТУ ІННОВАЦІЙНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Збут є важливим елементом у діяльності підприємства. Але на даному етапі економічного розвитку інноваційній діяльності приділяється не менше уваги. Завдяки виробництву інноваційної продукції підприємство може закріпитися на ринку, розширити межі свого впливу, стати більш конкурентоспроможним.

Інноваційна продукція – нові конкурентоздатні товари чи послуги, що відповідають вимогам, встановленим Закон України «Про інноваційну діяльність» (ст. 1,15) м. Київ, 4 липня 2002 року № 40-IV.

Інноваційною може бути визнана продукція, яка відповідає таким вимогам:

- а) вона є результатом виконання інноваційного проекту;
- б) така продукція виробляється (буде вироблена) в Україні вперше, або якщо не вперше, то порівняно з іншою аналогічною продукцією, представленою на ринку, є конкурентоздатною і має суттєво вищі техніко-економічні показники.

Однак під час здійснення збутової діяльності інноваційної продукції, підприємства стикаються із непередбачуваними обставинами, які в підсумку призводять до появи негативних наслідків. Саме тому брати ризик до уваги у збутовій діяльності інноваційної продукції є надзвичайно актуальним умовах сучасного економічного середовища.

Під збутовою діяльністю розуміють цілісний процес, що охоплює планування обсягу реалізації товарів з урахуванням рівня прибутку, що намічається; пошук і вибір найкращого партнера – постачальника (покупця); проведення торгів, включаючи встановлення ціни, відповідній якості товару і інтенсивності попиту; виявлення і активне використання факторів, здатних прискорити збут продукції і збільшити прибуток від реалізації.

Питанням ризику збуту інноваційної продукції займалися такі науковці як: О. А. Виноградов, В. М. Гриньова, С. М. Ілляшенко, В. Я. Кардаш, Ю. В. Каракай, І. Ф. Лорві, У. М. Семочко, В. Ю. Харчук, Н. І. Чухрай.

Метою дослідження є ризики які виникають під час збутової діяльності інноваційної продукції.

Ризик трактують як:

- ймовірність виникнення збитків або недоотримання доходів у порівнянні з прогнозованим варіантом;
- небезпека виникнення непередбачуваних втрат у зв'язку зі зміною умов функціонування та певними несприятливими обставинами;

– загроза втрати ринковим суб'єктом частини доходів у результаті здійснення певної виробничої або фінансової діяльності;

– ситуацію, коли рішення приймається на основі достатнього обсягу інформації, направлене на досягнення конкретної цілі, але майбутні результати різноманітних альтернатив можуть змінюватись;

– ризик – рівень непевності настання якого-небудь фінансового випадку (в нашому разі, пов'язаного з збутом).

Збутовий ризик – це можливість виникнення визначених подій та їх наслідків, які ускладнюють чи роблять неможливим досягнення цілей на окремих етапах збутової діяльності чи цілком у сфері збуту.

У діяльності підприємств виділяють два види збутових ризиків – мікроризики, обумовлені суб'єктивними факторами, діючими на рівні підприємства та макроризики, які обумовлені об'єктивними факторами, діючими на рівні країни (табл. 1).

Таблиця 1. Способи мінімізації ризиків, що впливають на збутову діяльність підприємства (Лорві І. Ф.)

Види збутових ризиків	Шляхи мінімізації збутових ризиків
Макроризики	
Інфляційний ризик	Моніторинг макроекономічної ситуації й інфляційних факторів. Проведення державних операцій тільки на умовах оплати по факту
Податковий ризик	Моніторинг податкового законодавства
Ризик законодавчих змін	Моніторинг законодавчих актів, що регулюють підприємницьку діяльність
Політичний ризик	Прогнозування внутрішньої політичної ситуації в країні. Стратегічне планування діяльності підприємства
Зовнішньоекономічний ризик	Моніторинг зовнішньоекономічної ситуації в державі. Оперативне реагування на зміни законодавства у сфері зовнішньоекономічної політики
Мікроризики	
Ризик недостатньої сегментації ринку	Проведення комплексного маркетингового дослідження
Ризик помилкового вибору цільового сегмента ринку	Вивчення та аналіз стану попиту. Прогнозування зміни смаків та уподобань споживачів
Ризик помилкового вибору стратегії збуту	Прогнозування циклічних коливань кон'юнктури ринку, їхній облік в інвестиційних та виробничих планах. Підбір кваліфікованого персоналу у відділ збуту
Ризик отримання недостовірних результатів маркетингових досліджень	Професійна підготовка і перепідготовка маркетологів-дослідників. Організація контролю за проведенням маркетингових досліджень
Ризик помилкового ціноутворення	Розробка ефективної стратегії ціноутворення з врахування стадії ЖЦТ; зміни цін постачальників на основі види ресурсів; політики ціноутворення конкурентів та інших ціноутворюючих факторів
Ризик невдалої організації мережі збуту і системи просування товару до споживача	Ретельний підбір комерційних посередників з урахуванням їх переваг та недоліків. Розробка комунікаційного бюджету з урахуванням кон'юнктури ринку і можливостей підприємства. Своєчасне здійснення корегування щодо комунікаційних заходів

Серед макроризиків виділяють: інфляційний, податковий ризик, ризик законодавчих змін, політичний ризик, зовнішньоекономічний ризик. До мікроризиків відносяться ризики пов'язані з:

- ризиком недостатньої сегментації ринків збуту;
- ризиком помилкового вибору цільового сегмента ринку;
- ризиком помилкового вибору стратегії збуту продукту;
- ризиком неправильної організації та отримання недостовірних результатів маркетингових досліджень;
- ризиком помилкового ціноутворення;
- ризиком невдалої організації мережі збуту і системи просування товару до споживача. Першим етапом на шляху мінімізації ризиків є аналіз чинників, що призводять до появ останніх, а саме:
 - непередбачувані та недобросовісні дії контрагентів;
 - короткий термін, необхідний для реалізації інноваційної продукції;
 - втрата каналів збуту;
 - перевищення кінцевої вартості інноваційного продукту над початковою;
 - не прогнозовані зміни у смаках споживачів та потребах ринку;
 - коливання цін на вхідні ресурси;
 - зміна кон'юнктури ринку;
 - зміною обсягів ринків продукції.

Отже, ризики збуту інноваційної продукції надзвичайно багатогранна та динамічна категорія, яка характеризується великою кількістю ризикоутворюючих факторів. Їх вивчення може допомогти підприємству на шляху до зменшення негативного впливу даної категорії на збут продукції.

К. э. н. Гурфова С. А.

ФГБОУ ВПО Кабардино-Балкарский государственный аграрный университет имени В. М. Кокова, г. Нальчик, Российская Федерация

ИНВЕСТИЦИОННАЯ СТРАТЕГИЯ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ РЕГИОНА

Инвестиции являются фундаментом экономического роста. Любая страна, мало-мальски заботящаяся о настоящем и будущем своей экономики и социальной сферы, достигшая определённой устойчивости, занимающая достаточно высокое положение в мировом сообществе и планирующая оставаться, по меньшей мере, таковой в перспективе, стремится регулярно осуществлять вливания капитала в различные отрасли и сферы национального хозяйства. Снижение

инвестиционной активности ниже пороговых значений рассматривается как серьёзная угроза национальной безопасности в любом государстве.

При этом с точки зрения эффективности конечных результатов инвестирования имеет значение не только растущий объём инвестируемых средств (как внутренних, так и внешних), но и удельный вес материализованных в них инноваций. Именно такие инвестиции обладают способностью создавать новые эффективные производства, обеспечивать высокие количественные и качественные параметры подъёма экономики.

Государство должно определить, какая инвестиционная модель наиболее приемлема в конкретный период социально-экономического развития страны и больше всего соответствует поставленным целям и задачам. При этом по нашему глубокому убеждению, прежде всего, следует исходить из тех потенциальных возможностей, которые имеются в распоряжении конкретного экономического субъекта и могут актуализироваться при создавшихся условиях развития. Свои реально существующие ресурсы надо оптимально соотнести друг с другом и обеспечить их рациональное использование в интересах не отдельной социальной группы, а в национальных интересах, в интересах всех народов, населяющих нашу страну, в интересах всех территорий (регионов), входящих в состав Федерации.

Инновационный социально-ориентированный тип развития определён в России в качестве приоритетного направления социально-экономического роста [2]. Данная парадигма прослеживается практически во всех концептуальных документах федерального и регионального уровня, касающихся перспектив развития и роста.

Первый этап реализации Концепции долгосрочного социально-экономического развития РФ завершён. Как показывают данные табл. 1, не все целевые макроэкономические индикаторы, особенно расходы социального характера, достигли намеченного уровня.

Таблица 1. Выполнение целевых макроэкономических индикаторов первого этапа (2012 год к 2007 году)

Показатели	План	Факт*
Рост валового внутреннего продукта (ВВП), %	137–138	188,5
Рост производительности труда, %	140–141	95,9
Рост реальных располагаемых доходов населения, %	153–154	180,9
Рост инвестиций в основной капитал, %	180–185	189,7
Расходы на НИОКР на конец периода, % к ВВП	1,4–1,6	0,39–0,57
Расходы на образование на конец периода, % к ВВП	5,5–5,7	4,0–0,98
Расходы на здравоохранение на конец периода, % к ВВП	4,8–5	3,8–1,7

*Источник: авторские расчёты по данным Росстата.

Концепция положена в основу Инвестиционной стратегии Кабардино-Балкарской Республики [1], разработанной на период до 2030 года и направленной на:

- повышение инвестиционной привлекательности региона;
- формирование условий для мобилизации внутренних и увеличения притока внешних инвестиционных ресурсов и новых технологий;
- расширение источников инвестирования для бизнеса и проектов, инициаторами которых выступают региональные органы власти;
- развитие региональной инфраструктуры с использованием механизмов государственно-частного партнерства;
- повышение эффективности инвестиций.

В процессе разработки Стратегии была проведена диагностика социально-экономической ситуации в Кабардино-Балкарии, отслежена динамика положения республики в инвестиционном рейтинге, выявлены и проанализированы ключевые сильные и слабые, с точки зрения инвестиционной привлекательности региона, стороны.

Доминирующим конкурентным преимуществом республики определено наличие уникальных природно-климатических условий. Этот фактор не только имеет самую значимую долю в инвестиционном потенциале (60 процентов), но и является источником большинства других сильных характеристик, от которых напрямую зависит ожидаемый основной приток инвестиций.

Среди ключевых сильных сторон республики можно выделить стабильную политическую обстановку, что является важнейшим условием для привлечения инвестиций в её экономику.

Уровень региональной конкурентоспособности и инвестиционной привлекательности характеризуется позитивным воздействием хорошего природно-ресурсного потенциала (35-е место в 2011 году, по данным рейтингового агентства «Эксперт РА») и инфраструктурного потенциала (9 место в 2011 году, по данным рейтингового агентства «Эксперт РА»). Последний фактор свидетельствует о наличии развитых автотранспортных, железнодорожных и воздушных коммуникаций, высокой плотности автомобильных дорог (по сравнению с общероссийскими показателями, плотность дорог высокая и составляет 688 км дорог на 1000 кв. км территории, тогда как в целом по России – 44,1 км дорог на 1000 кв. км территории). К числу сравнительно благоприятных компонентов относятся: наличие трудовых ресурсов; достаточно развитая финансово-страховая инфраструктура; хорошее состояние экологии; наличие стимулирующей нормативно-правовой базы в инвестиционной и налоговой сферах; реализация Республиканской целевой программы «Повышение инвестиционной привлекательности

Кабардино-Балкарской Республики» на 2012–2015 годы; благоприятная демографическая ситуация; наличие значительных запасов полезных ископаемых; большой гидроэнергетический потенциал рек республики.

Одним из самых слабых звеньев социально-экономического положения Кабардино-Балкарской Республики выступает неблагоприятная низкая относительная производительность труда в экономике. Так, показатель, рассчитанный как отношение объёма ВРП к численности населения, занятого в экономике, составил в 2011 году 274,5 тыс. рублей/чел., тогда как в целом по Российской Федерации – 771,72 тыс. рублей/чел.

Существенное негативное воздействие на общую картину инвестиционной привлекательности республики оказывают такие факторы, как: некоторая несогласованность инвестиционной деятельности и общеэкономической политики; достаточно высокий износ основных производственных фондов, в том числе в жилищно-коммунальной сфере; относительно неустойчивое финансовое положение (наличие неудовлетворительной структуры баланса) многих организаций; сравнительно низкий уровень инновационной активности; отсутствие чёткой и понятной инвестору системы привлечения инвестиций, в том числе действующей по принципу «одного окна»; низкий уровень компетентности менеджеров; неудовлетворительная квалификация кадров, недоступность финансовых ресурсов; высокая степень зависимости республиканского бюджета от федеральных трансфертов.

Основным источником финансирования инвестиций являются валовые (национальные) сбережения. Они представляют собой ту часть располагаемого дохода, которая не была израсходована на конечное потребление товаров и услуг.

Значительная часть сбережений в России, как показывает соотношение валового накопления к валовым сбережениям, не трансформируется в инвестиции. В начале 90-х годов на цели инвестирования в основной капитал направлялось более 86 % всех ресурсов национальных сбережений. Затем эта доля снизилась на 25–30 %. Причинами снижения темпов роста сбережений и накоплений, сдерживающими экономический рост, выступают сокращение сбережений населения, уровень развития производства, отток отечественного капитала за рубеж.

В этой связи, одним из источников наращивания инвестиционных ресурсов и возможностей национального хозяйства представляется увеличение заработной платы. Иными словами, для привлечения инвестиций в экономику, в том числе иностранных, необходимо не только создавать благоприятные условия для инвесторов, но и предпринимать меры, направленные на финансовое обеспечение потребительского спроса населения.

Считаем экономически и политически нецелесообразным привлекать и использовать иностранные инвестиции в качестве своеобразной панацеи устранения дефицита инвестиционных ресурсов. Как правило, собственники зарубежных капиталов практически не отягощены дополнительными заботами о состоянии социальной и производственной инфраструктуры в стране-реципиенте; жёстким соблюдением техники безопасности на предприятиях с иностранными инвестициями; социальной защищённостью наёмных работников; недопущением негативных экологических последствий производственной деятельности на чужой территории. В большинстве случаев поставленные вопросы интересуют зарубежных инвесторов лишь в той мере, в какой они коррелируют с величиной ожидаемой прибыли на вложенный капитал. «Капитал боится отсутствия прибыли или слишком маленькой прибыли, как природа боится пустоты. ... при 100 процентах он попирает все человеческие законы...» [3, с. 770].

Ресурсы в нашей стране есть, их надо мобилизовывать, рационально распределять и эффективно использовать в интересах национального хозяйства.

Список использованных источников:

1. Инвестиционная стратегия Кабардино-Балкарской Республики на период до 2030 года. Утверждена Постановлением Правительства Кабардино-Балкарской Республики от 11 февраля 2013 г. N 36-ПП [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.consultant.ru/>
2. Концепция долгосрочного социально-экономического развития Российской Федерации [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ifap.ru/ofdocs/rus/rus006.pdf>
3. Маркс К. Капитал: сочинения / К. Маркс, Ф. Энгельс. – 2-е изд. – Т. 23. – Гл. 24. – С. 770.

К. э. н. Гурфова С. А.

*ФГБОУ ВПО Кабардино-Балкарский государственный аграрный университет
имени В. М. Кокова, г. Нальчик, Российская Федерация*

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПРОИЗВОДСТВЕННОГО ПОТЕНЦИАЛА КАК ЭЛЕМЕНТ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПОЛИТИКИ

Целевые характеристики и приоритеты развития Кабардино-Балкарии закреплены в Стратегии социально-экономического развития на период до 2030 года. Они направлены на повышение уровня жизни населения республики на основе устойчивого роста приоритетных отраслей и формирования реального сектора экономики региона, обладающего долгосрочным потенциалом динамичного развития, диверсифицированной структурой производства, инновационной восприимчивостью и ориентированностью на успешное решение социальные проблем.

Инновационная направленность экономики – важная компонента инвестиционной политики. Она способствует повышению производственного потенциала региона. Производственный потенциал (предприятия, региона, страны) является материальной предпосылкой ускорения научно-технического прогресса. Между ними существует взаимосвязь: чем выше технико-экономический уровень элементов потенциала и степень их использования, тем мощнее материально-техническая база НТП, тем шире горизонты внедрения его достижений, больше возможностей для совершенствования и увеличения размеров элементов производственного потенциала. Они взаимно совершенствуют и развивают друг друга.

При этом следует учитывать объективные факторы, акцентирующие ограниченность имеющегося потенциала экономического роста в силу крайней изношенности производственного аппарата, недостатка конкурентоспособных мощностей, высокой капиталоемкости и длительности освоения новых месторождений энергетических и сырьевых ресурсов.

Создание в республике эффективной инновационно-инвестиционной системы (технопарка, бизнес-центров, агентств, консалтинговых, лизинговых компаний, залоговых фондов и др.) является одним из приоритетных направлений Стратегии социально-экономического развития Кабардино-Балкарии.

В последнее время меняется парадигма экономического роста. До недавнего времени в качестве ведущего фактора выступали экспортёры сырьевых ресурсов и их основа – топливно-энергетический комплекс. Однако такое направление придаёт экономике сырьевую направленность и консервирует в ней техническое и технологическое отставание. Более того, и при существующей несбалансированности экономики создается возможность сохранять в производстве достигнутый уровень менеджмента и технологий. В долгосрочной перспективе более выгодной позицией становится ориентация на инновационную деятельность.

Экономический рост должен быть обусловлен и наращиванием потенциала потребительских отраслей. Последние, как известно, поглощают конечный продукт и накапливают живые деньги. Спрос, который формируется данными производителями, должен постепенно возрастать, расширяться и распространяться на звенья последующей производственно-технологической цепочки. Такой подход увеличивает масштабы инвестиционного спроса.

Адаптивность (а к этому имеет смысл стремиться) производственного потенциала свидетельствует о возможностях переориентации экономической системы на выпуск новой продукции, использование разнообразных видов ресурсов без коренного изменения его материально-технической базы. Данная

характеристика производственного потенциала особенно актуальна в условиях, когда имеет место нестабильность рыночной обстановки, быстро увеличиваются колебания объёма и структуры спроса, резко ускоряются темпы научно-технического прогресса в промышленном производстве.

Для Кабардино-Балкарии, как и для России в целом, наиболее приемлемой представляется стратегия наращивания экономического потенциала, в том числе и на основе укрепления государственного сектора в экономике, или, как принято сегодня говорить, создания «критической массы» государственного сектора (это в полной мере касается практически всех отраслей хозяйства). Необходимо максимальное эффективное использование собственного НТП в сочетании с зарубежными инвестициями и технологиями.

Производственный потенциал определяется взаимодействием всех его компонент, прежде всего основных производственных фондов, рабочей силы и природных ресурсов. Важнейшей характеристикой производственного потенциала выступает его технический уровень, как воплощение научно-технического прогресса в основных производственных фондах и квалификации работников [1, с. 328].

Основные фонды являются важнейшей составной частью и национального богатства страны. От их наличия, структуры, состояния, темпов обновления во многом зависят возможности экономики по производству товаров и услуг.

К концу 2012 года в Кабардино-Балкарии полная учетная стоимость основных фондов была равна 121 643 млн рублей. Удельный вес основных фондов в отраслях, производящих товары, составляет 35,2 % от всех фондов КБР, в отраслях, оказывающих услуги, – 64,8 % (табл. 1).

За годы экономических реформ в структуре основных фондов республики происходило снижение доли отраслей, производящих товары с 48,3 % в 1990 году до 25,5 % в 2002 году и увеличение доли отраслей, оказывающих услуги, с 51,7 до 74,5 %. При этом удельный вес полностью изношенных основных фондов (табл. 2) в республике в целом меньше, чем по федеральному округу (на 4,8 процентного пункта) и по Российской Федерации (на 5,2 процентного пункта). Значение этого показателя превышает общероссийский и окружной уровень по сельскому хозяйству и добывающим отраслям. Но в сельском хозяйстве, например, формируется примерно 60% конечного продукта АПК и около 30 % ВРП. Поэтому такая изношенность основных фондов вряд ли представляет собой положительную характеристику производственного потенциала аграрной сферы и экономики Кабардино-Балкарии в целом.

Постоянно происходят изменения в отраслевой структуре инвестиций.

**Таблица 1. Основные фонды по отраслям экономики
(на конец года; по полной учетной стоимости, млн руб.; 1990, 1995 гг. – млрд руб.)**

Отрасли	1990	1995	2000	2005	2010	2012
Все основные фонды:	6,0	13327	51765	85088	93186	121643
– основные фонды отраслей, производящих товары	2,9	5734	16526	23604	27501	42839
<i>из них:</i>						
– промышленность	1,6	2628	7857	12856	23143	37926
– сельское хозяйство	1,1	2164	5070	9525	2859	3332
– строительство	0,2	409	1650	1185	1499	1581
– другие отрасли	38
– основные фонды отраслей, оказывающих услуги	3,1	7593	35239	61484	74834	83628
<i>из них:</i>						
– транспорт и связь	0,6	1268	7600	14444	30736	35155
– торговля и общественное питание	0,2	722	705	1899	6043	6291
– операции с недвижимым имуществом, аренда и предоставление услуг	x	x	x	31099	25008	28326
– образование, здравоохранение, государственное управление и социальное обеспечение	x	x	x	11809	10662	11736
– прочие услуги	x	x	x	2233	2387	2120

**Таблица 2. Удельный вес полностью изношенных основных фондов на конец 2012 года
(по полной учетной стоимости; в процентах от общего объема основных фондов)**

Показатели	Российская Федерация	Северо-Кавказский федеральный округ	Кабардино-Балкарская Республика
Все основные фонды:	14,0	13,6	8,8
<i>из них</i> по видам экономической деятельности:			
– сельское хозяйство, охота и лесное хозяйство	7,0	13,9	15,6
– добыча полезных ископаемых	20,3	13,8	33,3
– обрабатывающие производства	13,5	14,3	8,8
– производство и распределение электроэнергии, газа и воды	12,2	15,8	3,5
– строительство	11,7	11,0	8,1
– оптовая и розничная торговля	18,0	8,5	9,0
– транспорт и связь	10,5	22,6	6,2

Инвестиции в добывающие отрасли существенно опережают долю вложений в обрабатывающие отрасли промышленности.

В целом показатели характеризуются нестабильностью изменений. Недостаточно рациональной, на наш взгляд, является структура инвестиций в основной капитал по видам основных фондов. Так, вложения в машины, оборудование и транспортные средства, т. е. наиболее активную часть основных фондов, в 2012 году составили всего 8 % всех инвестиций в основной капитал. Это на 10,9 процентных пунктов меньше, чем в 2010 году.

Таблица 3. Структура инвестиций в основной капитал (в процентах к итогу)

Показатели	2005	2010	2012
Инвестиции в основной капитал – всего	100	100	100
<i>в том числе:</i>			
– в отраслях, производящих товары	36,2	30,3	51,2
<i>из них:</i>			
– промышленность	30,3	25,6	46,3
– сельское хозяйство	1,9	3,1	3,1
– строительство	4,0	1,6	1,7
– другие отрасли	0,1
– в отраслях, оказывающих услуги	63,7	66,3	48,8
<i>из них:</i>			
– транспорт и связь	24,4	27,8	26,7
– торговля и общественное питание	1,6	0,6	2,9
– операции с недвижимым имуществом, аренда и предоставление услуг	6,1	23,5	7,9
– образование, здравоохранение, государственное управление и социальное обеспечение	26,5	9,8	6,5
– прочие услуги	5,1	4,6	4,8

Инвестиции же в здания (кроме жилья) и сооружения были равны 53,9; 48,6 и 43,5 % соответственно. При таком состоянии дел ожидать больших положительных количественных и качественных изменений в использовании одной из составляющих производственного потенциала республики не представляется возможным.

Таким образом, эффективно используя имеющийся производственный потенциал, мы экономим инвестиционные ресурсы.

Список использованных источников:

1. Гурфова С. А. Методические подходы формирования производственного потенциала Кабардино-Балкарской Республики и эффективности его использования / С. А. Гурфова, М. М. Маремкулова // Экон. Вестник Ростовского гос. ун-та. – 2008. – Т. 6, № 3, Ч. 3. – С. 325–328.

К. т. н. Джур О. Є., Данілова К. О.

Дніпропетровський національний університет імені О. Гончара, Україна

ІНВЕСТИЦІЙНІ ТА ІННОВАЦІЙНІ ПРІОРИТЕТИ ДІЯЛЬНОСТІ ЕКОНОМІЧНИХ СУБ'ЄКТІВ ПРОМИСЛОВОСТІ

Україна продовжує свій шлях розвитку у напрямку побудови сильної та сучасної європейської демократичної держави з потужною економікою для забезпечення гідного життя кожного громадянина. Даний стратегічний напрямок керівні органи держави закріпили в різних нормативних актах України, таких як Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004–2015 рр.)

«Шляхом європейської інтеграції», Державна цільова економічна програма «Стратегія розвитку інноваційної інфраструктури України на 2009–2013 рр., Програма економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава».

Саме Й. Шумпетер перший вчений, що ввів у науковий обіг поняття «інновація» у своїй праці [1] обґрунтовано доказав, що ця категорія є основою економічного розвитку, яка на мікрорівні забезпечує отримання прибутку і реалізується завдяки активній участі в інноваційному процесі, а на макрорівні впливає на загальний економічний ріст. Законодавства більшості країн світу приділили достатньо уваги юридичному тлумаченню цього поняття та процесів і об'єктів, що його супроводжують. Так, згідно українського законодавства, «інновації – новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери». Інноваційна діяльність розглядається як різновид інвестиційної діяльності і «спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг» [2].

Пріоритетність тих чи інших напрямків суб'єктів соціально-економічної системи України на даному етапі розвитку нашої держави вимагає вирішення завдання конкурентоспроможності як на макро-, так і на мікрорівні для запобігання впливу на національну економіку негативних зовнішніх чинників, побудову стійкої, відкритої економіки, здатної забезпечити гідне життя сучасним українцям. Промисловий сектор традиційно є локомотивом економіки України, де накопичений значний трудовий потенціал і найкраще може бути реалізована підприємницька ініціатива. І це дійсно так, оскільки у 2012 р. створенням і використанням передових технологій та об'єктів права інтелектуальної власності, а також використанням раціоналізаторських пропозицій займалися 2283 підприємства і організації України, майже 2/3 яких – промислові підприємства [3]. Структура розподілу використаних передових технологій у 2012 р. за видами технологій та терміном впровадження свідчить, що найбільша кількість передових технологій була використана в сфері зв'язку та управління (4217), далі – в сфері виробництва, обробки та складання (3789), проектуванні та інжинірингу (2093), в сфері охорона здоров'я (1258). Недостатньо висока кількість використаних передових технологій в сфері апаратури автоматизованого спостереження і/чи контролю (839), в сфері виробничих інформаційних систем (317), автоматизованого транспортування матеріалів і деталей, здійснення автоматизованих вантажно-розвантажувальних операцій (268), в сфері інтегрованого управління

та контролю (217), нанотехнологій (54) свідчить про недостатній рівень застосування передових технологій, які характеризують високотехнологічність економіки в цілому. Подібні тенденції негативно впливають на ефективність роботи системи управління підприємств та на їх кінцеві показники діяльності, умови праці персоналу підприємств, ефективність ведення конкурентної боротьби, можливість створювати конкурентні підприємницькі структури із закордонними контрагентами.

Аналіз операційних витрат з реалізованої продукції промисловості (робіт, послуг) свідчить про значну частину в них матеріальних витрат (64 %), невисокий рівень амортизації (3,4 %), витрат на оплату праці (8,1), відрахувань на соціальні заходи (3,2 %), інші операційні витрати (7,5 %). Подібна структура також вказує на не конкурентоспроможність заробітної плати працівників промисловості України і відповідно на їх рівень життя, зношеність основних виробничих фондів промислових підприємств та недостатність і не значимість амортизаційних відрахувань, як внутрішнього джерела прибутку для подальшого розвитку.

Інноваційна економіка робить ставку не на виробництво інновацій, а на їх впровадження у виробництво. Це звужує проблему до темпів науково-технічного прогресу виробництва. Досвід багатьох країн показує, що нам сьогодні необхідно свідомо будувати відразу вищий щабель інноваційної економіки – економіку знань. У сучасних умовах інноваційний тип розвитку економіки України стає головною вимогою і необхідністю.

Серед головних інноваційно-інвестиційних пріоритетів діяльності сучасних економічних суб'єктів промисловості слід віднести залучення інвестицій для поліпшення технологій, обладнання, засобів та принципів управління; державна програма що передбачає ліберальні правила підтримки оновлення виробництва, створення підприємницьких структур як національного так і багатонаціонального характеру, що будуть ефективно реалізовувати перспективні інноваційні проекти.

Список використаних джерел:

1. Шумпетер Й. Теория экономического развития (Исследование предпринимательской прибыли, капитала, кредита, процента и цикла конъюнктуры) / Й. Шумпетер: пер. с англ. – М.: Прогресс, 1982. – 455 с.
2. Закон України «Про інноваційну діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.nau.ua/doc/?uid=1088.5.0>
3. Створення та використання передових технологій та об'єктів права інтелектуальної власності на підприємствах України у 2012 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

Д. э. н., к. ю. н. Иمامов М. М.

Отделение Пенсионного фонда РФ по Республике Татарстан, г. Казань

ФИНАНСОВЫЕ ПРЕДПОСЫЛКИ ДИНАМИЧНОГО РАЗВИТИЯ ИННОВАЦИОННОЙ СФЕРЫ В РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Развитие национальной инновационной системы в России прямо и непосредственно зависит от решения проблемы финансирования инновационной деятельности. Общей тенденцией в области финансирования инновационной составляющей российской экономики в настоящее время является сокращение удельного веса в инвестициях потребительского и инновационно-инвестиционного секторов, в том числе машиностроения, продукция которого продолжает вытесняться импортом.

За последние несколько лет произошло снижение инвестиционного потока в высокотехнологичный сектор из-за оттока капитала в добывающий сектор. Альтернативой инновационному развитию для многих отечественных компаний является скупка активов, затраты на слияние-поглощение, распределение доходов крупных акционерных компаний между узким кругом крупных собственников, лишь в малой степени использующих их для инвестиций в основной капитал. Интенсивность технологической модернизации в компаниях добывающих отраслей зависит также от экономических условий, определяющих прибыльность инвестиционных проектов по всей производственной цепочке – добыча, первичная и глубокая переработка, транспортировка и потребление, а также от уровня развития наукоемких отраслей промышленности, обеспечивающих предложение широкого спектра вспомогательных технологий. Лишь немногие компании, в основном лидеры сырьевого сектора (кроме металлургических), действуют как новаторы.

Сложившаяся ситуация отличается от инвестиционных процессов развитых стран, где основными факторами развития выступают инновации. В условиях ограниченности инвестиционных средств высокотехнологический комплекс России (совокупность авиационной, радиотехнической, средств связи, электронной, ракетно-космической, оборонной отраслей), обеспечивающий инновационную направленность экономики и воспроизводящий инновации, продолжает деградировать, его мощности используются на 15–20 %.

Мировой опыт финансирования инновационной деятельности показывает, что инновационный процесс может успешно развиваться как за счет частного, так и государственного финансирования. Все зависит не от характера источника инвестиций, а от его эффективности. При этом важную роль играет уровень

развития инновационного климата в стране, законодательная база, регулирующая отношения участников инновационного процесса, развитое информационное и материально-техническое обеспечение научных исследований, сотрудничество между субъектами инновационной деятельности.

В условиях недостатка средств, которые могут быть использованы в сфере инноваций, встает вопрос о нетрадиционных источниках финансирования инновационных процессов. К таким источникам, в частности, относятся венчурное финансирование и инновационный лизинг. Венчурный капитал, как правило, инвестируется в небольшие предприятия в расчете на быструю окупаемость без каких-либо гарантий и обеспечения.

В России рост венчурного инвестирования является важнейшим фактором для развития высокотехнологичных отраслей. Привлечение в российскую экономику венчурных инвестиций может способствовать созданию конкурентоспособной технологической базы страны, формирующей перспективу общего роста экономики России.

В целом, оценивая возможности привлечения российского капитала в качестве источника формирования венчурных фондов, можно предположить, что при соответствующем содействии государства в совершенствовании деятельности выше рассмотренных финансовых институтов, доля российских денег в венчурном капитале будет неуклонно возрастать.

Перспективы перевода российской экономики на инновационный путь развития во многом будут зависеть от успешности проведения государством научно-технической политики, обеспечивающей непрерывный рост вложений в фундаментальные и прикладные исследования и разработки на приоритетных направлениях, роста научной активности предпринимательского сектора и укрепления необходимых для ее развития институтов – банковской сферы, финансовых рынков, налоговой системы, организаций в области патентования и страхования, стимулирования экспорта и др.

До тех пор, пока в стране не будет создана система, реально стимулирующая развитие инвестиционной и инновационной деятельности, рассчитывать на успешную реализацию новой стратегии научно-технической политики России и переход на инновационную модель роста довольно сложно. Все эти вопросы требуют к себе значительно большего внимания, чем это имеет место сейчас и их решению необходимо придать более оперативный характер.

Таким образом, на основе рассмотрения вопросов финансирования процессов инновационного развития российской экономики можно отметить, что одно из важнейших отличий России от западных стран заключается в том, что для

последних характерно постоянное увеличение затрат на НИОКР со стороны крупных компаний, что позволяет им быть лидерами. Естественно, что в этих условиях меняется роль государства в инновационном процессе. Оно в значительно большей мере осуществляет косвенную поддержку и помощь крупным компаниям, чем напрямую участвует в инновационной деятельности. Россия пока еще находится в начале этого пути. Однако уже сделаны определенные шаги в рассматриваемом направлении, расширяется деятельность крупных российских корпораций, которые активно реализуют собственную научно-техническую стратегию и развивают свой научно-технический потенциал.

В целях продвижения в инновационном направлении, а также для увеличения объемов инвестиций в научно-техническую сферу, российское государство должно стимулировать компании, вкладывающие свои средства в НИОКР. В большинстве развитых стран стимулирование частного бизнеса с целью увеличения его вложений в НИОКР осуществляется с использованием налоговых льгот.

Основываясь на опыте Европейских стран и США целесообразно уже в текущем году предоставить всем компаниям право списывать собственные затраты на НИОКР и возможность получения ими налогового кредита, который они могли бы использовать даже при отсутствии прибыли. Преимущество такого кредитования состоит в том, что его величина может быть определена заранее и, следовательно, оно действительно может воздействовать на решение компаний об увеличении затрат на НИОКР. Налоговые льготы особенно необходимы для начинающих компаний и компаний, которые находятся в процессе реструктуризации, т.е. в условиях, когда они не могут получить прибыль. Наряду с этим, целесообразно предоставлять малым компаниям более высокий по сравнению с крупным бизнесом налоговый кредит.

Кроме того, одним из негативных факторов, препятствующих формированию эффективной системы финансирования инновационной деятельности в Российской Федерации является неразвитость рынка венчурного капитала. Это проблема, с которой ведется борьба и во многих европейских странах. В этой связи, одной из сильных черт американской инновационной системы является хорошо отлаженная система рынка венчурного капитала. Представители частного венчурного капитала не только предоставляют капитал, но также обычно проводят экспертизу и опытную оценку. Отсутствие этого является слабостью большинства государственных венчурных структур, так как они не проводят экспертизы и экспертной оценки результатов.

К. э. н. Кунашева З. А., к. э. н. Бицуева М. Г., к. э. н. Багова Д. М.

*Кабардино-Балкарский государственный аграрный университет
имени В. М. Кокова, г. Нальчик, Российская Федерация*

НАПРАВЛЕНИЯ АКТИВИЗАЦИИ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКЕ

В современных условиях хозяйствования решение задач адаптации хозяйствующих субъектов к рынку предполагает совершенствование методов и форм управления производственными и воспроизводственными процессами, что невозможно без активизации инновационной деятельности. Как известно, главной целью инновационной политики хозяйствующего субъекта является обеспечение его устойчивого развития преимущественно на основе оживления инвестиционного процесса. Инновационная деятельность предприятий реализуется созданием и распространением новшеств в материальном производстве при взаимодействии и взаимосвязи науки и производственной сферы, результатом которого является обеспечение удовлетворения потребностей населения в тех или иных товарах.

Стратегия развития российской экономики в инновационном направлении может быть практически реализована лишь при условии её разработанности, прежде всего, на территориальном уровне. Сегодня именно регионы, существенно отличающиеся как по экономическим показателям, так и по показателям состояния сферы труда и занятости, являются самостоятельными субъектами инновационных процессов в экономике.

В условиях, когда реализация инновационных проектов сопряжена с высоким уровнем риска и неопределенности, и требует больших затрат финансовых ресурсов, времени хозяйствующие субъекты в большинстве случаев ориентируются на реализацию стратегии выживаемости или ограниченного роста. В значительной степени развитие инноваций также тормозит отсутствие всестороннего нормативно-правового обеспечения этой сферы, а также последовательной инновационной государственной стратегии.

В Кабардино-Балкарской республике инновационные процессы не обеспечивают достаточный экономический рост и характеризуются низкой активностью и результативностью. Согласно статистическим данным, численность инновационно активных предприятий в республике весьма незначительна и составляет доли процента от общего числа (табл. 1).

**Таблица 1. Число инновационно активных предприятий КБР
по целям инновационной деятельности**

Цели	2009 г.	2010 г.	2011 г.	2012 г.
Замена снятой с производства устаревшей продукции	12	18	18	20
Расширение ассортимента продукции	34	38	39	40
Сохранение традиционных рынков сбыта	15	17	17	18
Создание новых рынков сбыта	27	27	27	28
Снижение издержек производства за счет сокращения:				
– затрат на заработную плату	3	1	1	1
– материальных затрат	9	6	6	5
– энергозатрат	4	2	3	3
– улучшение качества продукции	18	20	20	22
– уменьшение загрязнения окружающей среды	11	13	13	13
Всего предприятий	39	42	44	45

Мы попытались выявить группы факторов, которые ограничивают инновационную деятельность предприятий:

- во-первых, недостаточно проработана методическая и нормативная база для формирования и развития региональной инновационной деятельности;
- во-вторых, относительно низкая эффективность взаимодействия науки, бизнеса и власти в определении инновационной стратегии развития республики;
- в-третьих, нехватка финансовых ресурсов в реализации инновационных программ развития предприятий.

Основные трудности в реализации инновационных мероприятий связаны с нехваткой собственных средств у хозяйствующих субъектов. В связи с этим только реализация мер государственной поддержки инновационных процессов в экономике позволит стимулировать инновационную деятельность. Государственная инновационная поддержка должна быть направлена на создание благоприятных правовых, экономических, информационных, организационных и других условий для разработки и внедрения инновационных процессов.

Основные направления государственного регулирования инновационной деятельности в КБР:

- а) определение механизма разработки, внедрения и реализации инновационных проектов и программ; контроль за ходом реализации проектов и использованием целевых средств;
- б) предоставление различного рода льготы по налогообложению, кредитованию и финансированию инновационных проектов;
- в) организация обучения инновационных менеджеров, подготовки и повышения квалификации персонала для реализации инновационных программ.

Основные формы государственной поддержки по преодолению барьеров инновационного развития предприятий в республике основаны на методах прямого

и косвенного стимулирования. К прямым методам экономического воздействия относятся инвестирование в виде целевого финансирования, кредитования, лизинга, а также государственное предпринимательство и государственные заказы. Косвенные экономические методы должны способствовать формированию условий инновационной деятельности. Среди них можно выделить: налоговое, ценовое и амортизационное регулирование; кредитная политика; создание нормативно-правовой базы и т. д.

Инновационный потенциал республики представлен совокупностью интеллектуальных, материально-технических, информационных и других ресурсов. В республике имеются достаточные предпосылки для развития и активизации инновационной деятельности. В частности, это: богатство и разнообразие природных ресурсов (крупные месторождения молибдена и вольфрама, свинца, олова, меди, железной руды, золота, мышьяка, сурьмы, каменных и бурых углей, нефти, туфа, вулканической пемзы и пепла, фосфоритов, известняков, мергелей, гипса, огнеупорных и флоридиновых глин), географическое положение, благоприятные природно-климатические условия, наличие достаточных минерально-сырьевых и трудовых ресурсов, развитость транспортных коммуникаций и т. д.

Преимущества развития республики по инновационному сценарию подтверждают результаты SWOT-анализа, представленные в табл. 2.

Таблица 2. Результаты SWOT-анализа инновационного развития КБР

Сильные стороны	Слабые стороны
<ol style="list-style-type: none"> 1. Высокий научно-исследовательский потенциал. 2. Приток прямых иностранных инвестиций. 3. Высокая конкурентоспособность инновационных продуктов. 4. Рост производительности труда. 5. Государственная поддержка ключевых отраслей экономики 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Дефицит кадров, обладающих современными ключевыми компетенциями. 2. Отставание от регионов-конкурентов в формировании инновационной инфраструктуры. 3. Отсутствие крупных корпораций, способных выступить в качестве инвестора
Возможности	Угрозы
<ol style="list-style-type: none"> 1. Технологический рост производств. 2. Освоение новых рынков. 3. Создание новых рабочих мест. 4. Приток в республику инвестиций и профессиональных кадров. 5. Диверсификация экономики республики, повышение её конкурентоспособности и устойчивости. 6. Повышение эффективности экономики и рост благосостояния населения 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Сокращение сектора традиционной индустрии. 2. Увеличение безработицы при технологической модернизации производства

Таким образом, создание благоприятных экономических, правовых и организационных условий, которые должны быть отражены в эффективной региональной политике развития экономики, будет способствовать увеличению числа предприятий, активно внедряющих инновационные технологии.

К. е. н. Маслій Н. Д., Валецька К. І.

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, Україна

ЗАГАЛЬНА ОЦІНКА СТРУКТУРИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Ефективне управління фінансовим забезпеченням інноваційного розвитку передбачає здійснення певної фінансової політики, критичною складовою якої є пошук достатніх обсягів фінансових ресурсів. Поряд з цим, становище у сфері фінансового забезпечення відображається не лише результуючим показником, а й структурними, кожен з яких також має кількісну і якісну характеристику. Багатоплановість та багаторівневий характер процесу формування фінансових ресурсів інноваційного розвитку обумовлюють і багаторівневість дослідження цього процесу.

Стосовно фінансових ресурсів у нашому дослідженні розуміється сукупність коштів держави, нерезидентів, підприємницьких структур, населення, що можуть бути спрямовані як на впровадження досягнень НТП, так і на саму розробку новітніх технологій, тобто включати всі складові системи інноваційного розвитку. У кінцевому результаті йдеться про стан і структуру інвестиційного ресурсу України як вирішального чинника довгострокового економічного зростання [4; 5].

У відповідь на існування феномена інновацій ринковим середовищем створено цілий ряд різнорідних форм їх фінансового забезпечення на різних етапах їх використання. Тому повинні бути проаналізовані властивості всіх елементів фінансового механізму економіки з тим, щоб дійти висновків про найкращий спосіб їх використання для цілей інноваційного розвитку.

Структура системи фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки безпосередньо детермінується структурою інноваційної системи економіки, типом економічного розвитку, інституційними властивостями економічної системи тощо. Джерела та механізми фінансування таких елементів інноваційної системи, як освіта, дослідницький сектор та виробництво певним чином відрізняються між собою. Неоднаковим є й механізм фінансового забезпечення новаторів та імітаторів. У процесі переходу від створення до визнання нової технології, її широкого вжитку й до завершення її життєвого циклу ці етапи можуть різнитися за термінами в часі. Поряд з цим на різних етапах життєвого циклу технологій змінюються форми їх фінансового забезпечення.

Системне узагальнення проблемної ситуації, яка дасть відповідь на питання, яким повинен бути механізм реалізації нової моделі фінансового забезпечення інноваційної економіки, неможливий без задіяння критеріїв і стимулів, що містяться у сфері фінансового ринку країни, зокрема вітчизняного ринку цінних паперів. Тут важливо враховувати, що існуюча вже сьогодні інфраструктура ринку дозволяє обслуговувати в декілька раз вищі торгівельні обороти. Тому проблема підвищення ефективності роботи вітчизняного фондового ринку полягає не стільки в запровадженні організаційних чи структуроутворюючих заходів, скільки в залученні на ринок додаткових фінансових ресурсів, в тому числі з тіньового сектору економіки, капіталів, вивезених за кордон.

В умовах дефіциту довгих та дешевих інвестиційних ресурсів на зовнішні ринки звертаються не лише підприємства реального сектору економіки України, а й комерційні банки: Укрсоцбанк, УкрСиббанк, ПриватБанк, Аваль. Таким чином, очевидно, що українські банки не лише виступають андеррайтерами, а й самі користуються можливістю залучити додаткові кошти за рахунок джерел іноземного походження [1]. З однієї сторони, цей факт можна розцінити як інтеграцію фінансової системи країни в єдину світову. При цьому підкреслити, що факти неадекватного рівня фінансового забезпечення вітчизняної економіки є не виокремленням ситуації з макроекономічного контексту, а суттю існуючого стану.

Проте НБУ постійно удосконалює механізм рефінансування комерційних банків України через розширення переліку інвестиційних активів, що можуть прийматися центральним банком в якості кредитної застави. Але цих заходів недостатньо для подальшого розвитку вітчизняної фінансової системи, а стосовно предмету нашого дослідження, – підтримки пріоритетних галузей економіки, інноваційно орієнтованих підприємств.

Оцінка фінансового потенціалу вітчизняної банківської системи за останні роки дозволяє стверджувати, що протягом тривалого періоду в банківській сфері відбувалися складні процеси трансформації, зміни вектора її економічного розвитку від фінансового зростання до зворотного.

В той же час зміни у структурі ресурсів свідчать про пошук шляхів забезпечення стійкості банківської діяльності, визначеної політикою НБУ, і разом з тим – про поступове підвищення здатності банків залучати депозити і кредити. Банківська система України відновлює необхідний рівень виконання функції основного посередника між заощадженнями населення та інвестиціями в інноваційні заходи.

Досліджуючи роль та місце банків у фінансовому забезпеченні інноваційного розвитку, слід враховувати наявність цілого ряду регіональних особливостей. Рейтинг регіонів України за часткою кредитування банками свідчить, що

Київ, Харків, Дніпропетровськ посідають лідируючі позиції тоді як Івано-Франківська область стабільно займає останнє місце [2]. На територіальну розосередженість банків впливає ряд факторів, серед яких можна виділити наступні: площа території, чисельність населення, обсяг внутрішнього регіонального продукту, обсяг доходів населення, кількість діючих суб'єктів господарювання, середній рівень заробітної плати, інвестиційний рейтинг, рівень розвитку фінансових установ, рівень диверсифікації виробництва, зростання обсягів інвестицій тощо.

Проведене дослідження діяльності банків показало, що протягом 2004–2009 р.р. рівень фінансування інноваційного розвитку економіки України визначався фінансовою стійкістю банківської системи. Проте враховуючи кризові явища, в 2010–2013 фінансування через банківські установи в інноваційний розвиток значно знизилось.

В той же час можна зробити висновок, що стабільність національної банківської системи є необхідною, але недостатньою умовою для забезпечення ефективних умов інноваційного зростання, ресурсний потенціал вітчизняного фінансового ринку також є вагомим джерелом вирішення проблем інноваційного розвитку національної економіки.

Список використаних джерел:

1. Власова І. Особливості фінансування інноваційної сфери в розвинутих країнах / І. Власова // Вісник КНТЕУ. – 2009. – № 1. – С. 36–46.
2. Головінов О. М. Пріоритетні напрями розвитку і проблеми фінансування інноваційної діяльності [Електронний ресурс] / О. М. Головінов, А. І. Ковтун. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/11_EISN_2010/Economics/64084.doc.htm
3. Корінько М. Д. Інновації у діяльності суб'єктів господарювання / М. Д. Корінько // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 5 (95). – С. 149–153.
4. Патон Б. Є. Наука – інноваціям / Б. Є. Патон // Наука та інновації. – 2008. – № 5. – С. 19–20.
5. Рожко О. Д. Фінансово-кредитні важелі інноваційного розвитку України / О. Д. Рожко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2005. – № 10. – С. 50.
6. Фонд Ріната Ахметова виступає за державне фінансування інновацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukranews.com/uk/news/ukraine/2010/09/20/27292>

К. е. н. Маслій Н. Д., Дябло А. С.

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, Україна

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМ ПОРТФЕЛЕМ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ

Становлення розвинутої ринкової економіки неможливе без створення умов для активізації інвестиційного процесу. Джерелом інвестицій, як фактора економічного зростання, є внутрішні і зовнішні вкладення [2]. У зв'язку з цим

необхідно розробити механізм, здатний забезпечити мобілізацію капіталу для інвестицій у реальний сектор економіки.

За роки незалежності в Україні сформувався фондовий ринок, що потенційно може слугувати джерелом фінансування інвестицій. Багато вітчизняних підприємств набули досвіду роботи на фондовому ринку, достатнього для того, щоб активно використовувати його інструменти для вирішення інвестиційних завдань. Але на українському фондовому ринку професійна інвестиційно-банківська діяльність недостатньо розвинута, і це гальмує процес виходу підприємств на фондовий ринок. Саме банк, на відміну від інших установ, є універсальною організацією, що може надавати максимальну кількість і забезпечувати найкращу якість послуг в інвестиційній сфері. Банк краще за інших інформований про ситуацію на ринку, він реально володіє інформацією щодо управління фінансовими потоками своїх клієнтів, у змозі контролювати і навіть регулювати діяльність своїх клієнтів, може надавати консультаційні послуги високої якості.

Таким чином, розвиток інвестиційно-банківської справи виявляється необхідною і важливою передумовою удосконалення інвестиційного механізму українського фондового ринку.

Українські комерційні банки, маючи кваліфіковані кадри, відповідну інформаційну базу клієнтів, повинні, крім кредитної, активніше займатися інвестиційною діяльністю. При цьому ефективне формування і стратегія управління інвестиційним портфелем є основним чинником успіху в даній сфері.

У діяльності комерційних банків гранично високий ступінь ризиків, а управлінські помилки можуть потягти за собою найтяжчі наслідки – відтак ефективне управління для комерційних банків стає особливо значущим. Проте ключові складові теорії банківського менеджменту поки що слабо впроваджені в практичну роботу більшості вітчизняних комерційних банків. Це стосується і того аспекту даної теорії, який пов'язаний з управлінням інвестиційним банківським портфелем. Отже, адаптація теорії управління інвестиційним портфелем комерційних банків до специфіки української економіки є безальтернативною необхідністю. Актуальність цієї адаптації підсилюється також доволі скромним теоретичним доробком у вітчизняній літературі.

Питання управління портфелем цінних паперів банку розглядається в комплексі питань управління ризиком і прибутковістю інших банківських активів. На інвестиційну діяльність комерційного банку впливають як власні внутрішньобанківські обмеження, так і зовнішні – регулювання з боку Національного банку України [1].

Незважаючи на складні функціональні взаємозв'язки, інвестиційний процес можна поділити на два етапи: стратегічний і оперативний. На стратегічному

етапі з урахуванням експертних оцінок і макроекономічних прогнозів встановлюються основні орієнтири для інвестування: ліміти на ризики, обмеження на структуру портфеля, план прибутковості тощо. На другому етапі згідно з ринковою кон'юнктурою і з урахуванням всіх щодо названих, обмежень відбувається оперативне управління портфелем.

У процесі управління портфелем варто виділити п'ять основних етапів:

1. Вибір інвестиційної політики.
2. Аналіз ринку цінних паперів.
3. Формування портфеля цінних паперів.
4. Перегляд портфеля цінних паперів.
5. Оцінка ефективності портфеля [3].

Проте для досягнення своїх цілей інвестори використовують різні портфелі, і в кожному буде власний баланс між очікуваним ризиком і доходом. Співвідношення цих факторів і дозволяє визначити тип портфеля, який в свою чергу впливає на інвестиційну стратегію управління взагалі. Серед портфельних стратегій виділяють активні та пасивні.

Проведений аналіз показав, що активна модель управління припускає ретельне відстеження і негайне придбання інструментів, що відповідають інвестиційним цілям портфеля, а також швидку зміну складу фондових інструментів, які входять у портфель. Інвестор, що займається активним управлінням, повинен зуміти відстежити і придбати найбільш ефективні цінні папери і максимально швидко позбутися низькодохідних активів. При цьому важливо не допустити зниження вартості портфеля і втрати ним інвестиційних властивостей. Цей метод вимагає значних фінансових витрат, тому що пов'язаний з інформаційною, аналітичною, експертною і торговою активністю на ринку цінних паперів, при якій необхідно використовувати широку базу експертних оцінок і проводити самостійний аналіз стану ринку цінних паперів та економіки загалом.

Список використаних джерел:

1. Ассоциация украинских банков [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.aub.com.ua>
2. Вожжов А. П. О тенденциях и противоречиях развития мировой валютной системы / А. П. Вожжов, М. Г. Коновалова // Финансы и кредит. – 2009. – № 31. – С. 19–32.
3. Дорошенко Н. О. Інвестиційний портфель комерційних банків України / Н. О. Дорошенко // Економіка: проблеми теорії та практики: зб. наук. праць. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2005. – Вип. 207: в 4 т. – Т. I. – С. 27–32.
4. Информационный лист Международного валютного Фонда [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.imf.org/external/np/exr/facts/rus/sdrr.pdf>
5. Шклярчук С. Г. Портфельное инвестирование. Теория и практика / С. Г. Шклярчук. – К.: Нора принт, 2000. – 350 с.

К. э. н. Могилевская О. Ю.

Киевский Международный университет, Украина

МАРКЕТИНГОВЫЙ ПОДХОД К ФОРМИРОВАНИЮ ЭФФЕКТИВНОЙ ИННОВАЦИОННО-ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПОЛИТИКИ ПРОМЫШЛЕННОГО ПРЕДПРИЯТИЯ

Инновации в значительной мере определяют экономический рост государства и составляют существенный элемент базы, на которой основывается экономическое развитие общества. Причинами, обуславливающими необходимость внедрения инноваций, являются наращивание объемов производства, освоение новых видов деятельности, направленных на максимальное удовлетворение потребителей. В качестве рабочей гипотезы можно выдвинуть следующее предположение: низкий уровень инновационной активности промышленных предприятий связан с критическим состоянием ресурсного обеспечения инновационной деятельности и отсутствием эффективной стратегии инновационно-инвестиционного развития.

Необходимость разработки конкретных путей повышения интенсивности инновационно-инвестиционной деятельности промышленных предприятий с целью создания конкурентоспособной в мировом масштабе технологической базы промышленного комплекса должно стать основой для интенсификации притока инвестиций в экономику Украины. Тем не менее, следует отметить, что отечественные промышленные предприятия имеют значительные резервы роста собственного инвестиционно-инновационного потенциала, который не используется в полном объеме. Поэтому весьма актуальным является активизация внутренних резервов предприятий.

Для реализации эффективной инвестиционной политики и выбора приоритетных стратегических направлений, обеспечивающих инновационное развитие промышленных предприятий, необходимо аккумулирование и распределение инвестиций в рамках инновационных проектов и программ, направленных на укрепление и расширение рыночных позиций предприятия. При этом очень важно создать благоприятный инвестиционный климат для реализации инновационной стратегии предприятия.

Главным направлением предварительного анализа инновационной деятельности предприятий является определение показателей экономической эффективности инвестиций в инновации, т.е. отдачи от капитальных вложений, которые предусмотрены по инновационно-инвестиционному проекту. Принимаемые в этой области решения рассчитаны на длительные периоды времени и влекут за собой значительные оттоки денежных средств, что с определенного

момента времени может стать необратимым процессом. Целью маркетингового управления является оценка коммерческой эффективности участия предприятия в инновационных проектах, оценка его инновационного потенциала и разработка стратегий инновационно-инвестиционного развития в целом.

Необходимость разработки инновационно-инвестиционной политики обусловливается тем, что сегодня от промышленных предприятий требуется значительный риск в принятии решений и высокая адаптивность к постоянно меняющимся рыночным условиям. Управленческие структуры должны содействовать постоянному притоку идей, инновационных предложений, созданию креативной атмосферы в коллективе, формированию инновационного типа мышления сотрудников.

Принципы инновационно-инвестиционной политики отражают общие принципы системы маркетинг-менеджмента на предприятии. Изучение внутренней среды предприятий и его организационного поведения предусматривает, в первую очередь, оценку степени воздействия отраслевых и производственных факторов на развитие того или иного предприятия. Основным содержанием маркетингового подхода к данной проблеме является изучение структуры товарного рынка, уровня производства продукции и услуг, а также принятие решений о формах и методах развития конкурентной среды на данном рынке.

В процессе принятия инновационных решений маркетинг как функция предпринимательской деятельности способствует поддержанию баланса экономических связей в промышленности в соответствии с желаниями и спросом потребителей. Однако именно этот аспект недооценивается чаще всего. Исходя из изложенного, на наш взгляд, необходим маркетинговый подход к формированию действенной инновационно-инвестиционной политики как системы управленческой, финансовой, организационной и научно-технической деятельности, обеспечивающей достижение и поддержание определенного желаемого уровня производства, а также мероприятий, направленных на развитие и внедрение инноваций в производство в соответствии с требованиями потребителей и рынка.

Устойчивое инновационное развитие предприятия возможно, если инновационные идеи и методы затрагивают все ресурсные сферы предприятия, что дает возможность генерировать положительные синергетические эффекты взаимодействия ресурсов. Именно синергетический эффект от взаимодействия факторов производства формирует потенциал качественного инновационно-инвестиционного развития системы.

При этом, управление инновационно-инвестиционным развитием предприятия, на наш взгляд, должно базироваться на следующих императивах: внедренные инновации рассматриваются как конкурентные преимущества предприятия на рынке; уровень восприимчивости к инновациям общества и отдельного предприятия влияет на темпы и условия экономического роста в стране; экономическое развитие предприятия обеспечивается реализацией системы целевых инновационно-инвестиционных программ.

Управление инновационно-инвестиционным потенциалом является составной частью маркетингового управления. Разработка инновационных стратегий осуществляется на основе оценки потенциальных возможностей предприятия. Один из концептуальных факторов философии маркетингового управления – ориентация на результат, который должен отражать не только финансовую сторону, но и все остальные виды развития ресурсов: сырьевые, человеческие и информационные. При этом главной прибылью на предприятии должно стать формирование нового типа мышления человека и его умение по-новому управлять системами любой сложности, в том числе и предприятием в условиях жесткой конкуренции современного рынка.

Прохоров А. Н.

Тюменский государственный университет, Российская Федерация

**ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНАЯ СОБСТВЕННОСТЬ
КАК ОДИН ИЗ ГЛАВНЫХ ПРИОРИТЕТОВ РАЗВИТИЯ
СОВРЕМЕННОЙ МИРОВОЙ ЭКОНОМИКИ**

Современная мировая экономика вступила в новую фазу своего развития – инновационную, которая сопровождается сменой привычных рыночных устоев. Само собой разумеется, что подобного рода изменения не могли не сказаться на условиях формирования новой экономической системы, тем самым определяя масштаб, динамику и ее внутреннее содержание.

Понятие «инновационная экономика» получило широкое развитие, прежде всего, в связи с изучением вопросов формирования принципиально нового состояния общества. На сегодняшний день результатом изучения данного вопроса стало появление большого количества концепций, интерпретирующих современное состояние социума: «постиндустриальное общество» (Д. Белл [1]), «информационное общество» (М. Порат [14]), «технотронное общество» (З. Бжезинский [13]), «постмодернизм» (Ж. Деррида [5]), «третья волна цивилизации» (Э. Тоффлер [12]), «посткапиталистическое общество» (П. Дракер [6]), «сетевое

общество» (М. Кастельс [7]). На основании анализа трудов представленных авторов можно сделать вывод, что, несмотря на разные подходы к описанию основных процессов, происходящих на текущий момент в обществе, существует ряд факторов социально-экономического развития современного общества, которые признаются всеми без исключения теориями. Среди них можно выделить:

1. «Софтизация» экономики – повышение общего уровня интеллектуализации экономической системы, которая подразумевает под собой переориентацию основных производственно-хозяйственных и социально-экономических систем на инновационный лад, где главным стратегическим ресурсом становятся знания и творческий потенциал работников.

2. Переход от технократической системы организации производственного процесса к антропоцентрической – основным элементом производства становятся не технологии, используемые компанией, а человеческие ресурсы: уровень их компетенции, квалификации и профессионализма. В отличие от предыдущего этапа развития экономики, где работникам отводилась второстепенная роль (связанная с обслуживанием технологий, используемых организацией), на современном этапе развития наибольшую ценность приобретают универсальные работники, которые способны самостоятельно производить оценку, выявлять суть проблемы, определять наиболее оптимальные пути ее решения, инициировать работу по оптимизации технологического процесса, целиком и полностью участвовать в инновационной деятельности предприятия не только как основной ее элемент, но и как его главная движущая сила, обеспечивающая постоянное обновление системы.

3. Экономическая демократия – смена формы управления трудовыми ресурсами, которая предусматривает постепенное стирание границ полномочий между менеджерами и рядовыми работниками, как результат рядовые работники получают возможность участвовать в управлении организации, а значит быть ответственными за конечный результат. Увеличение степени вовлеченности работника в деятельность компании позволяет свести к минимуму недопонимание, возникаемое в процессе выполнения человеком двух основных своих ролей: полноправный гражданин общества и участник экономической системы.

4. Усиление роли меритократии – смена экономической власти, где главенствующую роль отводят не имущественному положению человека, а его способности генерировать новые знания, дающие результат и повышающие общую эффективность экономической системы.

5. Прозьюмеризм – новый способ жизнедеятельности, при котором происходит размывание границ производства и потребления, где производственная деятельность становится формой удовлетворения не только физических

и духовных потребностей, но и потребностей совершенно иного уровня: потребностей в творчестве. Реализация в трудовой деятельности собственного творческого потенциала, который выливается в виде создания инновационных способов работы, разработки новых видов товаров и услуг и т. д., позволяет не только осуществить выполнение поставленных задач в процессе производства соответствующих благ, но и обеспечить удовлетворение собственных духовных потребностей, потребностей в творчестве.

На основании выше изложенного, можно заключить, что одной из существенных особенностей новой экономической системы является усиление роли научных знаний в качестве основного стратегического ресурса, следовательно, экономический рост организации на современном этапе развития целиком и полностью зависит от степени использования прогрессивных знаний в собственной хозяйственной деятельности. В этой связи стоит обратить внимание на интеллектуальную собственность (ИС), которая является главным инструментом, обеспечивающим инновационную активность экономического субъекта, поскольку способствует закреплению прав на знания, их свободному обращению в условиях рыночных отношений, служит основой для появления новых знаний.

Необходимо отметить, что ИС появилась в результате эволюции человечества, а значит, этапы развития интеллектуальной собственности и социально-экономического развития общества в целом совпадают. Таким образом, можно проследить, как происходило развитие интеллектуальной собственности применительно к предшествующим и развивающимся в настоящее время экономическим системам по следующим основным аспектам: правовое регулирование, научное развитие, характер конкуренции, развитие производительных сил и производственных отношений. На основании обобщения специализированных источников литературы проведен анализ основных этапов развития ИС (табл. 1 [2–4; 8–11]).

В соответствии с информацией, представленной в табл. 1, можно выделить следующие основные тенденции развития интеллектуальной собственности:

1. Смена экономических формаций сопровождается ростом общего уровня научно-технического развития общества, о чем свидетельствует создание все большего числа изобретений.

2. Наука становится главным фактором социально-экономического развития общества, как итог, результаты последних научных достижений, а также новые информационные технологии проникают во все сферы жизнедеятельности современного социума, где главной движущей силой становятся знания и информация.

Таблица 1. Характеристика основных этапов развития интеллектуальной собственности

Наименование этапа	Аспекты развития интеллектуальной собственности				
	Правовое регулирование	Научное развитие	Характер конкуренции	Развитие производственных отношений	Основные изобретения
1	2	3	4	5	6
Доправовой этап (около 5000 г до н. э. – конец XV века)	Отсутствует	Изобретения: простые инструменты и механизмы. Гуманитарная наука доминирует над прикладной	Конкуренция отсутствует. Войны, междоусобицы, территориальная разрозненность – тормозят развитие торговли	Низкий уровень производительности. Труд в основном принудительный	Бумага Цой Луня (105 г.); Порох Сунь Сы мяо (650 г.); Башенные часы Герберта в Магдебурге (996 г.); Печатный станок Гутенберга (1440 г.)
Этап привилегий (начало XVI века – конец XVIII века)	В ряде стран принимаются первые патентные законы (привилегии крупным промышленникам на использование технических новшеств). Права авторов изобретений ограничены	Созданные ранее изобретения совершенствуются и усложняются. Фундаментальная и прикладная наука превалирует над гуманитарной	Мощное развитие мировой торговли в результате централизации государств. Предложение на рынке ограничено, ввиду использования привилегий	Производительность труда возрастает, ввиду механизации ручного труда. Труд становится добровольным (наемным)	Доменные печи (примерно 1500 г.); Телескоп Галилея (1609 г.); Суммирующая машина Паскаля (1645 г.); Прядильная машина Уайта (1741 г.); Паровая машина Уотта (1765 г.)
Этап становления (начало XIX века – 70-е годы XIX века)	Патентные законы приняты в большинстве стран мира. ИС обладает исключительным характером	Научно-техническая революция. Появление первых научных школ. Широкое развитие получает коммерческая тайна	Значительный рост уровня конкуренции на рынке, появление недобросовестной конкуренции	Производительность труда резко возрастает в результате появления станков, жидкого топлива и электроэнергии. Первые кризисы: безработица, миграция рабочей силы	Паровоз Тривайтика (1804 г.); Пишущая машинка Турбера (1843 г.); Винтовка Турвенна (1844 г.); Электролампа накаливания Лодыгина (1873 г.); Телефон Белла (1876 г.)

Продолжение табл. 1

1	2	3	4	5	6
<p>Индустриальный этап (80-е годы XIX века – 70-е годы XX века)</p>	<p>Создание международных институтов по охране ИС. Унификация патентного законодательства</p>	<p>Наука становится главным фактором общественного развития и общественного разделения труда. Ценность информации многократно возрастает</p>	<p>Конкуренция уже сточается. ИС приобретает стратегический характер, поскольку обеспечивает монополизацию рынка на законных основаниях</p>	<p>Совершенствование техники и продукции привело к появлению первых НИОКР на предприятиях. Изобретения обезличиваются, т.е. над их созданием работает целый коллектив</p>	<p>Пулемет Максима (1883 г.); Автомобиль Даймлера с бензиновым двигателем (1886 г.); Киносъемочный аппарат братьев Люмьер (1895 г.); Аэроплан братьев Райт (1903 г.); Турбореактивный самолет «He-178» (1939 г.); АЭС в Обнинске (1954 г.)</p>
<p>Постиндустриальный этап (80-е годы XX века – предположительно середина XXI века)</p>	<p>Повсеместное признание новых индустриальных технологий требует обеспечения конфиденциальности информации, что находит свое отражение в законодательных нормах большинства стран</p>	<p>Информация является главной движущей силой производственной, инновационной и управленческой деятельности любого предприятия</p>	<p>ИС выступает в качестве основного инструмента для разработки патентных технологий, позволяющих контролировать определенные сегменты рынка</p>	<p>Перераспределение значимости основных факторов производства (доминирующий фактор производства – знания)</p>	<p>Персональный компьютер «IBM PC» (1981 г.); Компьютерная информационная сеть «Internet» (1983 г.); Цифровая система сотовой связи стандарта GSM (1989 г.) Искусственная хромосома К. Венгер (2008 г.) Нано материал (2008 г.)</p>

3. Перераспределение значимости основных факторов производства (замещение труда знаниями) в хозяйственной деятельности организации требует переориентации всего производственного процесса, а значит, приводит к формированию принципиально новых производственных отношений, где ключевую роль отводят НИОКР.

4. Повсеместное использование новых информационных технологий требует обеспечения конфиденциальности информации, как результат, закрепление прав автора на результат интеллектуальной деятельности происходит посредством применения понятия «интеллектуальная собственность», которая становится не только инструментом защиты от третьих лиц, но и механизмом вовлечения все новых объектов интеллектуальной собственности в хозяйственную деятельность организации.

5. Становление «инновационной экономики» диктует основные условия существования хозяйствующих субъектов на рынке, где доминирующую роль отводят инновационной активности организации, которая оказывает непосредственное воздействие на ее торгово-производственную, финансовую, организационно-управленческую деятельность, а значит, во многом определяет уровень устойчивого положения хозяйствующего субъекта на рынке сбыта. Таким образом, для обеспечения высокого уровня конкурентоспособности на рынке сбыта организации требуется особого рода инструмент, который будет способствовать созданию, вовлечению в хозяйственную деятельность, коммерческому использованию и правовой защите результатов интеллектуальной деятельности. Таким инструментом в настоящее время является интеллектуальная собственность, появление которой является закономерным результатом социально-экономической эволюции общества.

Подводя итог выше сказанному, можно сделать вывод, что на сегодняшний день интеллектуальная собственность является одним из главных приоритетов развития современной мировой экономики, обеспечивающих устойчивое развитие и функционирование любой организации, поскольку позволяет перестроить всю ее хозяйственную деятельность на инновационный лад (в соответствии с реалиями рынка), тем самым обеспечивая высокий уровень конкурентоспособности организации в целом.

Список использованных источников:

1. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования / Д. Белл; пер. с англ. под ред. В. Л. Иноземцева. – М.: Academia, 1999. – 797 с.
2. Белов В. В. Интеллектуальная собственность. Законодательство и практика его применения / В. В. Белов, Г. В. Виталиев, Г. М. Денисов. – М.: Юристъ, 1999. – С. 79.
3. Бовин А. А. Интеллектуальная собственность: экономический аспект / А. А. Бовин, Л. Е. Чередникова. – М.: ИНФРА-М, 2011. – 216 с.

4. Волков А. Т. Управление интеллектуальной собственностью / А. Т. Волков, А. В. Павлов. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 83 с.
5. Деррида Ж. Диссеминация (La Dissemination) / Ж. Деррида; пер. с франц. Д. Кралечкина; науч. ред. В. Кузнецов. – Екатеринбург: У-Фактория, 2007. – 608 с.
6. Дракер П. Посткапиталистическое общество / П. Дракер // Новая постиндустриальная волна на Западе. Антология; под ред. В. Л. Иноземцева. – М.: Academia. 1999. – 640 с.
7. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура / М. Кастельс; пер. с англ. под науч. ред. О. И. Шкаратана. – М.: ГУ ВШЭ, 2000. – 608 с.
8. Кравец Л. Г. Система охраны интеллектуальной собственности на пороге информационного общества / Л. Г. Кравец. – М.: ИНИЦ Роспатента, 2001. – 82 с.
9. Макконнелл К. Р. Экономикс: Принципы, проблемы и политика: в 2 т. / К. Р. Макконнелл, С. Л. Брю; пер. с англ. – 11-е изд. – М.: Республика, 1993. – Т. 2. – 400 с.
10. Рыжков К. В. Сто великих изобретений / К. В. Рыжков. – М.: Вече, 2010. – 480 с.
11. Сергеев А. П. Право интеллектуальной собственности в Российской Федерации / А. П. Сергеев. – 2-е изд. – М.: Проспект, 2001. – 752 с.
12. Тоффлер Э. Третья волна / Э. Тоффлер. – М.: Изд-во АСТ, 1999. – 784 с.
13. Between Two Ages: America's role in the Technetronic Era / Zbigniew Brzezinski. – New York: Viking press, 1970. – XVII, 334 p.
14. Porat M., Rubin M. The Information Economy: Development and Measurement. Wash., 1978.

Рубіш І. І.

Львівська комерційна академія, Україна

ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПЕРЕХІДНИХ ЕКОНОМІКАХ СУЧАСНОГО ТИПУ

Як відомо, регулювання інвестиційної діяльності здійснюється за допомогою макро- і мікроекономічних та інституційних інструментів. Очевидно, що відбувається також зворотній вплив інвестиційної діяльності в економіці на зазначених рівнях. На макроекономічному – на ставку облікового проценту, рівень інфляції, зростання ВВП, сальдо бюджету, зовнішню торгівлю тощо; на мікроекономічному – на окремі сектори та сфери економіки; на інституційному – на створення (або підтримання) сприятливих умов для інвестування, проведення якісних організаційно-економічних перетворень, організацію моніторингу (дослідження, програмування) та інформаційного забезпечення інвестиційної діяльності. Саме це робить проблему регулювання інвестиційного процесу в країні одним з визначальних факторів розвитку економіки в ринкових умовах.

Теоретичні основи регулювання інвестиційної діяльності змінювались відповідно до основних концепцій економічної теорії (класична, неокласична, кейнсіанська та ін.), однак в тій чи іншій формі важлива роль держави у цих процесах не заперечувалась. Тобто, незалежно від участі держави в інвестиційних процесах – активну чи пасивну, або домінування прямих чи непрямих форм регулювання, інвестиційний клімат в країні більшою мірою залежить від тих ринкових умов, які забезпечуються державними інститутами. Тут йдеться про

децентралізацію інвестиційного процесу як одного з інструментів регулювання, що дозволяє активізувати структурні зрушення в економіці, збільшити частку внутрішнього капіталу суб'єктів інвестиційної діяльності, підвищити конкуренцію на інвестиційному ринку. Це актуально передусім для економік перехідного типу, в яких не сформована культура здійснення ринкових перетворень. Реалізація зазначеного в майбутньому дозволить перейти до саморегульованої та самовідтворювальної моделі інвестиційної діяльності. Проте, практика доводить складність цього завдання через, передусім, підвищення ризиків та загроз для економіки в процесі переходу від бюджетного фінансування інвестиційної діяльності до кредитної. Зокрема, в перехідних економіках, де найбільш інвестиційно активним є фінансовий сектор, відтак – менше поступають інвестицій в реальний та інтелектуальний, ризиків значно більше, ніж в країнах зі значно вагомою часткою інвестиційного капіталу в реальному та інтелектуальному секторах. Тож, політика держави також повинна змінюватись в залежності від форм інвестиційної політики, відіграючи роль «арбітра» та головного гаранта стабільності з метою координації відносин між суб'єктами інвестування, отримання не тільки фінансово-економічного, але й соціального, науково-технічного ефекту. Вибір конкретних інструментів регулювання залежить від структури господарства, його специфіки та рівня розвитку ринкових інститутів, отже, немає єдиної вірної моделі інвестиційної діяльності, в кожній країні виробляється власна практика покращення інвестиційного клімату.

В періоди криз в перехідних економіках із слабким захисним базисом відбувається стрімкий процес «відтоку» капіталу. За даними МВФ, в період 2007–2012 рр. в країнах Східної Європи цей показник сягнув -60,3 % із загальною капіталізацією у 229,7 млрд дол. США (зокрема, Україна належить до групи країн із «відтоком» капіталу на рівні від -50 до -99 %), для порівняння, -28,9 % – аналогічний показник для країн азійського регіону (1135,9 млрд дол. США). На цьому фоні зменшуються і резервні активи країн, що збільшує ризики неплатоспроможності економіки. Так, за даними ДССУ, резервні активи в Україні станом на 01.07.2013 р. зменшились протягом року на більш ніж 3 млрд дол. США і склали 140,5 млрд, а чиста інвестиційна позиція за цей період зменшилась на більше ніж 10 млрд до позначки -64,8 млрд. За таких умов виникає потреба переосмислення поточного стану інвестиційної діяльності, насамперед, в аспекті існуючих деструктивних чинників. Тут йдеться за: інституційні «пастки» та бар'єри різного характеру (складна нормативно-правова база, корупція, неефективні державні гарантії тощо); відсутність взаємодоповнювального характеру державних і приватних інвестицій як наслідок слабого державно-приватного партнерства; виникнення фінансових «бульбашок» та надлишкового віртуального капіталу через неефективне використання інвестицій; низький рівень заощадження

в населення, з яких 44 % зберігають у готівковій формі (станом на другий квартал 2013 р.), відтак, перетворення їх в інвестиційний капітал неможливий; як наслідок з попереднього, традиційне від'ємне значення співвідношення депозити/кредити як серед населення, так і в бізнес-середовищі з поступовим витісненням вітчизняним (олігопольним) капіталом іноземного; слабку інвестиційну активність середнього та великого бізнесу (малий бізнес не береться до уваги) через існуючий потужний податковий тиск (за даними Держказначейства України, ефективна ставка податку збільшилась з 12 до 30 % в період з останнього кварталу 2012 р. – середини 2013 р., у той же час їх доходи зменшились майже на 100 млрд грн); виведення доходів великих (олігархічних) підприємств в офшори, таким чином сплачуючи вагому частку податків в бюджет інших країн, замість наповнення вітчизняного (наприклад, збільшивши свої доходи на 11,3 % у 2012 р., металургія та хімічна промисловість – найбільш «олігархічно-підконтрольні» галузі, сплатили лише 2,1 % від загальної кількості податків); «м'яка» політика держави щодо моніторингу та контролю за реалізацією не тільки масштабних інвестиційно-інфраструктурних проєктів (наприклад, в процесі підготовки до Євро-2012), але й на рівні освоєння капіталу в окремих галузях та секторах економіки та ін.

Радикальна політика держави щодо нівелювання зазначених факторів значно покращить інвестиційний клімат в Україні. Це стане важливим елементом системної модернізації економіки в процесі інтеграції в світовий ринковий простір, який буде включати зміни як на кількісному, так і на якісному рівнях. Очевидно, що збільшення внутрішніх та зовнішніх інвестицій стане індикатором оздоровлення вітчизняної економіки та соціального добробуту населення в результаті удосконалення існуючих підходів до державного регулювання інвестиційного процесу.

К. э. н. Рындина И. В.

Кубанский государственный университет, Российская Федерация

ИННОВАЦИОННЫЕ ПРИОРИТЕТЫ В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ

Структура и роль инновационных приоритетов изменяются в зависимости от внешних и внутренних условий деятельности банка. В последней трети XX столетия произошло увеличение спектра операций, продуктов и услуг, выполняемых и осуществляемых коммерческими банками, в т. ч. и благодаря усилению рыночной конкуренции. Кредитные организации испытывают постоянную необходимость в инновационной деятельности, анализ существующей практики

которой свидетельствует о том, что инновационные банковские процессы стали носить непрерывный характер.

Инновационной деятельности свойственен высокий уровень неопределенности: внедрение нововведение порождает риск банковских инноваций, реализация которого оказывает негативное воздействие на инновационный процесс и может привести к возникновению убытков [1, с. 170].

Для устойчивого и независимого развития банковской системы страны необходимо, чтобы отдельные банковские институты как можно эффективнее функционировали: от этого зависит, как будет развиваться вся экономика в целом. В таких условиях особое значение имеет тот факт – как организованы инновационные процессы на базе одного отдельно взятого банка.

Ввиду нарастания конкурентной борьбы на рынке банковских услуг для кредитной организации имеет огромное значение владение способами и механизмами внедрения новых и совершенствования уже имеющихся банковских продуктов и услуг.

При построении инновационных приоритетов развития, коммерческие банки выстраивают целые инновационные стратегии, учитывающие ряд факторов внешней среды, таких как:

- развитие системы инновационных бизнес-преобразований, базирующихся на знаниях;
- процессы глобализации, от которых зависит насколько обострится конкуренция на международных финансовых рынках, вырастет мобильность клиентов банка, что потребует разработки единых глобальных стандартов обслуживания, усиленной разработки новых продуктов и услуг, применимых для всех типов географических рынков, особенно в сложившихся условиях когда банк следует за клиентом, а не клиент за банком;
- совершенствование информационно-коммуникационных технологий, позволяющих удешевить и ускорить совершение банковских операций;
- изменения в регулировании банковской деятельности и пруденциальном надзоре, что создают определенные границы для инновационных преобразований банковских институтов.

Инновационные приоритеты разрабатываются банками и в зависимости от их внутренних реальных возможностей, например:

- инновационного потенциала банка, то есть способности генерировать и реализовывать инновационные идеи, используя для этого имеющиеся инструменты и ресурсы, а также организационно-управленческие возможности;

– организации системы риск-менеджмента, которая может помочь объективно оценивать и снизить инновационные риски во взаимосвязи с другими рисками банковской деятельности: кредитным, процентным, ликвидности и т. д.

В зависимости от результатов анализа и оценки вышеназванных факторов банки выбирают различные инновационные стратегии, успешность реализации которых в значительной степени зависит от их соответствия общей корпоративной стратегии, миссии и целям работы банка, от его инновационного потенциала.

Интенсивность, формы осуществления и механизмы управления инновационной деятельностью будут различаться в зависимости от того, какой путь развития избран банком – органического роста или осуществления слияний и поглощений, является ли целевым заданием экономия на затратах или увеличение доходов, декларируется ли ориентация на обслуживание существующих клиентов или на привлечение новых и т. д. [2, с. 54].

Следует отметить, что инновационный потенциал традиционно указывает на способность коммерческого банка привлекать ресурсы для инициирования и внедрения различного рода новшеств, что в свою очередь ведет к притоку новых клиентов и приносимых ими финансовых ресурсов. Указанный элемент достаточно сложен: поэтому следует использовать структурно-институциональный и функциональный подходы для исследования его сущности.

По нашему мнению, следует предложить ряд мероприятий, направленных на минимизацию последствий реализации инновационных приоритетов в деятельности коммерческих банков:

- периодически проводить переоснащение технического и технологического характера с учетом выбранного направления инновационной деятельности;
- осуществлять подбор кадров, обладающих должным уровнем квалификации и разрабатывать для них систему должной мотивации;
- ввести систему долгосрочного инновационного планирования в коммерческом банке и вносить в нее своевременные текущие коррективы.

Данный подход позволит не только максимально эффективно использовать весь спектр ресурсов кредитной организации, гармонично подстраивая их к деятельности посреднических финансовых институтов, но и усилит российские банки, т.е. не позволит процессам глобализации лишить их финансовой самоидентификации и уникальности, что особенно актуально для российской банковской системы в процессе интеграции в мировой рынок банковских услуг.

Список использованных источников:

1. Кондрашов Д. А. Причины, сдерживающие развитие банковских инноваций в современной России / Д. А. Кондрашов // Вектор науки Тольяттинского государственного университета. – 2012. – № 3. – С. 170–173.
2. Смозженко Т. С. Инновационные стратегии зарубежных банков / Т. С. Смозженко, С. Б. Егорычева // Деньги и кредит. – 2010. – № 8. – С. 51–56.

Д. е. н. Соловйов В. П., Слободянюк І. С.

Національний технічний університет України «КПІ», м. Київ

УПРАВЛІННЯ ТА МЕНЕДЖМЕНТ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У МЕЖАХ ВІТЧИЗНЯНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

У ринковому середовищі підприємство може існувати лише за умови постійного вдосконалення своєї операційної діяльності, підтримуючи здобуті та формуючи нові конкурентні переваги для свого стабільного розвитку та забезпечення конкурентоспроможності. Належний стан економіки держави, а отже, її майбутнє визначають високотехнологічні підприємства, які створюють нові продукти й послуги.

Таким чином, для сучасного підприємства управління інноваційною діяльністю є невід'ємною частиною його розвитку та однією з головних складових зміцнення його ринкових позицій, як на вітчизняному так і на світовому ринку.

Відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність» [1], інновації – це новостворені і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери, забезпечують економію витрат чи створюють умови для такої економії.

Здатність підприємства ефективно управляти інноваційною діяльністю підвищує його шанси у конкурентній боротьбі та надає переваги на сегменті ринку, де працює фірма, лише у тому випадку якщо підприємство у змозі виконувати безліч різнопланових завдань.

До основних завдань управління інноваціями відносять [3, с. 321]:

- дослідження ринку для введення нової продукції;
- прогнозування етапів життєвого циклу нової продукції;
- визначення способів продажу нового продукту;
- дослідження кон'юнктури ринку ресурсів;
- вивчення можливих варіантів освоєння нового технічно складного чи ризикованого продукту;
- здійснення аналізу економічної діяльності, витрат, обсягів виробництва, ціни;
- оцінювання ефективності інноваційного проекту;
- аналіз та визначення методів мінімізації ризиків.

Будь які інновації стають ключовим чинником розвитку для більшості підприємств за умов базування на попередніх наукових дослідженнях. Сам процес інноваційного розвитку також потребує наукового обґрунтування. Сьогодні зростає кількість наукових праць, де досліджується інноваційна діяльність.

У більшості з таких досліджень акцент робиться не на ціновому механізмі конкуренції, а на змісті інноваційних процесів, пов'язаних з поліпшенням всього виробничо-господарського потенціалу підприємства. Через це вітчизняні вчені намагаються обґрунтувати національні інноваційні пріоритети, знайти дійові механізми залучення й ефективного використання відповідних інвестицій. Однак масштаби та рівень наукової розробки зазначених проблем залишаються недостатніми.

Окрему увагу слід приділити такому важливому питанню як розробка інноваційної стратегії. Саме ефективна інноваційна стратегія визначає напрям діяльності компанії в інноваційній сфері. Інноваційна стратегія фірми містить у собі прийняття рішень відносно спрямованості наукових досліджень та конструкторських розробок, використання здобутих результатів і фінансування з метою досягнення поставлених стратегічних економічних цілей на перспективу.

Інноваційна стратегія фірми в умовах конкуренції повинна не тільки забезпечити досягнення поставлених цілей, але й врахувати можливість їх модифікації під впливом зовнішніх обставин. Інакше фірма не витримає конкурентної боротьби за ринок збуту своєї продукції.

Успіх на цьому шляху залежить від механізму поєднання розвитку наукової ідеї, її розробки, впровадження результату та споживання.

На умови і зміст формування інноваційної стратегії фірми впливають [4, с. 63–69]:

- позиція керівництва щодо інновацій;
- сфера фундаментальних і прикладних досліджень;
- система управління інноваціями;
- оцінка результатів;
- відкриття;
- патенти;
- інвестиції;
- інноваційний потенціал фірми.

Стратегічне інноваційне планування повинне бути підсистемою у загальній системі планування на підприємстві в умовах економіки ринкового типу. Об'єктом стратегічного інноваційного планування на підприємстві є інноваційна діяльність, розглядаючи яку, можна відмітити:

- в сучасних умовах існує об'єктивна необхідність у самостійній розробці на підприємстві стратегії інноваційної діяльності (інноваційної стратегії), виходячи з основних цілей і завдань розвитку підприємства, з врахуванням ресурсного забезпечення й факторів ризику, із попереднім прогнозуванням стану зовнішнього середовища і власних інноваційних можливостей;
- основним змістом інноваційної діяльності стає розробка і реалізація науково-технологічної політики у сфері створення нової конкурентоспроможної

продукції та її виробництва на сучасному рівні техніки й технології з метою отримання максимально можливого прибутку;

– при втіленні в життя інноваційної стратегії зростає значення НДДКР, збільшується ступінь ризику при їхньому впровадженні;

– інноваційна діяльність тісно пов'язана зі всіма іншими видами діяльності на підприємстві, і насамперед, з виробництвом і маркетингом [2, с. 98].

Стратегія підприємства формує й орієнтує стратегію управління науково-технологічним прогресом, тобто визначає роль, місце, базу і зміст інноваційної діяльності. У свою чергу, інноваційна стратегія поглиблює, уточнює й сприяє реалізації стратегії підприємства. Вона також сприяє досягненню цілей, пріоритетів поза підприємством з точки зору національної економіки

Отже, сучасні підприємці повинні усвідомлювати, що управління нововведеннями є серцевиною підприємницької діяльності, необхідною умовою успішного бізнесу, тому що саме нововведення сприяють підвищенню якості і зниженню собівартості продукції, забезпечують її конкурентоспроможність, а відтак й ефективну присутність підприємств та організацій на ринку товарів і послуг. Фахівці мають оволодіти теоретичними основами, методологією та практичними навичками інноваційного менеджменту, усвідомлювати принципи формування та реалізації державної інноваційної політики, особливості організації інноваційної діяльності в регіонах, основні напрями вдосконалення інноваційної діяльності в окремих галузях економіки, навчитися самостійно вирішувати інноваційні завдання від прогнозування нововведень до їх комерційного використання у підприємницьких структурах.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 № 40-IV.
2. Філіпова К. В. Стратегічний аспект інноваційного розвитку організації / К. В. Філіпова // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 1. – С. 97–99.
3. Чубай В. М. Управління реалізацією інноваційної стратегії підприємства / В. М. Чубай // Вісник НУ «Лівівська політехніка»: Логістика. – 2013. – № 32. – С. 321–329.
4. Чучіна І. М. Інноваційні пріоритети діяльності економічних суб'єктів / І. М. Чучіна // Вісник КДПУ імені Михайла Остроградського. – 2011. – Вип. 2.

Д. е. н. Солоха Д. В., Дорошенко Т. О.

Донецький державний університет управління, Україна

ВИЗНАЧЕННЯ ПРІОРИТЕТІВ СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІКО-ГОСПОДАРСЬКИХ СИСТЕМ В ДОВГОСТРОКОВІЙ ПЕРСПЕКТИВІ

На сучасному етапі загострюється необхідність дослідження такого питання, як управління еколого-економічними процесами у діяльності промислових підприємств.

Проблеми функціонування та стимулювання екологічного підприємництва задля забезпечення сталого розвитку та екологічної безпеки залишаються невирішеними. Перспективним є розвиток економіко-господарських систем у напрямку наближення до Європейського досвіду впровадження національної екологічної політики, до створення організаційних та методичних засад розвитку екологічного підприємництва в Україні в межах чинного нормативно-правового поля.

Екологічна складова розвитку підприємницької діяльності передбачає впровадження сучасних технологій і методів господарювання, що здатні забезпечити необхідні обсяг і якість продукції при мінімальній витраті матеріальних ресурсів та мініимальному впливі на довкілля. Україні життєво необхідна стратегія більш чистого виробництва, яка повинна визначити шляхи комплексного вирішення екологічних та економічних проблем, забезпечити передумови створення дієвої системи сприяння впровадженню підприємствами стратегії та методів такого виробництва.

Реалізація ринкових відносин в Україні визначає нові завдання:

- розвиток фундаментальної науки (державна підтримка за рахунок бюджетних коштів);
- вирішення екологічних проблем (вдосконалення техніки і технологій, екологічна сумісність);
- виділення коштів на впровадження нових ресурсо- та енергозберігаючих технологій);
- розвиток «соціальної» економіки (створення умов для добросовісної конкуренції, зростання продуктивності праці, стимулювання використання новітніх технологій).

На сьогодні впровадження економічних реформ і спрямування до Європейського союзу передбачає дотримання екологічно орієнтованого розвитку економіки, що неможливо без активізації інноваційно-інвестиційних процесів. Розвиток економіки України та розв'язання існуючих еколого-економічних проблем має ґрунтуватися на екологічно орієнтованій інноваційній діяльності.

Задоволення зростаючих потреб споживачів, забезпечення конкурентоспроможності продукції, розвиток і впровадження сучасних методів забезпечення якості продукції та екологічного менеджменту є пріоритетами політики у сфері економіки та екології. Розвиток економіки відбувається з урахуванням екологічного чинника як основоположної умови екологорівноваженого розвитку. Інноваційна діяльність спрямована насамперед на задоволення екологічних потреб: виробництво та застосування засобів захисту довкілля від забруднення; заміна екологічно несприятливих виробів і послуг екологічно більш

досконалыми чи такими, що сприяють зниженню матеріало- та енергоємності систем. Інноваційно-інвестиційний розвиток економіки потребує системно-екологічного обґрунтування, тобто врахування вимог екологічного менеджменту. Інноваційна діяльність безпосередньо пов'язана з темпами розвитку науково-технічного прогресу і економіки, рівнем життя населення. Інновація є одним з основних засобів адаптації підприємств, організацій до змінюваних умов зовнішнього середовища.

Виробництво та продаж екологічних товарів і конкурентоспроможність значною мірою залежать від думки громадськості. Тому підприємства повинні формувати свій імідж за допомогою різних акцій, спонсорства, випуску прес-релізів та інформаційних матеріалів про свою діяльність, випуску звітів, проведення прес-конференцій, презентацій та ін.

Найбільш чутливо та активно реагують на вимоги і зміни попиту на ринку екологічних товарів приватні підприємства, оскільки вони самостійно відповідають за свій економічний стан.

Відмінною рисою підприємця є те, що він завжди перебуває в пошуках змін, реагує на них і використовує їх як шанс. Підприємцям необхідно цілеспрямовано відшукувати джерела інновацій, причини, що їх зумовлюють, і прогнозувати можливі наслідки їх впровадження.

Сьогодні екологічне підприємництво розвивається, в основному, за такими напрямками: виготовлення, установка й експлуатація природоохоронних (очисних) засобів; розробка та впровадження екологічно чистих технологій; виробництво екологічно чистих продуктів; переробка, транспортування та ліквідація відходів; торгівля екологічними технологіями, продуктами й відходами; енергозбереження, збереження земельних ресурсів; водний, повітряний контроль, екоаудит і екоекспертиза; екотуризм, екологічна медицина та професійна безпека; інформаційні технології.

Екологічне підприємництво як галузь економіки країни повинна відігравати все більш значущу макроекономічну роль через безпосередню участь в реалізації природоохоронних і ресурсозберігаючих програм різного рівня.

В Україні процес екологізації підприємницької діяльності нині знаходиться на стадії розвитку та подальший рух у цьому напрямку вимагає не популістського декларування екологічних цілей економічної діяльності, а створення нормативно-правових, інституційних, інформаційних, ділових та інших передумов.

Зовнішньоекономічна стратегія, як складова стратегії економічного, екологічного та соціального розвитку України, має бути націлена на забезпечення оптимальних параметрів відкритості української економіки відповідно до світових стандартів та критеріїв.

Стряпчева И. А.

Кубанский государственный университет, Российская Федерация

ПРОБЛЕМЫ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ФИНАНСОВОЙ СИСТЕМЫ

Инновационное развитие экономики любой страны мира совершенно невозможно без устойчивой и развитой финансовой системы как основы не только финансирования преобразований инновационного характера, но и регулятора воспроизводственных процессов, обладающими огромным инструментарием.

Таким образом, особенности и проблемы эффективного функционирования финансовых систем с учетом инновационной направленности могут быть выявлены лишь при комплексном подходе к их анализу. Для этого в процессе повышения инновационной эффективности финансовой системы особая роль отводится развитию их финансовой инфраструктуры. Исследование вопросов формирования инновационного развития финансовой системы РФ обусловлено необходимостью решения проблем финансового и институционального обеспечения инновационных процессов в российской экономике. Отметим, что финансовая система развивается, модифицируется, прогрессирует в соответствии с закономерностями и положениями, определенными общей теорией систем.

В качестве основных проблем инновационного развития финансовой системы следует отметить следующие:

- 1) несовершенство отдельных элементов системы государственного финансового менеджмента и ее инновационной активности;
- 2) низкий спрос на инновации вследствие отсутствия совершенной конкуренции в отдельных сегментах финансового сектора;
- 3) недостаточная адаптация технологических инноваций для использования в практике финансового сектора;
- 4) существующие диспропорции в институциональной структуре финансовой системы и др.

Так, по мнению Ю. А. Любимцева инновационный этап функционирования финансовой системы и проведения финансовой политики требует существенного изменения финансовых пропорций и перераспределения финансовых потоков. Разработанная правительством РФ (экономическим и финансовым блоком) Концепция долгосрочного социально-экономического развития Российской Федерации до 2020 г. и соответствующий прогноз лишь имитируют смену приоритетов и инновационность сценария развития, поскольку не выражают закономерностей воспроизводственных процессов в России и не нацелены на формирование реальных механизмов инновационного экономического роста [1, с. 6].

Действительно, существенное повышение инновационной активности предприятий в условиях недостаточно развитой финансовой инфраструктуры, включающей совокупность взаимосвязанных обслуживающих организационных структур и финансовых институтов, создающих финансовую основу и условия функционирования инновационных предприятий, не представляется возможным. Функционирование развитой системы финансовых институтов, являющихся основой и центральным звеном финансовой инфраструктуры инновационного развития российской экономики, может быть рассмотрено в качестве признака современной инновационной экономики.

Например, комплекс венчурных, банковских и страховых структур внешней финансовой инфраструктуры должен существовать на региональном уровне наряду с государственными финансовыми институтами такими как Российская венчурная компания, различные бюджетные и внебюджетные фонды. Финансовые институты как частно-государственные, так и частные (венчурные фонды, венчурные институты, институт «бизнес-ангелов») должны органично интегрироваться в институциональную инновационную инфраструктуру, включая широкий спектр нефинансовых правовых, производственно-технологических, сбытовых, кадровых, информационно-консалтинговых институций, выполняющих поддерживающие функции в обеспечении расширенного воспроизводства инноваций и инновационных процессов.

Проблема финансовой стабилизации в Российской Федерации в относительно короткие сроки не может быть разрешиться без усиления значимости государственного регулирования звеньев финансовой системы, а также развития функций ЦБ РФ, в том числе функции прямого кредитования инновационных отраслей экономики.

Следует отметить, что развитие интерфейсов, связавших платежные системы и ускорившие существующие расчетные системы, позволило повлиять не только на организацию работы финансовых институтов, формирующих данную систему, но и усилить каналы управления имеющихся в ее распоряжении ресурсов и капитала. Так, были снижены затраты на обработку и проведение финансовых транзакций, что позволило увеличить эффективность финансовых институтов [2].

Поэтому, говоря об усилении инновационности финансовой системы, не следует забывать об увеличении эффективности использования ресурсов и финансового инструментария. Это можно считать ростом эффективности финансовой системы, благодаря чему требуется меньшее количество ограниченных ресурсов, в частности из частного сектора.

Таким образом, развитие финансовой инфраструктуры, инновационных систем и их интеграция с отдельными элементами системы финансового менеджмента позволит в определенной мере решить финансовые проблемы, сдерживающие инновационную деятельность в России: недостаток собственных финансовых ресурсов, недоступность централизованных источников финансирования, заемных и привлеченных средств, тяжелые условия кредитования.

Список использованных источников:

1. Любимцев Ю. А. На пути к инновационной эволюции финансовой системы России / Ю. А. Любимцев // Экономист. – 2008. – № 12. – С. 3–16.
2. Дубинин М. В. История развития банковских технологий в контексте научно-технического прогресса / М. В. Дубинин // Банковское дело. – 2009. – № 4. – С. 121–128.

Тубальцева Н. Ф.

*Национальный университет кораблестроения
имени адмирала Макарова, г. Николаев, Украина*

ОСОБЕННОСТИ ИНВЕСТИЦИОННО-ИННОВАЦИОННОЙ МОДЕЛИ РАЗВИТИЯ

Выход Украины из кризиса требует разработки и реализации эффективной государственной инвестиционной программы. Необходимость разработки такой программы обусловлена прежде всего тем, что инвестиции и связанные с ними структурные сдвиги в экономике, играют ключевую роль в формировании и развитии инновационной деятельности. Инвестиционная деятельность – это стержень всего процесса создания и внедрения инноваций и быстрая ликвидация многих диспропорций в развитии народного хозяйства. Поэтому для обеспечения структурной трансформации экономики, в особенности фундаментальной, всегда стоит проблема поиска соответствующих моделей и механизмов, которые дают возможность достичь необходимых результатов.

В Украине за двадцать один год развития произошел переход от государственно-ориентируемого к рыночно-ориентируемому механизму. Доля государственного сектора в инвестициях значительно сократилась. Тем не менее остается существенным (22 %) удельный вес смешанной, переходной формы собственности с участием государства и частного капитала, что накладывает отпечаток неопределенности на механизм инвестиционного процесса. В то же время предпринимательский сектор оказался не в полной мере готовым взять на себя роль инвестора (вместо государства) из-за особенностей приватизации, незавершенности процесса формирования корпоративного сектора, отсутствия альтернативных источников финансирования инвестиций.

Как известно, целью украинской модели приватизации была быстрая передача прав собственности, а не создание эффективных собственников, а тем более инвесторов. В результате возникла своеобразная модель корпоративного контроля, сочетающая черты инсайдерской модели (с гипертрофированной ролью акционеров – наемных работников) и аутсайдерской (дисперсное владение акциями со стороны физических лиц). Такая модель потребовала достаточно длительного времени для консолидации корпоративного контроля, что в свою очередь сдерживало внешние инвестиции. Кроме того, на процесс формирования корпоративного сектора наложили отпечаток диспропорции, унаследованные от плановой экономики, связанные с неэффективными формами производственной интеграции: гипертрофированная роль крупных и крупнейших предприятий, излишняя и плохо организованная горизонтальная интеграция, отсутствие эффективной вертикальной интеграции западного образца.

Однако на этапе среднесрочного и долгосрочного планирования роль инвестиций резко возрастает. Это вызвано необходимостью решения проблем, связанных с глубокими структурными и воспроизводственными диспропорциями, оставшимися от планового хозяйства (повышенная энергоемкость производства, экономически неэффективное размещение предприятий, нерациональное использование земельных ресурсов, высокая доля неконкурентоспособной продукции). На корпоративном уровне необходимость крупных инвестиций связана с переходом от защитной реструктуризации к стратегической, включающей в себя переход к новым продуктам, рынкам, управленческим технологиям, к структурам собственности, финансов и корпоративного управления.

В ближайшее время необходим переход к новой, инновационной модели развития: не столько восстановление старых, сколько создание новых мощностей, привлечение образованной квалифицированной рабочей силы.

Под моделью инвестиционного развития мы понимаем набор параметров, определяющих направления и характер капиталовложений. Среди таких параметров прежде всего – складывающееся сочетание макроэкономических (темпы роста ВВП, инвестиций, экспорта и др.) и структурных (отраслевых, воспроизводственных, региональных) характеристик. Другая группа параметров связана с институциональной средой инвестирования, и в первую очередь с особенностями развития финансовых систем, источников финансирования инвестиций, механизмов межотраслевого и межрегионального перелива капитала. Третья группа параметров модели определяется сочетанием различных субъектов инвестиционного процесса и принципов принятия решений.

В мировой экономике сформировались две базовые институциональные модели. Украина не вписывается ни в одну из них: ни в так называемую рыночную

(основанную на доминирующей роли рынка ценных бумаг), ни в банковскую. Инвестиционный процесс осуществляется преимущественно за счет собственных средств предприятий. Банковские кредиты составляют около 4 %, а средства от эмиссии акций – 0,3 %, акции не могут пока служить инструментом масштабного привлечения инвестиций.

На современном этапе можно выделить следующие направления инвестиционной стратегии украинских компаний: обновление производственных фондов; достраивание вертикально-интегрированных цепочек; расширение и диверсификация бизнеса с экспансией как в профильное, так и в непрофильное производство; консолидация и укрупнение бизнеса.

Таким образом, незавершенность процесса формирования украинского корпоративного сектора предполагает активное участие государства в усилиях по завершению этого процесса с акцентом на формирование, оптимизацию и структурную эволюцию крупных компаний, а также развитие их конкурентоспособности. Важнейшим звеном экономической и инвестиционной стратегии государства должно стать признание крупного бизнеса в качестве важнейшего субъекта национальной модернизации и глобальной конкурентоспособности.

К. э. н. Хвалёва Н. В.

Российский университет кооперации,

Казанский кооперативный институт (филиал)

ФИНАНСОВЫЕ ПРОБЛЕМЫ В ИННОВАЦИОННОМ РАЗВИТИИ ЭКОНОМИЧЕСКИХ СУБЪЕКТОВ

Вступление России в новое тысячелетие ознаменовалось переходом экономики страны, ее регионов и предприятий, на инновационный путь развития. Основным экономическим субъектом при этом является предприятие, так как не может экономика страны, региона быть инновационной, если в ней нет или есть небольшое количество инновационных предприятий. Поэтому, как считают многие ученые, с которыми нельзя не согласиться, что одним из основных условий перехода экономики на инновационный путь развития является повышение инновационной активности бизнеса.

За годы перехода было подготовлено и принято большое количество законодательных и нормативных актов, созданы различные фонды поддержки развития бизнеса, предложены механизмы использования лизинга и аутсорсинга, созданы бизнес-инкубаторы, инновационно-технологические центры и технопарки. Проработаны и осуществляются меры государственной поддержки развития

территорий с высоким научно-техническим потенциалом, включая наукограды РФ, начали действовать технико-внедренческие особые экономические зоны. Инновационная структура сформирована практически в каждом вузе.

Согласно, проведенного анализа авторитетнейшего в научных и деловых кругах издания MIT Technology Review, Россия инвестирует в нанотехнологическую структуру больше, чем США и Великобритания, и в ближайшем будущем это станет одним из ее преимуществ.

Все это, вместе взятое, дало свои плоды. Сегодня уже сотни российских компаний «могут представить результаты инвесторам, а десятки уже заработали свои первые миллионы», как сказал заместитель председателя правительства России (А. Дворкович) на II Московском международном форуме инновационного развития.

Вступив несколько лет назад, на путь модернизации и инновационного развития экономических субъектов, Россия и сегодня продолжает этот курс согласно утвержденной Правительством России стратегии инновационного развития страны до 2020 года.

Экономика, имеющая инновационный путь развития, не может обойтись без новых технологий, пионерных инноваций проводниками которых являются такие экономические субъекты, как средние и особенно малые инновационные предприятия (далее МИПы), создаваемые при научных организациях и ВУЗах.

Существенное влияние на развитие МИПов в России играет инновационный климат, нестабильная экономическая ситуация и как считают многие ученые и практики, мнение которых мы разделяем, недостаточное развитие механизмов финансовой поддержки среднему и малому бизнесу.

Чтобы вновь вывести экономику на подъем, находящуюся на понижательной волне пятого технологического уклада или Кондратьевского цикла постиндустриальной эпохи потребуются не только совершенно новая инновация, выгодная для вложения капиталов, но и дальнейшее развитие бизнеса МИПов, наращивание их стоимости. А для этого нужны деньги.

Для финансирования МИПов существуют специально созданные специализированные государственные и частные фонды, нацеленные на инвестирование средств в инновационные проекты, такие как: РВК, РОСНАНО, Фонд «Сколково», Фонд содействия развитию малых форм предприятий в научно-технической сфере, бизнес-ангелы, гранды, бизнес-инкубаторы. Финансировать МИПы могут и микрофинансовые организации, и бизнес, и банки.

Но, к сожалению ни одна из перечисленных структур не имеют большого желания их финансировать и кредитовать, считая, что для увеличения объема финансирования инновационных проектов МИПов им необходимо снизить

рисковую составляющую этих проектов и создать более эффективную методику оценки. Но сделать это сложно и кто будет делать, большой вопрос.

Банки считают кредитование инновационных проектов МИПов областью повышенного риска, с учетом того, что доля успешных проектов очень мала и не хотят их кредитовать, особенно на первых порах, пока они не проработают на рынке хотя бы полгода с момента регистрации. Ведь банки управляют деньгами своих клиентов, а потому не могут их вкладывать в высокорисковые проекты даже при государственной поддержке. Однако Сбербанк России не разделяет этого мнения и уже на свой страх и риск решил в тестовом режиме кредитовать МИПы через такой, по их мнению, низкорисковый сегмент как кредитование под 18,5% по программе франчайзинга, что не очень поддерживают коммерческие банки.

Внешэкономбанк, Фонд «Сколково» и BPIFrance Financement SA договорились о сотрудничестве с целью содействия вовлечению французских компаний в качестве резидентов Инновационного центра Сколково». Соглашение предусматривает страховую защиту французского бизнеса от возможных экономических рисков в России, покрывающую до 50 % возможных убытков. Также Внешэкономбанк и BPI-Groupe SA подписали соглашение о обеспечении реализации совместных программ по финансовой поддержке малого и среднего бизнеса, но не только России, но и стран Европы.

Холдинг «Швабу» планирует в 2014 году начать строительство оптико-инжинирингового центра-наукограда на территории «Смарт Сити Казань». Финансирование будет вестись как за счет собственных средств холдинга, так и за счет федеральных программ и заемных средств (кредитные линии проекта уже открыли «Сбербанк» и «ВТБ-Банк»). Правительство Татарстана тоже поддержало проект и готово участвовать в нем.

Но это все единичные проекты, хоть и масштабные, которые не решают проблему финансирования МИПов.

Бизнес охотно вкладывает деньги в западные технологии потому, что западную технологическую линию можно увидеть уже в действии и бизнесмены понимают, за что они платят, хоть и не очень дешево. А вкладывая деньги в МИП, не имеющего опыта предпринимательской деятельности они рискуют потерять свои деньги, поскольку, согласно статистическим данным такие предприятия в 80 % случаях терпят неудачу.

Таким образом, основной финансовой проблемой эффективной работы МИПов как считают многие ученые, и мы их поддерживаем, является недостаточное и несвоевременное финансирование МИПов.

Изучив проблему финансирования МИПов, считаем, что для привлечения стратегических инвесторов и других структур в инновационные проекты МИПов, с целью финансирования и кредитования МИПов, необходимо законодательно установить поэтапные (поэтапные) правила страхования рисков средств инвесторов с учетом государственной поддержки и дисконтированной ставки страхования в инновационные проекты.

Так, на первом этапе развития МИПа, до выпуска опытного образца и малой партии товара и изучения спроса на товар, финансирование в лице фондов страхует государство; на втором этапе, до достижения точки безубыточности, страхование инвестиций инвестора осуществляют страховые компании, с включением услуг страхования в финансовую модель инновационного проекта; и на третьем этапе, при росте стоимости предприятия, страхование инвестиций осуществляет сам инвестор (риск инвестора) «точкой не возврата».

Такой подход по снижению рисков в МИПах поможет всем структурам перейти на массовое как кредитование, так и финансирование инновационных проектов МИПов.

Считаем, что установленные поэтапные (поэтапные) правила страхования рисков средств инвесторов (с учетом государственной поддержки и дисконтированной ставки страхования) будут вполне соответствовать современным потребностям и востребованы как в настоящее время, так и в будущем и решат существующие финансовые проблемы в инновационном развитии экономических субъектов.

К. е. н. Чайковська О. В., Лаврик І. В.

*Донецький національний університет економіки
і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, Україна*

РЕЙДЕРСТВО В УКРАЇНІ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ФІНАНСОВУ БЕЗПЕКУ ПІДПРИЄМСТВ

Рейдерство є формою ворожого поглинання одного підприємства іншим. Відомо, що через ганебні процеси незаконного привласнення чужого бізнесу (рейдерство) пройшла економіка майже всіх розвинених країн світу. Однак в Україні це явище набуло особливих оборотів. Протягом останніх років рейдерство в Україні перетворилося на справжню суспільну катастрофу, яка не тільки загрожує розвиткові економіки України та спричиняє колапс правової системи, а й робить сумнівним перспективи існування та розвитку в Україні приватного середнього та малого бізнесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що проблему корпоративних конфліктів досліджено у працях З. П. Варналія, О. В. Тарасової, С. В. Кравченко, Г. Паламарчука, Л. Венгера та інших економістів.

Внаслідок опрацювання літературних джерел та вивчення українських законів можна стверджувати, що в Україні є сприятливі умови для розвитку рейдерської діяльності внаслідок нестабільної політичної ситуації, недосконалого законодавства, безпорадності судової системи та високої корумпованості адміністративного ресурсу. За статистичними даними, на першому місці за кількістю захоплень стоять АТ, далі йдуть ТОВ.

Метою даної роботи є дослідження причин та наслідків рейдерства в Україні й визначення основних проблем, які перешкоджають фінансовій безпеці підприємства від загрози рейдерства.

На думку З. С. Варналія, та І. І. Мазур, рейдерство – це недружнє, поза межами дії цивільного законодавства, спрямоване проти волі власника, захоплення чужого майна на користь іншої особи, встановлення над майном повного контролю нового власника в юридичному й фізичному розумінні з використанням корумпованості чиновників та (або) із застосуванням сили [2].

Про рівень рейдерства в Україні та його вражаючі масштаби свідчать такі факти: в Україні діє щонайменше 40–50 спеціалізованих рейдерських груп, які складаються з досвідчених юристів та економістів; рейдерство набуло в Україні системного характеру: кількість захоплень сягає 3000 на рік; результативність рейдерських атак – понад 90 %; середньостатистична норма прибутку рейдера в Україні, за експертними оцінками, становить близько 1000 %; українське рейдерство має відчутний кримінальний складник: протиправні дії чиняться із залученням збройних формувань, а подекуди навіть співробітників правоохоронної системи тощо [3].

За даними «Центру дослідження корпоративних відносин» (ЦДКВ) до 10 найбільш вітчизняних рейдерів відносяться: група «Приват» (відмітили 100 % опитаних респондентів); група «Фінанси і кредит» (54,6 %); консорціум «Альфа-Груп» (45,5 %); System Capital Management (Систем Кепітал Менеджмент – СКМ) (36,4 %); АКІБ «Укрсиббанк», Індустріальний Союз Донбасу і корпорація «Укрпідшипник» (по 27,3 %); фінансова група «ТАС», компанія «Славутич-Капітал» і корпорація «Інтерпайп» (по 18,2 %) [3].

Основними передумовами рейдерства, які негативно впливають на фінансово-економічну безпеку підприємства в Україні є: слабкість правової системи; недосконалість судової влади; корумпованість органів влади; відсутність державних інститутів, які б ефективно захищали права власника; низький рівень

правової культури; правовий нігілізм як у суб'єктів господарювання так і представників органів влади; сумнівна передісторія приватизації об'єктів тощо.

Наявність перелічених чинників забезпечує більшу активність з боку рейдерів і призводить до частого застосування основних інструментів ворожого захоплення. На практиці до них відносять: викуп акцій компанії, викуп/створення зобов'язань компанії, одержання керівних посад компанії, приватизаційні процеси [1].

За даними опитування «Центру дослідження корпоративних відносин» 80 % респондентів відмічають, що на збільшення кількості рейдерських замахів впливає нестабільна політична ситуація в країні.

Головними негативними наслідками рейдерства в Україні є: дестабілізація роботи вітчизняних підприємств; руйнування трудових колективів та соціальні конфлікти; формування несприятливого інвестиційного клімату держави; сповільнення темпів промислового розвитку країни.

Отже, за таких обставин виникає необхідність захисту власної компанії. На практиці відома ціла система заходів, які застосовують з метою запобігання небажаним угодам. Так, виділяють наступні види захисту від небажаного поглинання:

- 1) до публічного оголошення про намір поглинути компанію (табл. 1);
- 2) після публічного оголошення про намір поглинути компанію (табл. 2).

Таблиця 1. Види захисту від небажаного поглинання до публічного оголошення про намір поглинути компанію

Назва засобу	Пояснення
Внесення змін у статут компанії	– ротація ради директорів; – переважна більшість. Затвердження угоди злиття переважною більшістю акціонерів; – справедлива ціна
Зміна місця реєстрації компанії	обирається те місце для реєстрації де можна простіше здійснити – відповідні виправлення до статуту і полегшити власний судовий захист
«Отруйна пігулка»	застосовуються для зменшення своєї привабливості для потенційного загарбника
Випуск акцій з вищими правами голосу	поширення звичайних акцій нового класу з більш високими правами

Таблиця 2. Види захисту від небажаного поглинання після оголошення про намір поглинути компанію

Назва засобу	Пояснення
Захист Пекмена	Контрнапад на акції загарбника
Злиття з «білим рицарем»	Об'єднання з дружньою компанією
«Зелена броня»	Пропозиція про викуп компанією своїх акцій за ціною, що перевищує ринкову
Реструктуризація активів / зобов'язань	Купівля активів, що не сподобаються загарбнику / випуск акцій для дружньої третьої сторони

Висновки. Сьогодні в Україні через прогалини у законодавстві, низький рівень корпоративної культури, корумпованість державних органів недружні поглинання стають поширеним явищем, що негативно впливає на рівень фінансової безпеки підприємств. І хоча у розвинених країнах світу цей вид трансформації власності є дієвим інструментом впливу на неефективні підприємства, в Україні ж він залишається здебільшого методом перерозподілу власності та особистих інтересів. Це ставить під загрозу не тільки приватний бізнес, але й економіку країни загалом, оскільки під негативним впливом опиняється реальний сектор економіки, який тісно пов'язаний з питаннями зайнятості, соціальної політики, стабільності податкової системи, формуванням бюджету.

Таким чином, перерозподіл власності внаслідок справедливої конкуренції є позитивним явищем в економіці, але у вигляді рейдерства – знищує її ефективність.

Список використаних джерел:

1. Шевченко І. Л. Рейдерство: основні схеми здійснення та способи захисту / І. Л. Шевченко // Економічний простір. – 2008. – №13 – С. 69–76.
2. Краснодемська З. Вакцина проти рейдерства / З. Краснодемська // Урядовий кур'єр. – 2007. – 22 лют.
3. Страна должна знать своих героев: крупнейшие рейдеры Украины [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.podrobnosti.ua/economy/other/2007/03/29/410668.html>
4. Семчук О. В. Економічні аспекти поглинання акціонерних товариств. Рейдерське поглинання в Україні [Електронний ресурс] / О. В. Семчук, Р. В. Скрипник. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/17_APSN_2009/Economics/48208.doc.htm
5. Коментарі центру досліджень корпоративних відносин: Рейдерство в Україні: проблеми та шляхи вирішення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.advisers.ru/file/advisers/rejdney_Ukraine.pdf

К. е. н. Черемісова Т. А.

ОКВНЗ «Інститут підприємництва «Стратегія», м. Жовті Води, Україна

ФОРМИ ЗАЛУЧЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ТА ЇХ ЕКОНОМІЧНА ДОЦІЛЬНІСТЬ

Практика показує, що залучення фінансових ресурсів здійснюється з двох основних джерел: внутрішніх (власних) та зовнішніх (чужих). Джерела самофінансування розглядаються з позиції внутрішнього фінансування, відповідно до зовнішнього фінансування нами віднесені залучене (боргове, пайове) та централізоване.

Суми, отримані з внутрішніх джерел, як правило, не підлягають поверненню і відносяться до числа найбільш явних ресурсів, але мають властивість обмеженості.

Через обмеженість джерел самофінансування господарюючі суб'єкти у своїй діяльності здійснюють залучення фінансових ресурсів із зовнішніх джерел на коротко- і довготерміновій основі.

Зовнішні джерела, за сучасних умов господарювання, формуються головним чином за рахунок кредиторської заборгованості. Слід зауважити, що за умов використання, суми постійної нормальної кредиторської заборгованості (стійкі пасиви) прирівнюються до власних оборотних коштів.

Ринкові умови господарювання сприяли виникненню зовсім нових способів фінансування, а саме: опціонів, ф'ючерсів, заставних та іпотечних операцій, лізингу, факторингу, овердрафту, франчайзингу, форфейтингу, операцій репо, толінгу та взаєморозрахунку, валютних свопів та ін. Всі ці способи залучення фінансових ресурсів мають свої особливості, які роблять їх придатними для одних підприємств і непридатними для інших.

Залучення коштів з зовнішніх джерел потребує глибокого аналізу необхідності та доцільності залучення, оскільки відбувається, як правило, на платній основі і впливає на розмір фінансових зобов'язань підприємства. Отже, до того, як звертатися до зовнішніх джерел, повинні бути реалізовані всі можливості формування фінансових ресурсів за рахунок внутрішніх джерел.

Крім того, ефективність роботи підприємства залежить від оптимальності співвідношення власних і залучених коштів, а використання зовнішніх джерел економічно доцільно лише за умови збільшення рентабельності власних фінансових ресурсів.

Процес оптимізації співвідношення внутрішніх і зовнішніх джерел фінансування повинен забезпечувати мінімальну сукупну вартість залучених фінансових ресурсів та збереження права керування підприємством за первісними засновниками.

Неспроможність суб'єктів господарювання своєчасно залучити необхідні фінансові ресурси призводить до втрати кредитоспроможності, а деколи до повної ліквідації. Фактор часу у ринковій економіці є найбільш значним і вимагає оперативності реагування на способи та джерела фінансування, які реально можливі за даних умов.

Основними або типовими формами залучення фінансових ресурсів підприємств у вітчизняній та світовій практиці є:

- власне фінансування;
- централізоване фінансування;
- залучене фінансування.

Власне фінансування або самофінансування засновано на використанні власних коштів і є найважливішою формою фінансового забезпечення діяльності підприємств. Джерелами власного фінансування можуть бути: статутний

фонд, додатковий фонд, резервний фонд, фонди спеціального призначення, нерозподілений (реінвестований) прибуток, амортизаційні відрахування, реструктуризація активів та ін.

Бюджетні асигнування на виконання цільових державних програм складають основу *централізованого фінансування* підприємств. Ця форма фінансування розглядається як потенційно ефективна, за умови відсутності дефіциту бюджету, оскільки сприяє державному регулюванню та розвитку пріоритетних галузей економіки за рахунок відносно дешевих централізованих кредитів. Джерел централізованого фінансування відносяться: державний бюджет, місцевий бюджет, позабюджетні фонди.

За умов відсутності власних коштів і браку централізованих ресурсів *залучене фінансування* було і залишається однією з головних форм фінансування основної та інвестиційної діяльності підприємств в розвинених країнах. Залучене фінансування доцільно розглядати у двох формах: *боргове фінансування* (позикові кошти, отримані підприємством із зовні на певний термін і під обумовлений відсоток за згодою сторін); *пайове фінансування* (продаж частини акцій підприємства для отримання коштів на здійснення діяльності – *акціонерне* або об'єднання майна засновників – *спільне*).

Залучене фінансування може здійснюватися за рахунок позикових коштів наданих як *банківськими* установами, так і *небанківськими* структурами.

Боргове фінансування має безліч форм – отримані кредити і позики, випущені векселі і облігації, лізинг, факторинг, інші фінансові інструменти, що визначенні П(С)БО 13 «Фінансові інструменти».

При реалізації проектів підприємств через закриті пайові інвестиційні фонди можливе і боргове (шляхом кредитування фондів), і пайове фінансування (пряма участь у фонді через придбання інвестиційних паїв).

Закриті пайові фонди є, з одного боку, ефективним інструментом фінансування інвестиційних проектів, з іншого боку – можливістю для інституційних інвесторів і приватних осіб вкладення капіталу.

Потенційними клієнтами закритих фондів можуть бути перш за все крупні промислові холдинги і фінансово-промислові групи, що планують сформулювати, організувати або реструктурувати системи управління власністю, підприємства реального сектору економіки, які планують або реалізують інвестиційні проекти, будівельні підприємства та інші.

Залежно від цільового характеру і специфіки фінансування варто виділити ще такі форми: цільове, нецільове, проектне та венчурне.

Отже, фінансове забезпечення може здійснюватися різними способами і вибір найбільш ефективної форми фінансування в кожному випадку індивідуальний.

ЗМІСТ

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПРОБЛЕМИ МУНІЦИПАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

<i>Азизов Г. С.</i> Об использования экспортного потенциала областей Украины	3
<i>Багова О. И., Халишхова Л. З.</i> Дефицит регионального бюджета и методы его регулирования	6
<i>Гаркушева Є. О.</i> Аналіз основних напрямків благоустрою міст на прикладі міста Макіївки.....	9
<i>Дмитерко М. О.</i> Регіональні кластери України: ефективність їх створення та перспективи розвитку.....	12
<i>Качуровський В. Є.</i> Логістичний підхід як загальнонаукова методологія регіонального управління	14
<i>Кирлик Н. В.</i> Державні інвестиції в людський капітал	18
<i>Савіцька О. П., Савіцька Н. В., Кулиняк І. Я.</i> Податкове навантаження як фактор тінізації економіки	21
<i>Сушкова И. А.</i> Инновационная модернизация экономики регионов России в условиях ВТО	24
<i>Урусова Д. Р., Журтова Д. А.</i> Приоритетные направления социально-экономического развития Кабардино-Балкарской республики.....	31
<i>Хочуева З. М., Боготова О. Х.</i> Механизм управления региональным рекреационным комплексом.....	34
<i>Циканова Л. М.</i> Бюджетный федерализм как фактор социально-политического развития федеративного государства.....	38

ІНВЕСТИЦІЙНІ ТА ІННОВАЦІЙНІ ПРІОРИТЕТИ ДІЯЛЬНОСТІ ЕКОНОМІЧНИХ СУБ'ЄКТІВ

<i>Білоцерківець В. В., Завгородня О. О.</i> Національна інноваційна культура як стратегічний чинник макроекономічної динаміки	41
<i>Бондар Н. М.</i> Проблеми застосування механізму державно-приватного партнерства для інвестиційної підтримки розвитку дорожньо-транспортного комплексу України	43
<i>Василик Н. М., Ляхов Ю. Ю.</i> Інноваційні мультимедійні технології в роботі музеїв.....	46
<i>Вдовиченко А. М., Нагайник В. А.</i> Інноваційна політика держави як визначальна складова трансформаційних перетворень	48
<i>Голоскоков К. П., Тюриков А. В.</i> Требования к комплексу экономико-математических моделей отраслевого планирования.....	51
<i>Гречаниченко Є. О.</i> Особливості ризиків збуту інноваційної продукції	54
<i>Гурфова С. А.</i> Инвестиционная стратегия социально-экономического развития региона	56

<i>Гурфова С. А.</i> Использование производственного потенциала как элемент инвестиционной политики.....	60
<i>Джур О. Є., Данилова К. О.</i> Інвестиційні та інноваційні пріоритети діяльності економічних суб'єктів промисловості	64
<i>Имамов М. М.</i> Финансовые предпосылки динамичного развития инновационной сферы в Российской Федерации.....	67
<i>Кунашева З. А., Бицуева М. Г., Багова Д. М.</i> Направления активизации инновационной деятельности в Кабардино-Балкарской республике	70
<i>Маслій Н. Д., Валецька К. І.</i> Загальна оцінка структури фінансового забезпечення інноваційного розвитку в Україні.....	73
<i>Маслій Н. Д., Дябло А. С.</i> Удосконалення механізму управління інвестиційним портфелем комерційних банків України	75
<i>Могилевская О. Ю.</i> Маркетинговый подход к формированию эффективной инновационно-инвестиционной политики промышленного предприятия	78
<i>Прохоров А. Н.</i> Интеллектуальная собственность как один из главных приоритетов развития современной мировой экономики	80
<i>Рубіш І. І.</i> Проблеми регулювання інвестиційної діяльності в перехідних економіках сучасного типу	86
<i>Рындина И. В.</i> Инновационные приоритеты в деятельности коммерческих банков.....	88
<i>Соловійов В. П., Слободянюк І. С.</i> Управління та менеджмент інноваційної діяльності у межах вітчизняного законодавства	91
<i>Солоха Д. В., Дорошенко Т. О.</i> Визначення пріоритетів сталого економічного розвитку регіональних економіко-господарських систем в довгостроковій перспективі.....	93
<i>Стряпчева И. А.</i> Проблемы инновационного развития финансовой системы.....	96
<i>Тубальцева Н. Ф.</i> Особенности инвестиционно-инновационной модели развития	98
<i>Хвалёва Н. В.</i> Финансовые проблемы в инновационном развитии экономических субъектов.....	100
<i>Чайковська О. В., Лаврик І. В.</i> Рейдерство в Україні та його вплив на фінансову безпеку підприємств.....	103
<i>Черемісова Т. А.</i> Форми залучення фінансових ресурсів та їх економічна доцільність	106

Наукове видання

Мови видання: українська, російська

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
IX Міжнародної науково-практичної конференції
«СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ РЕФОРМИ В КОНТЕКСТІ
ІНТЕГРАЦІЙНОГО ВИБОРУ УКРАЇНИ»

Рівне · 21–22 листопада 2013 року

У двох томах

Том 2. Питання сталого економічного розвитку

Окремі доповіді друкуються в авторській редакції

Організаційний комітет не завжди поділяє позицію авторів

За точність викладеного матеріалу відповідальність покладається на авторів

Відповідальний редактор Біла К. О.
Технічний редактор Єпішко М. Г.
Оригінал-макет Єпішко М. Г.

Здано до друку 25.11.13. Підписано до друку 27.11.13.
Формат 60x84¹/₁₆. Спосіб друку – різнограф.
Ум. др. арк. 6,52. Тираж 100 пр. Зам. № 1113-02.

Видавець та виготовлювач СПД Біла К. О.
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру ДК № 3618 від 06.11.09

Надруковано на поліграфічній базі видавця Білої К. О.
Поштова адреса: Україна, 49087, м. Дніпропетровськ, п/в 87, а/с 4402

тел. +38 (067) 972-90-71

www.confcontact.com
e-mail: conf@confcontact.com

НОТАТКИ

Lined paper template for notes, consisting of 20 horizontal lines.